

Stefan Ferling

KOMMUNAL NÄRINGSPOLITIK I DANMARK

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2014

National Library
of Sweden

SOU
1993:112

Stefan Ferling

KOMMUNAL NÄRINGSPOLITIK I DANMARK

Utredningsrapport till Lokaldemokratikommittén

SOU
1993:112

Ref KB 0a 50U

Statens offentliga utredningar

1993:112

Civildepartementet

Kommunal näringspolitik i Danmark

Stefan Ferling

Utredningsrapport till Lokaldemokratikommittén
Stockholm 1993

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes, Offentliga Publikationer, på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningskontor

Beställningsadress: Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Fax: 08-20 50 21
Telefon: 08-690 90 90

REGERINGSKANSLIETS
OFFSETCENTRAL
Stockholm 1993

ISBN 91-38-13508-6
ISSN 0375-250X

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
2. REGIONAL NÄRINGSPOLITIK	3
2.1 Ny grundsyn	3
2.2 Bakgrund till ny dansk regionalpolitik	4
2.2.1 "Regional erhvervspolitik i Danmark", statlig utredning	10
2.2.2 Kommunernes Landsforenings syn på regionalpolitiken	13
3. KOMMUNAL MEDVERKAN I NÄRINGSPOLITIKEN	18
4. DANSKA KOMMUNERS OCH AMTS KOMPETENS INOM NÄRINGS- LIVSOMRÅDET	26
4.1 Kommunalfuldmagten	26
4.1.1 Kommunalfuldmagtens innebörd i näringslivsfrågor	27
4.2 Statlig utredning om kommunernas befogenheter	29
4.2.1 Kommitténs förslag	31
4.3 Ny lagstiftning i Danmark	40
4.3.1 "Lov om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsudviklingsaktiviteter"	42
4.3.2 "Lov om kommuners og amtskommuners samarbejde med aktieselskaber m.v."	48
4.3.3 Nya utredningar	53

4.3.4 Synpunkter på de ökade befogenheterna för kommuner och amt	55
4.3.4.1 Kommunernes Landsforening	55
4.3.4.2 Dansk Industri	55
5. SAMARBETE MELLAN KOMMUNER/AMT OCH PRIVATA FÖRETAG M FL	59
5.1 Utvecklingsbolag enligt lov nr 383	59
5.2 Näringsdrivande bolag enligt lov nr 384	62
5.2.1 Tarco-koncernen	62
5.2.2 Salling totalbau ApS	67
5.2.3 Horsens utvecklingsbolag	67
5.3 Andra samarbetsformer mellan kommuner och privata företag	68
5.4 Projekt som kommunerna enligt tidigare lagstiftning inte fick genomföra	69
5.5 Tekniskt informationscenter (TIC)	70
6. PROGRAMFORM FÖR REGIONAL NÄRINGSUTVECKLING	71
6.1 Programformen i Danmark	71
6.2 Planering och utformning av ett näringspolitiskt program	75

7. HUR DANSKA KOMMUNER BEDRIVER NÄRINGSPOLITIK	78
7.1 Administration av kommunal näringspolitik	78
7.2 Åtgärder i kommunal näringspolitik	80
7.3 Exempel på kommunal näringspolitik i Danmark	87
7.3.1 Nordvästjyllandprojektet	87
7.3.2 EVA-programmet	92
7.3.3 En liten kommun med framåtanda	109
7.3.4 En större kommun med framåtanda	120
8. SLUTSATSER	123
8.1 De viktigaste dragen i dansk kommunal näringspolitik	123
8.2 Det rättsliga läget i Sverige	126
8.3 EES-avtalet	131
8.4 Lokaldemokratikommitténs uppdrag	132
8.4.1 Enkätundersökningar	132
8.4.2 Sammanfattning av enkätundersökningarna	133
8.5 Förslag	134

BILAGOR:

bilaga nr:

Lov om kommuners og amtskommuners deltagelse i
erhvervsudviklingsaktiviteter

1

Lov om kommuners og amtskommuners samarbejde med aktieselskaber m.v.	2
Amtsrådforeningens handbok "Erhvervsfremmeprogrammer - en drejebog"	3
Nordvækstjyllandprojektet	4
Kommunernes Landsforenings 20 punkter om nyföretagarpolitik	5
Näringslivsprogram för Horsens kommun	6
Enkäter i Sverige om näringslivsfrågor, en sammanställning över svaren	7

FÖRORD

Lokaldemokratikommittén, som tillsattes våren 1992, har som en övergripande uppgift att överväga olika åtgärder för att stärka den lokala demokratin. Kommittén har också till uppgift att följa den pågående utvecklingen på det kommunala området.

I direktiven till lokaldemokratikommittén anges också att kommittén bör kartlägga omfattningen och effekterna av det kommunala stödet till näringslivet, och vid behov föreslå åtgärder med anledning av detta.

Kommittén har därför i en enkätundersökning till kommuner och landsting tagit upp frågeställningar rörande stödet till näringslivet.

Kommittén har ansett det angeläget att undersöka vilka möjligheter den nya lagstiftningen i Danmark ger danska kommuner och amt-/landsting att arbeta med näringslivsfrågor, både ur lokal och regional synvinkel. Detta har särskilt stort intresse genom Danmarks medlemsskap i EG.

Utredningsarbetet har utförts av ekonom Stefan Ferling som också författat rapporten.

Författaren svarar själv för innehållet i rapporten.

Kommittén ställer sig dock bakom förslaget att utreda kommunal och regional näringspolitik i Sverige med den inriktning som anges i slutet av avsnitt 8.5 under rubriken "Följande bör utredas", sid 139.

Kommittén vill också framföra ett tack till de personer i Danmark som genom att ställa upp på intervjuer eller på annat sätt varit Stefan Ferling behjälpliga i utredningsarbetet. Detta avser tjänstemän vid Indenrigsministeriet, Industriministeriet, Kommunernes Landsforening, Amdsrådsforeningen, näringslivets intresseorganisationer och några statliga myndigheter samt politiker och tjänstemän vid ett flertal kommuner, amt och erhvervsråd.

Sven Lindgren
Ordförande

Kai Kronvall
Huvudsekreterare

1. The first part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that a knowledge of the past is essential for a full understanding of the present and for the development of a sound policy for the future. The author points out that the study of history is not only a means of satisfying a natural curiosity about the past, but also a means of developing a sense of responsibility for the future. He concludes that the study of history is a necessary part of the education of every citizen.

2. The second part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that a knowledge of the past is essential for a full understanding of the present and for the development of a sound policy for the future. The author points out that the study of history is not only a means of satisfying a natural curiosity about the past, but also a means of developing a sense of responsibility for the future. He concludes that the study of history is a necessary part of the education of every citizen.

3. The third part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that a knowledge of the past is essential for a full understanding of the present and for the development of a sound policy for the future. The author points out that the study of history is not only a means of satisfying a natural curiosity about the past, but also a means of developing a sense of responsibility for the future. He concludes that the study of history is a necessary part of the education of every citizen.

4. The fourth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that a knowledge of the past is essential for a full understanding of the present and for the development of a sound policy for the future. The author points out that the study of history is not only a means of satisfying a natural curiosity about the past, but also a means of developing a sense of responsibility for the future. He concludes that the study of history is a necessary part of the education of every citizen.

5. The fifth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that a knowledge of the past is essential for a full understanding of the present and for the development of a sound policy for the future. The author points out that the study of history is not only a means of satisfying a natural curiosity about the past, but also a means of developing a sense of responsibility for the future. He concludes that the study of history is a necessary part of the education of every citizen.

1. INLEDNING

I Danmark pågår i många kommuner och amt ett intensivt näringspolitiskt arbete. Näringspolitik ges hög prioritet. Kommunernes Landsforening, Danmarks motsvarighet till Kommunförbundet, har mycket aktivt drivit de näringspolitiska frågorna. Landsforeningen har arbetat för att utöka den kommunala kompetensen och stöder på olika sätt den näringspolitiska verksamheten i kommunerna.

Genom ny lagstiftning har de danska kommunerna och amten fått större befogenheter än tidigare. Bakom den lagstiftningen ligger ett nytt tänkande framförallt inom regionalpolitiken.

Staten har minskat sitt näringspolitiska engagemang bl a genom upphävande av egnsudviklingsloven 1991. Denna lag utgjorde det legala stödet för tidigare regionalpolitik med särskilda stödområden.

Förändringen i regionalpolitik kan sammanfattas med att man övergår från fördelningspolitik till tillväxtpolitik. Större vikt fästs vid varje regions företagsmiljö och egna potentiella utvecklingsmöjligheter. Den lokala näringslivsmiljön anses viktigare än subventioner.

Därför blir kommuner och amt betydelsefullare än förut. Fördelningspolitik mellan olika regioner kan skötas centralt av staten. En regionalpolitik som bygger på en utveckling av de lokala förutsättningarna i varje region måste ske i nära samarbete med lokala

myndigheter. Kommunerna och i viss mån amten har ett ansvar för många av de faktorer som skapar en god lokal näringslivsmiljö.

I den nya lagstiftningen har också kommuner och amt fått möjlighet att samordna regionala näringspolitiska satsningar genom programformen. Den innebär att en totalplanering görs tillsammans med alla näringslivsstödjande funktioner som har betydelse för utvecklingen i ett visst område. Programmet styrs gemensamt av berörda huvudmän.

Ytterligare ett viktigt inslag i dansk kommunal näringspolitik är samarbetet mellan kommuner/amt och privata företag. Ett sådant samarbete kan gälla företagsmiljö, t ex att tillhandahålla viss service åt företag. Det kommunala näringslivsstödet till företag ges ofta på affärsmässiga villkor vilket underlättar samarbete i bolagsform mellan kommuner och privata investerare.

Danska kommuner och amt har också fått möjlighet att på vissa villkor medverka i bolag som driver näringsverksamhet.

2. REGIONAL NÄRINGSPOLITIK

2.1 Ny grundsyn

Dansk regionalpolitik har på sista tiden förändrats i sin grundsyn. Den utjämning mellan regionerna som tidigare eftersträvades, bl a genom egnsudviklingsloven, har ersatts av en strävan att satsa på regionerna och deras individuella utvecklingsmöjligheter.

Egnsudviklingsloven, som kom 1958, upphävdes 1991. Den innebar att vissa delar av landet skulle stödjas genom särskilt gynnsamma villkor för företagsetablering och andra sysselsättningskapande investeringar. Från början omfattade de särskilda stödområdena en mycket stor del av Danmark. Stödområdenas omfattning minskade efterhand som åtgärderna gav resultat. Effekten av lagen var att industriarbetsplatser i stor utsträckning flyttades från östra till västra Danmark.

Denna regionalpolitik kan uppfattas som en fördelningspolitik, där industriarbetsplatser flyttas från mer utvecklade till mindre utvecklade områden. Därigenom fördelas också välståndet mera jämnt i landet. Dessa stödåtgärder och den ekonomiska utvecklingen under samma tid har bidragit till att Danmark i sin helhet industrialiserats.

Bakom det tidigare regionalpolitiska tänkandet ligger ett likhetstänkande, nämligen att alla regioner skall kunna utvecklas efter samma modell. Den traditionella regionalpolitiken blir därmed ett utjämningsystem mellan olika landsdelar. En sådan regionalpolitik förutsätter en högkonjunktur. För att arbetsplatser och investeringar skall kunna fördelas ut från vissa områden, bör dessa ha ett överskott. I en lågkonjunktur med arbetslöshet i hela landet behöver fler arbetsplatser tillskapas överallt.

Den nya danska regionalpolitiken är inte i första hand en fördelningspolitik utan en tillväxtpolitik. Denna tillväxt måste ske överallt, inte enbart inom vissa stödområden. Varje region måste kämpa för att utvecklas. Regionerna bör specialiseras och satsningar bör ske inom de områden där regionen i fråga har konkurrensfördelar framför andra regioner.

Vissa regioner kan ha särskilt stora problem och behöver därför extra stödåtgärder. Men alla stödåtgärder skall syfta till att utveckla näringsgrenar där regionen ifråga har konkurrensfördelar.

2.2 Bakgrund till ny dansk regionalpolitik

Internationalisering och ökande konkurrens har medfört att även traditionella industriområden har drabbats av problem. Detta gäller exempelvis områden som varit beroende av textilindustri, stålindustri och skeppsvarv. Generellt sett kan man också iaktta en ten-

dens till minskad sysselsättning inom traditionell tillverkningsindustri och ökad sysselsättning inom servicenäringar (inklusive offentlig service). Dessa förhållanden måste påverka regionalpolitikens mål och medel.

Andelen industrissysselsatta är större i de områden som sist industrialiserats, t ex Ringköbing amt på västra Jylland. I slutet av 1987 var 26 % av arbetsstyrkan sysselsatt i tillverkningsindustri i Ringköbing amt medan motsvarande siffra för Köpenhamnsområdet var 13 %.

En del områden med hög andel industrissysselsättning kan vara beroende av lågteknologisk och därmed mera konkurrensutsatt industri. Andra områden, s k monostrukturområden, kan vara beroende av en enda industrigren, vilket också kan medföra risker vid hård konkurrens.

Tjänstesektorn, både privat och offentlig, sysselsätter en allt större andel av arbetsstyrkan i Köpenhamnsområdet. Denna sektor ökar dock i hela Danmark. År 1987 var 74 % av arbetsstyrkan i Köpenhamns amt sysselsatt inom tjänstesektorn. Motsvarande siffra för Ringköbing amt var 51 %.

Sysselsättningen inom tillverkningsindustrin har minskat i Köpenhamnsområdet och ökat på Jylland. De minskade industriarbetsplatserna i Köpenhamnsområdet har ersatts av ökad sysselsättning inom tjänstesektorn.

Det område som ledde industrialiseringen, Köpenhamnsområdet, har nu kommit längst i "postindustriell utveckling" och leder i fråga om andel sysselsatta i tjänstesektorn. Egnsudviklingsloven fick avsedd effekt på så vis att hela Danmark industrialiserades, men utvecklingsmässigt har den sneda profilen knappast ändrats. Köpenhamnsområdet är fortfarande mest utvecklat och västra Jylland mindre utvecklat fastän nu från en ny utgångspunkt.

Köpenhamnsområdets tyngd i utvecklingen accentueras ytterligare av inkomstförhållandena. Genomsnittlig skattepliktig inkomst var för år 1988 i Köpenhamnsområdet cirka 122 000 kr, i Ringköbing amt cirka 99 000 kr och var lägst i Viborg amt och Nordjyllands amt, båda med cirka 95 000 kr. Genomsnittet för hela Danmark var 106 565 kr.

Köpenhamnsområdet är den enda region som ligger över genomsnittet för landet. Skillnaden i levnadsvillkor mellan olika regioner i Danmark har trots detta minskats under de år egnsudviklingsloven varit i kraft.

De större industriföretagen är relativt få i Danmark och de torde inte öka antalet anställda. Nya arbetsplatser måste därför skapas i mindre och medelstora företag, särskilt inom den privata tjänstesektorn, som torde ha de största expansionsmöjligheterna. De små och medelstora företagen är därför av stor betydelse för den regionala utvecklingen.

I en lågkonjunktur/arbetslöshetssituation finns behov av att öka det totala antalet arbetsplatser. Någon omfördelning mellan olika områden är inte lika aktuell när arbetslöshet råder över hela landet. Traditionell regionalpolitik kan alltså inte lösa nuvarande sysselsättningsproblem.

En statlig utredning (Regional erhvervspolitik i Danmark, rapport afgivet af arbejdsgruppen vedrørende regionalpolitik, Industriministeriet, december 1990) föreslog att regional näringspolitik bör inriktas på att skapa och vidareutveckla tillväxtgrunder framför mer traditionell utjämning. Detta motiveras bl a med att de regionala skillnaderna i Danmark minskats i fråga om sysselsättningsgrad och levnadsvillkor.

Man förutser i Danmark att den inre marknaden kommer att leda till en ökad konkurrens mellan de olika regionerna på den europeiska kontinenten. Regionerna kommer att konkurrera om att dra till sig investeringar för att skapa största möjliga tillväxt inom den egna regionen.

Det regionala och nationella näringslivsklimatet anses avgörande för att säkra ekonomisk utveckling och dra till sig privata investeringar. Direkta stödåtgärder bedöms inte lika väsentliga. Kommunernes Landsforening skriver i "Kommunernes erhvervspolitik, Statusrapport for Kommunernes Landsforenings erhvervsundersøgelse", april 1992, följande, fritt översatt:

Industrin utvecklas mot mer kunskapsintensiv produktion, ökad användning av externa tjänster, mer service ingående i produkterna, större teknologisk konkurrens, mer utbildningsbehov och ökande internationell orientering ifråga om såväl försäljning som inköp.

Många produkter är mer komplexa än tidigare, t ex säljs ofta totallösningar, system och nyckelfärdiga enheter.

Företagens konkurrenskraft beror alltmer på möjligheten att få aktivt stöd från omgivningen. Den lokala och regionala näringslivsmiljön kan därför vara av avgörande betydelse för företagen i området. Med näringslivsmiljö avses exempelvis tillgång till lämpliga underleverantörer samt utbud av service och kunskap i offentlig regi.

Detta gäller särskilt små företag och vissa speciella branscher, t ex textil- och beklädnadsindustri samt möbelindustri. Dessa företag saknar ofta egna resurser för många specialuppgifter. De får hjälp med detta från externa resurser. Närheten till och kontakten med sådana externa funktioner spelar en viktig roll för företagen.

Men också större företag kalkylerar i ökad utsträckning med betydelsen av den lokala och regionala miljöfaktorn. Fler och fler multinationella företag aktiverar omgivningarna till stöd för sin produktutveckling. Detta sker genom att utvecklingsavdelningar och produktionsenheter lokaliseras till områden som kunskapsmässigt, i fråga om underleverantörer eller på annat sätt finns särskilt viktigt för företagets verksamhet.

Även uppköp av företag sker oftare med hänsyn till de samarbetsrelationer företagen har till andra företag och institutioner, som koncernen vill knyta till sig som stöd för utvecklingen.

Kommunernes Landsforening lämnar följande exempel i samma rapport:

Philips etablerede sitt center for udvikling af mobiltelefoner i København under hensyn til 1) den høje brugerfrekvens i Skandinavien, 2) det udstrakte forsknings- og udviklingsmiljø og 3) de udviklede brugerstandarder.

Marabou tog vidtgående regionale hensyn, da man her i 1991 skulle vælge en egnet lokalitet til et nyt fabriksanlæg.

Marabous lokalisering af ny produktionsenhed.

I marts 1991 indledte Marabou sine feltmæssige sonderinger af et egnet lokaliseringssted for et nyt fabriksanlæg i EF. Der var på grundlag af indledende sonderinger udvalgt 10 regioner. 2 af disse lå i Danmark (Kolding-området og Århus).

Som grundlag for sonderingerne var udvalgt 4 nationale hovedindikatorer, som blev tildelt point for en lang række detailfaktorer i hver af de 4 hovedgrupper.

Danmark var top-scorer på 2 af de 4 hovedindikatorer, Tyskland og Holland var det på hver 1.

Belgien blev valgt, fordi **regionsfordelene** ved at vælge Belgien var de bedste. Her lagde man vægt på en række faktorer i området knyttet til chokoladeproduktion og marked - nærhed til marked; relevante virksomheder og institutioner for fabrikens virke; indstilling hos lokale myndigheder; områdets renommé ved fødevareproduktion; arbejdsmarked og infrastruktur. Grundprisen havde ikke betydning,

muligheder for egnsudviklingsstøtte blev betragtet som "flødeskum på den kage" man valgte under alle omstændigheder.

2.2.1 "Regional erhvervs politik i Danmark", statlig utredning

Som ytterligare bakgrund till förändrad regionalpolitik framför ovannämnd statlig utredning (Regional erhvervs politik i Danmark, rapport afgivet af arbejdsgruppen vedrørende regionalpolitik, Industriministeriet, december 1990) ungefär följande tankegångar under rubriken "**Från likhet till tillväxt**".

Först konstateras att den ekonomiska utvecklingen i Europa sker i ett område som löper i ett bälte från sydöstra England över Holland, Belgien och Tyskland via Rhen till Norditalien. Det är den del av Europa som från början var bäst utvecklad. Härtill kommer ett område som sträcker sig från Norditalien genom Sydfrankrike och till nordöstra Spanien.

Utredningen anser att EG:s omfattande investeringsprogram genom strukturfonderna kraftigt bör öka möjligheterna till ekonomisk tillväxt i Sydeuropa och att det i detta läge kan befaras att Nordeuropa skall utvecklas till ett lågtillväxtområde.

Utredningen menar emellertid att utvecklingen i Nordeuropa bör påverkas positivt av följande faktorer:

- förändringarna i de östeuropeiska länderna bör kunna ge de nordeuropeiska länderna, inklusive de nordiska, en starkare ställning som ett slags katalysator för utvecklingen i Östeuropa
- ur politisk, industriell och finansiell synpunkt har uppstått ett brett erkännande av behovet att stärka utvecklingen i Nordeuropa
- detta har i sin tur fört med sig en rad initiativ med syfte att stärka Nordeuropas position och skapa en konkurrensstark region. Exempel på detta är utbyggandet av den nordeuropeiska infrastrukturen såsom broar över Öresund och Östersjön, utbyggnad av flygplatser m m. De andra nordiska ländernas närmande till EG torde också få en positiv effekt på utvecklingen i hela Nordeuropa.

Denna utveckling anser utredningen kan få stor betydelse för Danmark - beroende på hur snabbt och hur offensivt Danmark följer med i den europeiska ekonomiska utvecklingen och beroende på Danmarks förmåga att dra fördel av de nya utvecklingsperspektiven för bl a Östersjöregionerna.

Utredningen framhåller att de kommande årens konkurrens om investeringar i ökande grad kan utvecklas till en konkurrens mellan regioner.

Det regionala och nationella näringslivsklimatet bedöms mer avgörande för att säkra ekonomisk utveckling och dra till sig privata investeringar än direkta bidrag till näringslivet.

Utredningen anför vidare att Danmark har en betydelsfull näringspolitisk tillgång i form av en välutbyggd infrastruktur och ett vittförgrenat servicenät. I den internationella konkurrensen har Danmark dessutom en fördel i att den lokala och regionala administrationen är välutbyggd och välfungerande.

För att uppnå bästa möjliga resultat måste varje region undersöka inom vilka områden man har sin styrka och var svagheter finns. Med ledning av detta bör utredas vilka områden man bör satsa på för att maximalt utnyttja de befintliga resurserna. Den inre marknaden och andra former av internationalisering kommer att leda till att regionerna tvingas specialisera sig, anser utredningen.

2.2.2 Kommunernes Landsforenings syn på regionalpolitiken

Kommunernes Landsforening är inne på liknande tankgångar. Landsforeningen anför i "Nye muligheder i erhvervspolitikken - et arbejdspapir" att inte bara den politiska utvecklingen hemma utan också det danska samhällets utveckling mot ökad europeisk integration visar att det är nödvändigt att satsa på regionala krafter och skillnader.

Landsforeningen citerar ur EG-kommissionens rapport "Europa år 2000":

"..den inre marknaden kommer att öka EG:s BNP med 4 - 5 % på medellång sikt och skapa två miljoner nya arbetsplatser. Den regionala effekten av detta beror på en regions generella konkurrenskraft och förmåga att utnyttja sina speciella fördelar."
(Citat från Europa år 2000, utgivet av EG-kommissionen).

och ställer frågan vilka som får del av den förväntade tillväxten inom den inre marknaden?

Landsforeningen menar vidare att landgränserna kommer att försvinna och att det blir de ekonomiska, sociala och näringslivsmässiga sammanhangen snarare än de administrativa som skapar den osynliga, men avgörande gränsen

mellan regionerna i Europa - och i Danmark. Man liknar europakartan vid ett lapptäcke av små och stora områden med olika möjligheter, styrka och svagheter.

Landsforeningen pekar på att tillväxten i Europa traditionellt varit koncentrerad till det nät av städer och industri som går från Sydengland genom Benelux och området längs Rhen i Tyskland till Norditalien samt från Norditalien genom Sydfrankrike till norra och östra Spanien. Detta skulle kunna medföra att Nordtyskland och Skandinavien blir en "blindtarm" i EG.

Genom förändringarna i Östeuropa och med de andra skandinaviska ländernas närmande till EG anser emellertid Landsforeningen att det finns hopp om förnyad utveckling i Nordeuropa.

Visserligen är eventuell tillväxt i Nordeuropa i hög grad beroende av internationella förhållanden, men man kan ändå genom en lokal insats påverka möjligheterna till ekonomisk tillväxt. Landsforeningen framhåller att produktionskostnaderna visserligen är viktiga men att företagen också behöver ha tillgång till

- möjlighet att bygga upp nätverk
- tillgång till välutbildad arbetskraft

- goda transport- och telekommunikationsförbindelser
- målinriktad service och rådgivning
- välfungerande miljö med en god social infrastruktur.

Företagen är därvid beroende av den lokala miljön. Detta betyder att fördelningen av den ekonomiska tillväxten i Europa i stor utsträckning också i framtiden kommer att vara beroende av politiska beslut och aktiviteter på nationell, regional och lokal nivå, anser Landsforeningen.

Beträffande Danmarks regioner anför Kommunernes Landsforening vidare (fritt översatt):

I ett EG-perspektiv kan man vara benägen att betrakta Danmark som en del av den nordeuropeiska regionen eller som en egen region. Vid närmare granskning finns emellertid stora regionala skillnader och därmed olika möjligheter inom Danmarks gränser.

Det bör man ta hänsyn till genom att utarbeta målinriktade lokala och regionala tillväxtstrategier. Strategier som tar hänsyn till olikhet i näringslivsstruktur, arbetskraftens utbildnings- och kvalifikationsnivå samt infrastruktur. Faktorer som medför att det i Danmark finns vitt skilda tillväxtmöjligheter.

Med de regionala skillnaderna är det givetvis meningslöst att alla regioner och städer oavsett storlek och nuvarande kraft satsar på att konkurrera inom

alla branscher och näringar. Den ökade internationaliseringen och tendenserna i företagets konkurrensbetingelser kommer att medföra en ökad arbetsfördelning regionerna emellan. En arbetsfördelning som medför en profilering av regionerna beroende på deras styrka och svagheter.

Landsforeningen anför om den framtida utvecklingen (fritt översatt):

Den framtida utvecklingen kommer att medföra betydande förändringar i det samhälle vi känner idag. Förändringar som kommer att drabba enskilda kommuner mycket olika.

I lantbruket och därmed särskilt i de mindre landskommunerna kommer man att se två tendenser. Dels koncentreras produktionen i allt färre, större och tekniskt avancerade enheter. Dels kommer små och mellanstora jordbruk även i fortsättningen att behöva utöka sin inkomst genom alternativ produktion, turism och andra näringar i kringliggande städer. EG:s lantbrukspolitik kommer att påskynda denna utveckling.

För städerna kan också betydande förändringar förväntas. Städernas roll kommer förmodligen generellt att stärkas och samtidigt kommer enskilda städer att få olika "uppgifter" och möjligheter. Huvudstaden och en del av de stora provinsstäderna kommer att ha de bästa förutsättningarna för att utveckla internationella kontakter. Några städer utvecklas till servicecenter med ett stort uppland både i fråga om arbetskraften och näringslivet. Andra kommer att utvecklas till mer "rena" industristäder med en eller två dominerande branscher.

Det är tydligt att det regionalt existerar sammanhang mellan städerna, deras uppland och landskommuner. Detta sammanhang gör det nödvändigt att inrikta sig på regionalt samarbete.

De danska kommunerna har idag breda utvecklingsmöjligheter inom industri, service, forskning, kultur, turism, m m. Men de enskilda regionernas möjligheter är naturligtvis olika och därmed är utgångspunkten för valet av utvecklingsstrategier olika. Men överallt gäller att genom ett stärkt regionalt samarbete kan resurser samlas och uppstå som kan medverka till att klara den svåra uppgiften att skapa ekonomisk tillväxt.

Det Danmark som vi känner idag kommer att ändra sig på många områden. Det kräver att man lokalt aktivt arbetar med de problemställningar som är förknippade med att skapa den rätta tillväxtpolitiken.

Den enskilda regionens framgång på 90-talet kommer sannolikt att bero på dess förmåga att finna sin rätta profil. En profil som måste odlas och utvecklas genom samarbete och en sammanhängande långsiktig strategi som säkrar att de lokala möjligheterna utnyttjas fullt ut.

Sammanfattningsvis kan sägas att många skäl anförs i Danmark för en satsning på regional utveckling baserad på regionens egna grundresurser. Därvid menar man att alla regioner/områden, även de som redan har en stark ekonomisk ställning, måste utvecklas. En ökad utveckling även i starka regioner kan ge draghjälp åt kringliggande områden.

3. KOMMUNAL MEDVERKAN I NÄRINGSPOLITIKEN

En ökad satsning på regioner och deras näringslivsmiljö ställer större krav på medverkan från de organ som svarar för den regionala och lokala infrastrukturen. Detta har lett till att man i Danmark valt att satsa på större medverkan från kommuner och amt. Bl a Kommunernes Landsforening och statliga utredningar har pekat på behovet av ökad kommunal medverkan i näringslivsfrågor. De motiv som framförts i debatten är att

- kommunerna får ta hand om sociala effekter och skatteeffekter av näringspolitiska problem, t ex arbetslöshet. Kommunerna ser skatteinkomsterna minska och de sociala utgifterna öka men har inte befogenhet att göra så mycket för att förbättra situationen,
- kommunerna har detaljkunskap, kontakter, lättare att sköta lokal samordning och kan lättare säkra lokalt, folkligt engagemang,
- den lokala miljön och lokal infrastruktur tenderar att bli allt viktigare i näringspolitiken. Detta hör till kommunernas ansvarsområden,
- planläggning och genomförande av näringspolitiska åtgärder underlättas om kommunerna engageras. Dessa

har det grundläggande politiska och ekonomiska ansvaret för förhållandena i lokalområdet,

- kommunerna har inblick i skatteförhållanden (i Danmark är skatteuppbörd en kommunal uppgift), arbetsmiljöförhållanden, material- och teknologianvändning, byggnadsförhållanden, organisations- och ledningsförhållanden. Både i kommuner och amt har man också erfarenhet av tvärsektoriell planläggning.

De danska kommunerna och amten har också länge framfört önskemål om större befogenheter i fråga om näringspolitik. Den danska staten har minskat sina engagemang bl a genom upphävande av egnsudviklingsloven 1991. Danska kommuner eller amt har haft ganska begränsade befogenheter vad gäller näringsverksamhet, något mindre än svenska kommuner och landsting.

Kommunernes Landsforening har engagerat sig mycket i kampen för att öka kommunernas befogenheter på näringslivsområdet. Bl a kallade man till debattmöte mellan Kommunernes Landsforening och Folketingets Erhvervsudvalg och Kommunaludvalg i mars 1991.

I programskriften inför debattmötet framhöll man de ekonomiska problemen som bakgrund till de önskade förändringarna. Man framförde att det råder bred politisk enighet om att Danmarks ekonomiska problem först och främst

skall lösas genom tillväxt och utveckling i den privata sektorn.

Landsforeningen anförde att storleken på de ekonomiska problemen, utmaningarna från EG:s inre marknad och den generella internationaliseringen ställer krav på ökad kvalitet, effektivitet och förnyelse i den danska näringspolitiken. En utveckling av lokala/regionala näringslivsmiljöer framhölls som önskvärd inför 90-talet. Den danska kommunala sektorn är särskilt väl ägnad att spela en framträdande roll i detta p g a den politiska decentraliseringen och därtill knuten lokal/regional administrativ expertis.

Kommunerna har ett medansvar för att säkra lokalsamhällets utvecklingsmöjligheter. Kommunerna får också genast känna av de negativa följderna av en stagnerande näringslivsutveckling. Därför har de ett direkt intresse av att stärka den ekonomiska utvecklingen lokalt och regionalt.

Förutsättningen för företagens (internationella) konkurrensförmåga är i ökande utsträckning beroende av goda lokala/regionala näringslivsmiljöer.

Statens näringspolitiska insats kan inte ensam säkra sådana miljöer. Kommuner och amt har - mot bakgrund av de uppgifter kommunerna löser lokalt och regionalt - ock-

så en roll i en tillväxtorienterad näringspolitik.

De näringspolitiska krav, som Danmark står inför, ställer krav på ett mer samlat resursutnyttjande i näringspolitiken, anförde Landsforeningen vidare. Det vore således ändamålsenligt att kommuner, amt och staten utökade sitt samarbete om den regionala näringspolitiska utvecklingen.

Dessa regionala strategier, som står i överensstämmelse med den utvecklingsmodell EG arbetar med, kan bara realiseras, om de lokala myndigheterna medverkar med sitt speciellt kunnande. Detta kunnande har skapats genom täta kontakterna med företagen, lokal personkännedom och den kommunala ärendehandläggningen, anför Landsforeningen.

I de kommunala förvaltningarna finns expertis som kan utnyttjas i växelverkan med privata företag till utveckling och förbättring av såväl de privata företagens produkter och tjänster som offentlig service. Denna expertis har dessutom ett stort värde i fråga om systemexport till EG-länder, Östeuropa och andra världsdelar.

Landsforeningen framhöll dock att det inte bara finns behov av att förbättra kommunernas möjligheter till tjänste-/systemexport. Den lokala näringspolitiken måste ses som en helhet.

Kommunernes Landsforening efterlyste generella ramar för den kommunala näringslivsfrämjande verksamheten, som kan ge kommunerna möjlighet att göra en insats, som kan anpassas till de lokala problemen och uppgifterna.

Det har i den danska debatten framförts, att ett kommunalt engagemang leder till slöseri med skattemedel och att det snedvrider konkurrensen i förhållande till privata företag.

Kommunernes Landsforening anser att dessa risker har överdrivits och att det finns behov av ny uppmärksamhet och förståelse för det moderna lokalsamhällets utvecklingsbetingelser.

Kommunernas ökade näringspolitiska kompetens bör inte omfatta utvidgade möjligheter att starta kommunal produktion av varor och tjänster för försäljning på den fria marknaden. De nuvarande mycket snäva reglerna om detta bör bibehållas framhölls av Landsforeningen.

Man bör vidare bibehålla principen om att kommunerna inte får ge bidrag till enskilda företag.

Beträffande systemexport bör kommunernas möjligheter utvidgas. Kommunerna bör också stimuleras till samarbete med privata företag. De bör ha möjlighet att arbeta med

systemexport på samma villkor som statliga myndigheter.

Ett kommunalt engagemang bör principiellt balansera ekonomiskt och det skall t ex vid drift av bolag för näringslivsutveckling göras en klar åtskillnad mellan bolagets ekonomi och kommunens ekonomi.

Ett kommunalt ekonomiskt engagemang i näringslivsfrämjande åtgärder ska i största möjliga utsträckning ske i samarbete med privata investerare. Kommunernas insats skall vara begränsad.

Landsforeningen föreslår att kommunerna får följande möjligheter att arbeta med näringspolitik:

1. Kommunalt deltagande i systemexport
2. Kommunal medfinansiering av EG-program
3. Möjlighet att starta bolag för utveckling av näringslivet tillsammans med privata intressenter
4. Bättre möjligheter till investering i lokal infrastruktur för näringslivet
5. Möjlighet till finansiering av regionala utvecklingsprogram

I programskriften framhålls vidare att det kommunala engagemanget inom näringspolitiken ökat mer och mer och exempel ges på stödåtgärder som kommunerna företar för att utveckla det lokala näringslivet.

Beträffande systemexport föreslår Landsforeningen att kommuner och amt bör få delta i systemexport och samarbetsprojekt med privata företag inom ramen för det kommunala verksamhetsområdet. Därmed ökas möjligheterna att utnyttja den stora offentliga sektorns kunskaper aktivt för att skapa tillväxt och ökad export.

Landsforeningen föreslår att enskilda, kommuner och amt bör kunna starta bolag för näringslivsutveckling, där det offentligas andel inte bör få överstiga 49 %.

I programskriften anges att ett sådant bolag skall kunna svara för uppgifter utanför den kommunala verksamheten på affärsmässiga villkor. Bl a skall bolaget mot ersättning kunna tillhandahålla nödvändig expertis åt företagen. Landsforeningen anger följande ytterligare exempel på arbetsuppgifter för ett utvecklingsbolag:

- analyser af lokale erhvervsforhold
- gennemførelse af udviklingsprojekter
- etablering af nætverk mellem virksomheder

- deltagelse i generel markedsføring for områdets produkter
- rådgivning vedrørende erhvervsfremme-, uddannelsesmæssige- og arbejdsmæssige ordninger
- iværksætterfremme
- udførelse af visse kommunale planlægnings- og driftsopgaver.

Av dessa uppgifter har en del brukat utföras av privata konsulter, bolag eller organisationer. Kommunerna har i sin näringslivsfrämjande verksamhet brukat samarbeta med sådana privata intressenter. De har också kunnat komplettera med sådana uppgifter som privata intressenter inte åtagit sig i den mån tidigare rättsregler gav utrymme för det. Detta torde bidra till att man förordar bolagsbildning i samarbete mellan enskilda och kommuner (amt) för näringslivsutveckling.

Som framgår nedan har den nya lagstiftningen samma syn på samarbete mellan privata och offentliga intressen i näringslivsutveckling.

4. DANSKA KOMMUNERS OCH AMTS KOMPETENS INOM NÄRINGS- OCH SERVICEOMRÅDET

4.1 Kommunalfuldmagten

Danska kommuner och amt skall ägna sig åt de uppgifter som har särskilt lagstöd, på danska "lovhjemmel". Dessutom kan de liksom svenska kommuner och landsting även ta på sig vissa andra uppgifter, fakultativa uppgifter. I den svenska kommunallagen regleras fakultativa uppgifter i 2 kap 1 § där det sägs:

1 § Kommuner och landsting får själva ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar och som inte handhas enbart av staten, en annan kommun, ett annat landsting eller någon annan.

I Danmark finns inga sådana generella lagbestämmelser. Fakultativa kommunala uppgifter regleras av sedvanerätt. Kommunernas och amtens rättsliga möjligheter att ombesörja fakultativa uppgifter brukar gå under benämningen "kommunalfuldmagten", som alltså är oskrivna rättsregler.

De oskrivna kommunalfuldmagtsreglerna baseras på tre källor:

- sedvana, dvs de uppgifter kommuner brukat sköta sedan lång tid tillbaka utan att det finns lagstöd,
- e contrario-tolkningar av gällande lagbestämmelser om uppgiftsfördelningar
- tillsynsmyndigheternas praxis.

Det finns däremot knappast några domstolsutslag beträffande tolkningen av kommunalfuldmagten.

4.1.1 Kommunalfuldmagtens innebörd i näringslivsfrågor

Tidigare, före 1992, fanns i Danmark inga särskilda lagbestämmelser om kommunernas befattning med näringslivsfrågor. Detta reglerades enbart genom kommunalfuldmagten.

Liksom i Sverige kan en kommun eller ett amt själv producera för eget bruk, dvs producera de varor och tjänster som behövs för den egna kärnverksamheten. Denna produktion får dock normalt inte gå utöver det egna behovet. I vissa fall kan det dock vara tillåtet att sälja biprodukter från egen verksamhet och likaså tillfällig överkapacitet. Detta är i stora drag samma regler som i Sverige.

I dansk kommunalrätt talas också om accessorisk verksamhet. Det är en i princip icke-kommunal verksamhet som dock naturligen anknyter till en lagenlig kommunal verksamhet på sådant sätt att det skulle vara orimligt att kommunen inte fick bedriva den.

Vid bedömning av accessorisk verksamhet har det också betydelse om behovet tillgodoses på annat sätt, av enskild näringsidkare eller av annan myndighet. En accessorisk verksamhet skall för att vara lagenlig också ha en omfattning som står i proportion till huvudverksamheten.

Inom ramen för kommunalfuldmagten kunde en kommun eller ett amt vidta generella stödåtgärder i förhållande till näringslivet. Men det var inte tillåtet att ge ekonomiskt stöd eller på annat sätt gynna enskilda företag eller grupper av företag. I övrigt fick en dansk kommun eller amt i princip inte driva eller medverka i näringsverksamhet.

I äldre praxis har inrikesministeriet godtagit att en kommun inom ramen för kommunalfuldmagten fått ge direkt bidrag till ett företag som befann sig i en nödsituation och en nedläggning skulle medföra ett hot mot kommunens ekonomiska existens. Även detta har sin motsvarighet i den svenska kommunallagen. Denna möjlighet torde inte stå öppen längre i Danmark.

I de danska kommunernas uppgifter ingår liksom i de svenska kommunernas att svara för viss infrastruktur som har betydelse för företagens produktions- och försäljningsmöjligheter. Det avser t ex gator och vägar, transportnät, fysisk planering och miljökontroll. Härtill kommer en stor del av utbildningsväsendet.

Liksom svenska kommuner kan även danska kommuner bedriva eller stödja verksamhet som syftar till att förse samhället med vatten, avlopp, elektricitet, fjärrvärme etc.

4.2 Statlig utredning om kommunernas befogenheter

Efter överenskommelse mellan regeringen i Danmark och Kommunernes Landsforening tillsatte inrikesministern den 24 mars 1988 en kommitté för att utreda kommunal näringspolitik. Kommittén bestod av representanter för Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen och centrala statliga myndigheter.

Kommitténs kommissorium (=utredningsdirektiv) löd:

Udvalget skall ved eksempler beskrive kommunernes nuværende indsats i erhvervspolitikken, herunder 1) den direkte erhvervsrelaterede virksomhed, 2) uddannelsesvirksomheden og 3) arbejdsmarkedsforanstaltninger, der tager sigte på erhvervsfremme, samt 4)

den almindelige kommunale service overfor erhververne, bl a infrastruktur og forsyningsvirksomheder.

Udvalget skal dernæst beskrive og, bl a med eksempler, belyse samarbejdet mellem statslige (centrale og decentrale) myndigheder og kommunerne vedrørende kommunal erhvervsfremme.

Udvalget skal desuden fremkomme med forslag til hvorledes og på vilke områder, der kan etableres en bedre sammenhæng mellem de statslige og de lokale erhvervspolitiske indsatser.

I den forbindelse skal udvalget tillige fremkomme med forslag til ændringer i den organisatoriske tilrettelæggelse og udførelse af de erhvervspolitiske foranstaltninger.

Udvalget skal endvidere fremkomme med forslag til forenkling og smidiggørelse af de administrative niveaues samarbejde i sager af erhvervsudviklingsmæssig betydning.

Endelig skal udvalget overveje, om der er behov for revision af reglerne for kommunalt engagement i erhvervsvirksomhed, idet det herved er forudsat, at der fortsat ikke skal ydes kommunaløkonomisk støtte til erhvervsvirksomheder.

Udvalget skal beskæftige sig med indsatserne såvel i forbindelse med etablering af nye virksomheder som overfor eksisterende virksomheder.

Kommitténs betänkande avlämnades i december 1988,
Betænkning nr 1153: "KOMMUNERNE OG ERHVERVS-
POLITIKKEN,
betänkning fra det af indenrigsministeren nedsatte udvalg

om kommunerne og erhvervspolitikken."

Kommittén sammanfattar problemställningen på ungefär följande sätt:

Kommunernas och amtens näringspolitik präglas av ett dilemma. Å ena sidan finns en stark önskan hos kommuner och amt om att främja näringslivsutvecklingen för att stärka det lokala samhället. Å andra sidan sätter den rättsliga regleringen (kommunalfullmactsreglerna) gränser för vilka medel kommunerna och amten kan använda för detta ändamål.

4.2.1 Kommitténs förslag

Kommitténs överväganden och förslag lyder i sammanfattning ungefär på följande sätt:

Traditionellt har man i Danmark ansett att kommunerna först och främst kan främja utvecklingen av näringslivet genom att tillhandahålla hög servicenivå till låg skatt och genom en snabb och företagsvänlig administration.

Utöver detta har kommunerna på eget initiativ påtagit sig generella rådgivningsuppgifter gentemot företagen. Hittills har samhällets direkt näringslivsinriktade aktiviteter såsom främjande av teknologi och regionutveckling (egnsudvikling) administrerats av statliga myndigheter med mycket

liten kommunal medverkan.

Kommunerna ställer nu krav på ändring av detta förhållande.

Från kommunal sida har under kommittéarbetet framförts att de senaste årens utveckling av de lokala näringslivsin-satserna har höjt kompetensnivån hos kommunerna. De lokala myndigheterna har större möjligheter att mobilisera hela det lokala samhället omkring näringslivsfrågor.

Erfarenheterna visar att detta är av väsentlig betydelse för att skapa bra tillväxtmiljöer. Kommunerna har också större möjligheter att lokalt anpassa näringspolitiska åtgärder efter lokala förhållanden. Kommunerna anser därför att de bör få större befogenheter på det näringspolitiska om-rådet.

Bättre samordning av lokal och central näringspolitik

Kommunerna gör en aktiv näringslivsfrämjande insats genom arbetet med den lokala infrastrukturen. De deltar dock i mycket ringa utsträckning i administrationen av den statliga näringspolitiken.

Det är därför kommitténs uppfattning att kommunerna bör få bättre möjligheter att spela en mera aktiv roll i närings-

politiken. Detta bör ske både genom större medverkan i den statliga näringspolitiken och genom egna initiativ.

En sådan mera aktiv roll förutsätter dock en bättre samordning såväl mellan stat, kommun och amt som mellan myndigheter på samma nivå.

Samordningen är nödvändig för att undgå dubbleringar och för att möjliggöra samordnade program tvärs över administrativa gränser.

Kommittén föreslår därför att de kommuner eller amtskommuner som är engagerade i näringspolitiken skapar regionala samarbetsorgan med uppgift att

- samordna näringslivspolitiska initiativ i kommunerna
- vara ett förmedlande organ mellan statlig och kommunal näringspolitik.

Ett sådant regionalt samarbetsorgan skulle kunna bestå av representanter för berörda kommuner, amt, statliga myndigheter och näringslivet.

Kommunal service

Kommunernas näringslivsfrämjande insatser består av planering, anpassning av kommunens serviceproduktion, en snabb ärendehandläggning, och allmän informationsförmedling till näringslivet.

Mycket av den service- och informationsmässiga verksamheten kan genomföras inom ramen för nuvarande rättsliga reglering (kommunalfuldmagten) och är i övrigt inte bunden av statliga regler.

Regelstyrningen är mera framträdande vad gäller ärendehandläggning. Vissa möjligheter finns dock till lokal anpassning av den interna ärendehandläggningen. Många ärenden av betydelse för näringslivet skall emellertid behandlas av flera myndigheter.

Enligt kommitténs uppfattning finns det skäl att anta att en flexibel och billig serviceproduktion, en överskådlig, snabb och väl samordnad ärendehandläggning och en effektiv information är av mycket stor betydelse för näringslivets konkurrenskraft och utvecklingsmöjligheter.

Kommittén rekommenderar därför myndigheterna att uppmärksamma näringslivets behov i den fysiska planeringen och inom administrationen.

Nyföretagarcenter

Kommittén konstaterar att det finns generella hinder mot nyföretagande. Kommittén anser att samhället kan medverka till att minska dessa hinder. Denna uppgift ligger bäst till för kommunerna eftersom den förutsätter både lokalkännedom och administrativ organisation.

Ett av problemen kan vara att finna lämpliga lokaler till rimlig hyra. Enligt nuvarande regler kan kommunala näringslivsfastigheter (industrihus) bara byggas i stödområden (egnsudviklingsområden), och bara om lån erhålls från industriministeriet eller om det ingår i ett frikommunförsök.

Det finns ytterligare villkor för sådana kommunala industrihus. De får bara uthyras eller säljas till ett enda företag och avtal om hyra eller försäljning skall träffas innan kommunen förvärvar lokalerna.

Kommittén föreslår att kommunerna får ökade möjligheter att bygga industrihus för uthyrning till nyföretagare. Detta bör kunna ske utan krav på att lokalerna skall uthyras samlat eller att uthyrningen skall vara säkrad innan lokalerna förvärvas. Lokalerna skall dock uthyras till marknadspis.

Kommunalt ägda nyföretagarcenter/industrihus kan dock innebära betydande risk för kommunala förluster. Därför pekar de kommunala representanterna i kommittén på möjligheten att lagstifta om att en kommuns engagemang högst får utgöra en viss procentdel av byggsumman. Resten måste då tillskjutas av privat kapital.

Teknologisk utveckling

Kommittén anser att kommunerna kan spela en viktig roll vid förmedling av ny teknologi.

Kommittén föreslår därför en utbyggnad av den offentliga teknologiska informations- och rådgivningsverksamhet som de teknologiska instituten och TIC (=Teknologiskt informationscenter) idag tillhandahåller. Eventuellt kan det ske genom att det blir möjligt att på lokal nivå upprätta och driva kommunala teknologiska informationscenter.

Det förutsätts dock att sådana lokala teknologiska informationscenter blir av samma blygsamma storlek som de nuvarande TIC och att verksamheten samordnas med den statliga verksamheten.

Kommunala informationscentra bör kunna ha följande uppgifter:

- Generell rådgivning och information särskilt till mindre företag i lokalområdet, som inte själva disponerar teknologisk sakkunskap,
- Låta företagen få nytta av den kunskap och erfarenhet som kommunen har på teknologiområdet. Exempelvis kan personal utbytas mellan kommunen och företagen, eller också kan en eller flera kommunanställda utses till kontaktperson som får till uppgift att fortlöpande förmedla tekniskt kunnande från kommunen till företagen.
- Etablera samarbete mellan olika företag i kommunen i syfte att anskaffa gemensamma anläggningar för forskning och utveckling eller andra samarbetsformer mellan lokala, små företag. Kommunen kan med sin kunskap om de lokala företagen föreslå projekt som därefter utförs av företagen själva.
- Uppbygga tekniskt-vetenskapligt bibliotek.
- Förmedla uppgifter om vilka krav den nya teknologin ställer på utbildning av arbetskraften.

Bolag för utveckling av näringslivet

För att främja samordning och effektivitet och för att skapa ramar för effektivt utnyttjande av idéer och initiativ föreslår kommittén att det skapas möjligheter att bilda lokala utvecklingsbolag. I dessa bolag skall kommuner, amt, staten och privata kunna delta.

Kommittén föreslår att det görs möjligt att i Danmark bilda utvecklingsbolag efter nedanstående riktlinjer:

Ett lokalt utvecklingsbolag är en sammanslutning av olika intressenter som har till uppgift att främja näringslivsutvecklingen i ett område.

Intressenterna kan vara offentliga myndigheter, offentliga undervisnings- och serviceinstitutioner, privata företag, banker och sparbanker, andra privata och offentliga kapitalförmedlingsinstitutioner, organisationer med anknytning till näringsliv och arbetsmarknad samt enskilda personer. Det bör normalt vara fråga om flera kommuner.

Kommittén föreslår att de lokala utvecklingsbolagen skall kunna ha följande uppgifter:

1. Anskaffa företagslokaler för uthyrning

2. Utrednings- och planeringsuppgifter
3. Delta i generell marknadsföring för områdets produkter
4. Rådgivning i näringslivsfrågor
5. Rådgivning i frågor rörande offentligt näringslivsstöd, utbildning och arbetsmarknad.
6. Nyföretagarstöd.
7. Andra serviceuppgifter inklusive drift av lokala teknologiska informationscenter.

Bolagen får däremot inte stödja enskilda företag ekonomiskt.

Särskilt om EG

Det har i några fall varit möjligt för kommuner och amt att få EG:s stöd till åtgärder för näringslivsutveckling som de efter danska regler inte har lagstöd för. EG-bidragen är ett led i gemenskapens allmänna politik som stöds av den danska regeringen. Därför föreslås att kommuner och amt få vidta och medfinansiera åtgärder som stöttas med bidrag från EG.

4.3 Ny lagstiftning i Danmark

Folketinget i Danmark antog under tiden 1990 till 1992 fyra nya lagar om näringslivsfrämjande åtgärder. Den första lagen, "Lov om erhvervsfremme", nr 394 år 1990, antogs den 13 juni 1990. Den behandlar statliga näringslivsfrämjande åtgärder.

Lagen innebär att egnsudvikingsloven och andra lagar om näringslivsstödjande åtgärder upphävs. De ersätts av den nya lagen. Den ger möjlighet till förenklad och flexiblare hantering av näringspolitiska frågor. Enligt lagen skall ett "erhvervsudviklingsråd" och ett "eksportfremmeråd" inrättas för att biträda med administration av statens näringslivsstödjande åtgärder.

Den andra lagen, "Lov om Dansk Erhvervsudviklingsfond", nr 937 år 1991, antogs den 27 december 1991.

Enligt denna lag inrättas en fond för utvecklingsprojekt inom näringslivet. Staten tillskjuter 2 miljarder kronor till fonden.

"Lov om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsudviklingsaktiviteter", nr 383 år 1992 och "Lov om kommuners og amtskommuners samarbejde med aktieselskaber m.v.", nr 384 år 1992, antogs båda den 20 maj

1992. Dessa båda lagar behandlar kommunal näringspolitik. De skall uppfattas som ett utvidgat lagstöd för kommunala näringspolitiska åtgärder, som dels kodifierar gällande rätt enligt kommunalfuldmagten men också utökar möjligheterna.

Den första lagen, nr 383, var ett förslag av regeringen, "Lovforslag nr L 78". Regeringen utarbetade lagförslaget på begäran av Folketinget som den 18 april 1991 uppmanat regeringen att framlägga förslag till utvidgade ramar för näringspolitiskt samarbete mellan privata företag, stat, kommuner och amt beträffande

- projekt för utveckling av näringslivet
- systemexport
- regionala näringslivsprogram
- finansiering av EG-program.

Det påpekades att förslaget inte skulle få medföra snedvridning av konkurrensen i förhållande till privat näringsliv.

Förslaget framlades den 30 oktober 1991 och det togs av Folketinget med den ändringen att § 3 Stk 5 ströks. Det löd:

Stk.5. Kommuner og amtskommuner må ikke økonomisk eller ledelsesmæssigt deltage i selskabsdannelser af privatretlig karakter, som afsætter den i stk. 1 omhandlede viden.

Den andra lagen, nr 384, var ett förslag, "Lovforslag nr L 85", som togs upp direkt i Folketinget av Radikale Venstre. Lagförslaget omarbetades i samband med utskottsbehandlingen. De viktigaste ändringsförslagen lades därvid gemensamt av Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti och Radikale Venstre. Folketingets ovannämnda ändring av lagförslag nr L 78 hänger direkt samman med innehållet i lagförslag nr L 85.

4.3.1 "Lov om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsudviklingsaktiviteter"

"Lov om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsudviklingsaktiviteter", nr 383, (lydelse, se bilaga 1) innebär att eventuella oklarheter i kommunalfuldmagtens regler i fråga om kompetens på näringslivsområdet klaras ut. Därtill kommer också att kompetensen utökas. Syftet med lagen är enligt 1 § att främja kommuners och amts medverkan i lokal näringslivsutveckling.

Enligt lagen kan kommuner och amt

- ensamma eller tillsammans med andra bedriva näringslivsfrämjande verksamhet. Exempel på sådan verksamhet är enligt lagen information, rådgivning, utvecklingsprojekt och annan service till näringslivet.

- medverka vid utveckling av den lokala eller regionala infrastrukturen för näringslivet genom samordnade insatser och genom att tillhandahålla service som har till uppgift att främja produktutveckling och etablering och utveckling av företag.

Som villkor uppställs att verksamheten skall vara öppen för alla företag eller grupper av företag inom kommunen eller amtet. Förbud finns mot att ge direkta bidrag till enskilda företag.

Insatser med syfte att främja produktutveckling, etablering och utveckling av företag kan innebära ett avsevärt stöd för företagen. Personal- och teknologiutveckling kan ligga inom ramen för sådana insatser.

- lämna bidrag till verksamhet enligt ovan och även medfinansiera EG-program.

- bedriva verksamheten av ovannämnd typ i bolagsform.

- bedriva systemexport på något av följande sätt:

- som underleverantör till danskt företag

- genom utlåning av anställd till danska eller utländska företag eller myndigheter

- genom direkt export till offentliga eller privata köpare i utlandet.

- samarbeta med andra offentliga och privata huvudmän om att utarbeta och genomföra regionala utvecklingsprogram för näringslivet. Dessa program skall ha till syfte att utveckla infrastruktur och att främja näringslivsutveckling i ett större geografiskt område.

Vidare anges att det statliga erhvervsutvecklingsrådet kan medverka i dessa utvecklingsprogram och därvid ta initiativ till samordning av statliga näringslivsfrämjande åtgärder.

Regionala utvecklingsprogram och samordning av näringspolitiska insatser blir alltså en uppgift för kommuner och

amt. Någon ansvarsfördelning görs inte mellan kommuner och amt. Inte heller är utvecklingsprogrammen obligatoriska. Lagen pekar närmast på behovet och öppnar möjligheten.

I lagens förarbeten sägs, fritt översatt:

Ett ökat kommunalt och amtskommunalt engagemang inom det näringspolitiska området kan innebära risk för en oplanerad flora av serviceformer med olika huvudmän som varken motsvarar företagens behov eller utnyttjar de samlade resurserna effektivt. Därför behövs en samordning av de regionala insatserna. En sådan samordning gör insatsen mer effektiv och målinriktad.

Det är viktigt att de lokala och regionala insatserna kan samordnas med statens näringslivsstrategi och att dessa samordnade insatser kan utnyttja de möjligheter som ligger i vårt medlemskap i EG.

Regionala program för näringslivsutveckling utgör en ram kring näringslivsfrämjande aktiviteter. Sådana program är ett mycket smidigt och lämpligt instrument för samordning av de regionala insatserna mellan kommuner och amt och för samordning mellan regionala statliga och kommunala initiativ.

I den rapport om regional näringspolitik i Danmark som avgavs i december 1990 av arbetsgruppen för regionalpolitik föreslås att programformen används i större utsträckning av amt och kommuner. Detta som en följd av erfarenheterna från EG:s regionalfondsprogram. I remissyttrandena över rapporten var näringslivets organisationer och de kommunala organisa-

tionerna positiva till detta förslag.

Regionala aktiviteter för näringslivsutveckling bör därför i största möjliga utsträckning äga rum inom ramen för ett regionalt utvecklingsprogram. Kommuner och amt kan samarbeta med andra offentliga och privata huvudmän om att utarbeta och genomföra ett regionalt utvecklingsprogram, som har till syfte att utveckla infrastruktur och att främja näringslivsutveckling i ett större geografiskt område. Regionala utvecklingsprogram kan också bidra till att främja samordningen av statliga näringslivsinriktade initiativ av betydelse för den regionala näringslivsutvecklingen såsom framgår av ovannämnd rapport.

Bakgrunden för att utarbeta ett sådant utvecklingsprogram bör vara analyser som beskriver områdets näringslivsmässiga utvecklingsnivå, generella och specifika tillväxtpotentialer, konkurrensmässiga fördelar och svagheter m m.

Ett regionalt utvecklingsprogram bör som regel omfatta flera kommuner. Det kan i vissa fall täcka ett amt men behöver inte göra det. Det kan avse delar av ett amt eller kommuner tvärs över amtsgränserna.

Det regionala utvecklingsprogrammet bör - för att kunna få stöd från utvecklingsrådet - förutom relevanta analyser innehålla en bestämd handlingsplan med uppgift om budget och tidsåtgång. Vidare skall det finnas en koppling till andra initiativ i området eller delar av området, t ex program som medfinansieras av EG.

Det är viktigt att programmet utarbetas på sådant sätt att den förutsatta samordningen mellan lokala och statliga initiativ kan äga rum. Därför bör programmet innehålla uppgift om de väsentligaste enskilda projekt som förutsätts bli genomförda under programperioden.

"Erhvervsudviklingsrådet" kan inom ramen för "Lov om erhvervsfremme" medverka vid utarbetande och genomförande av utvecklingsprogram för näringslivet. Lagen ger möjlighet för erhvervsudviklingsrådet att ge bidrag till vissa utgifter i samband med genomförandet av ett program. De enskilda projekten under programmet kan få bidrag på samma sätt som andra projekt efter beslut av bevillningsutskottet. Kommuner och amt som söker erhvervsudviklingsrådets medfinansiering av utvecklingsåtgärder bör lämpligen anpassa dessa åtgärder till ett samordnat regionalt utvecklingsprogram.

Regionala utvecklingsprogram för näringslivet är önskvärda ur rationaliserings- och effektivitetssynpunkt. Det är därför viktigt att kommuner och amt stöter på minsta möjliga hinder för att utveckla och förverkliga sådana program.

Det är också viktigt att de regionala utvecklingsprogrammen får högsta möjliga kvalitet så att det skapas största möjliga säkerhet för att programmen kan medföra det väntade resultatet.

Detta talar för att en betydande insats bör göras i programmens utvecklingsfas. De omkostnader som är förbundna med detta kan vara svårt att fullt ut få täckta genom lokala, privata och offentliga bidrag. Särskilt omkostnader för undersökningar, mötesverksamhet, utarbetande av programförslag och organisationsutveckling kan befaras vara svårt att helt finansiera genom lokala bidrag.

Särskilt de första åren, när programarbetsformen skall inarbetas i den lokala och regionala näringspolitiska verksamheten, är det viktigt att det ställs statliga medel till förfogande för utveckling av regionala program.

4.3.2 "Lov om kommuners og amtskommuners samarbejde med aktieselskaber m.v."

"Lov om kommuners og amtskommuners samarbejde med aktieselskaber m.v.", nr 384, innebär (lydelse, se bilaga 2) att kommuner och amt finansiellt och ledningsmässigt på vissa villkor kan medverka i näringsdrivande bolag. Denna lag godkändes av EG-kommissionen innan den trädde i kraft.

Enligt tidigare dansk rätt kan kommuner och amt driva viss verksamhet i bolagsform men enbart om dessa bolag uteslutande arbetar med uppgifter som ligger inom ramen för den kommunala kompetensen.

Genom denna lag skapas en möjlighet att dessutom medverka i bolag som utför uppgifter som normalt ligger utanför den kommunala kompetensen, närmare bestämt produktion av varor och tjänster på den fria marknaden.

Denna möjlighet är dock behäftad med inskränkningar. En enskild kommun eller amt får inte ha aktiemajoritet i bolaget. Ingenting hindrar dock att två eller flera kommuner eller amt tillsammans har aktiemajoritet.

Vidare får en kommun eller ett amt totalt ha högst 10 Mkr placerade i denna typ av bolag. Denna beloppsgräns gäller oavsett amtets eller kommunens storlek. Industri-

ministern kan dock medge ett högre belopp. Kommunen eller amtet får inte heller ta på sig något annat ansvar för bolaget såsom borgensåtagande eller dylikt. I beloppsgränsen skall inte räknas in aktiekapital i traditionella kommunala bolag som enbart arbetar med kompetensenliga uppgifter.

Ett bolag enligt den nya lagen kan arbeta med följande uppgifter:

- Bearbeta, vidareutveckla och sälja kunnande, produkter och tjänster som bygger på kommunala kunskaper som uppkommit vid lösning av kommunala eller amtskommunala uppgifter eller på därmed sammanhängande privat kunnande, eller

- i samband med att förse kommuner och amt med varor och tjänster även bedriva försäljning av varor och tjänster baserat på kommunalt kunnande till andra än kommuner och amt.

Vad gäller uppgifterna är lagen svårtolkad. Den är inte heller samstämd med den andra lagen, "Lov om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsudviklingsaktiviteter", nr 383.

Av förarbetena framgår att bestämmelserna i lagen kommer att göra kommunernas ägande i TARCO-koncernen lagligt. Lagen tycks tillkommen för att lagliggöra kommunalt ägande av TARCO-koncernen. Som nämnts är det dessutom oklart vilka uppgifter ett bolag som regleras av lagen får ägna sig åt. Därför kan det finnas anledning att iakttäta viss försiktighet vad gäller tillämpning av lagen på andra bolag.

I lagtexten finns dock ingen generell inskränkning till redan bildade bolag. En sådan inskränkning finns visserligen i 4 § men den riktar sig enbart till kommunala organisationer, inte till kommuner och amt. Syftet med denna paragraf tycks vara att möjliggöra kommunalt indirekt ägande av just TARCO A/S genom Kommunernes Landsforening men inte möjliggöra sådant ägande i nya bolagsbildningar. Paragrafen lyder:

§ 4. De kommunale organisationer kan deltage finansielt og ledelsesmæssigt i de i §§ 1 og 2 omhandlede selskaber, der eksisterer ved lovens vedtagelse, såfremt der ikke herved påføres medlemskommunerne hæftelse for selskabernes forpligtelser.

Någon inskränkning motsvarande "selskaber, der eksisterer ved lovens vedtagelse" finns inte i § 1 och 2 som behandlar kommuners och amts direkta deltagande i sådana bolag.

Inte heller ger lagförarbetena anledning till en sådan tolkning. I Radikale Venstres första lagförslag (före de gemensamma ändringsyrkandena från Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti och Radikale Venstre) anges i Radikale Venstres anmärkning (Bemærkninger til lovforslaget):

"Det er forslagsstillernes opfattelse, at de eksisterende fælleskommunale selskaber" (läs: TARCO A/S) "lovliggøres med dette lovforslag. I det omfang udvalgsarbejdet viser, at dette ikke er tilfældet, vil vi foreslå, at der indsættes en bestemmelse herom."

Sedan lagförslaget ändrats på denna punkt anförs i "Erhvervsudvalgets Betænkning" (=näringsutskottets betänkande):

Kommuner og amtskommuner antages efter gældende ret at have en vis adgang til, direkte eller indirekte, at deltage i selskaber, foreninger eller andre privatretlige organisationsformer. Det er dog bl a en betingelse for lovligheden af den kommunale deltagelse, at selskaberne m v udlukkende varetager opgaver, som kommunerne selv kunne udføre.

Med de foreslåede ændringer åbnes der adgang for, at kommuner og amtskommuner i et vist omfang får mulighed for at deltage i selskaber, der udfører opgaver, som kommuner og amtskommuner ikke selv kan løse.

Efter de foreslåede ændringer kan kommuner og amtskommuner inden for bestemte beløbsmæssige grænser (jf dog § 3, stk 5) deltage i selskaber, der sælger en nærmere beskrevet viden, og i selskaber,

der ud over at varetage kommunale og amtskommunale opgaver vedrørende forsyning af kommuner og amtskommuner med varer og tjensteydelser baseret på kommunal viden til andre end kommuner og amtskommuner.

Efter de foreslåede ændringer vil den direkte kommunale deltagelse i eksempelvis TARCO A/S, der driver virksomhed med bl a fremstilling af vejmaterialer og udførelse af anlægsarbejder på veje, være lovlig, jf den foreslåede affattelse af § 2.

Här finns knappast något som tyder på att lagen **enbart** skulle gälla TARCO A/S även om önskan att lagliggöra denna bolagsbildning varit avgörande för utformningen av lagen. Nya bolag av TARCO:s typ bör alltså kunna inrymmas inom lagen.

Sammanfattningsvis innebär denna lag således att kommuner och amt i bolagsform tillsammans med andra intressenter, andra kommuner/amt eller privata, kan driva verksamhet som annars inte är tillåten för kommun eller amt.

Denna verksamhet kan avse systemförsäljning/konsultverksamhet inom landet (utom landet är det kompetensenligt genom bestämmelserna i lag nr 383 om systemexport) samt försäljning både inom och utom landet av vissa varor och tjänster, t ex uppdragsverksamhet.

Industriministeriet kommer att utarbeta vägledning till tolkning av denna lag och även lag nr 383 om deltagande i näringslivsverksamhet. I praktiken kommer dessa vägledningar att bli avgörande för tolkningen av lagarna. Detta torde särskilt vara fallet beträffande lag nr 384 som är svårtolkad.

4.3.3 Nya utredningar

Industriministern har den 19 mars 1993 beslutat att tillsätta en kommitté som skall utreda samordning av lokal näringspolitik, "Udvalg om koordinering af lokal erhvervsfremme".

Kommittén skall komma med förslag till klarare arbetsfördelning och bättre samordning av de lokala näringslivsfrämjande insatserna och rådgivningen till företagen.

Kommittén skall bl a

1. Värdera utbudet av offentlig service i förhållande till det samlade utbudet av företagsrådgivning.
2. Belysa samarbetet och samordningen mellan kommuner, amt, TIC'er och andra aktörer i fråga om rådgivning och andra näringslivsfrämjande aktiviteter i förhållande till

företagen.

3. Överväga hur man kan skapa en ändamålsenlig avgränsning, arbetsdelning och samordning mellan statliga myndigheter, TIC'er, kommuner, amt och privata aktörer på det lokala näringslivspolitiska området.

Vid inrikesministeriet har ungefär samtidigt, den 7 april 1993, beslutats att tillsätta en underkommitté under "utvalget om fornyelse og effektivisering af den kommunale sektor". Denna underkommitté har till uppgift att utreda kommuners och amts möjligheter att utöva näringslivsverksamhet.

Kommittén skall överväga om det finns behov av preciseringar/utvidgningar av de rättsliga ramarna för kommunalt och amtskommunalt deltagande i näringsverksamhet. Kommittén skall bl a värdera gällande regler för kommuners och amts möjligheter att utföra uppgifter åt varandra och att ingå i samarbete med privata företag.

Den nya lagstiftningen om kommunal näringspolitik kan därför komma att genomgå förändringar när dessa kommittéer framlagt sina förslag.

4.3.4 Synpunkter på de ökade befogenheterna för kommuner och amt

4.3.4.1 Kommunernes Landsforening

I huvudsak överensstämmer de nya lagarna med Kommunernes Landsforenings förslag. Den andra lagen, lov nr 384, går dock längre än vad Kommunernes Landsforening begärt. Beträffande kommuners möjligheter att delta i näringsverksamhet anförde nämligen Landsforeningen i ovannämnd programskrift inför debattmötet med Folketingets Erhvervsudvalg och Kommunaludvalg den 14 mars 1991:

En udvidelse af kommunernes erhvervspolitiske muligheder bør ikke omfatte en bredere adgang til at iværksætte kommunal produktion af varer og tjenesteydelser m.h.p. afsætning på det frie marked. De nuværende meget "snævre" regler herom bør fastholdes.

4.3.4.2 Dansk Industri

Dansk Industri, som är en organisation för större danska företag, har gett uttryck för följande uppfattningar i sin tidning "Industrien" nr 12, den 29 mars 1993, genom administrativ direktör Svend-Aage Nielsen, formand for Dansk Industri. Han skriver i ledaren:

I Matador spiller man med legetøjsspenge. Hvis man taber, kan man trække sig ud af spillet - det er jo kun for sjov.

I virkelighedens verden koster det dyrt at komme til kort i konkurrencen med andre virksomheder. Man risikerer at miste sin investering - det er ikke sjovt.

Til gengæld har vi en effektiv privat sektor, der forsyner danske og udenlandske kunder med varer og tjenester, som de er villige til at betale markedsprisen for.

I kommunernes verden giver loven om samarbejde med aktieselskaber fra sidste år mulighed for, at hvert eneste amt og hver eneste kommune kan investere op til 10 mio. kr. i egentlige produktionsselskaber. Ydermere er der i loven lagt op til, at der kan dispenseres fra denne grænse. Og derfor synes Industriministeren tilsyneladende, at Københavns Kommune skal have lov til at investere endnu mere, og samtidig have aktiemajoriteten i nye selskaber.

Dette er ikke sjov - det er en gammel socialdemokratisk drøm om at lade den offentlige sektor konkurrere med private virksomheder.

Problemet med drømmen er, at det er et spil på ulige vilkår. Amter og kommuner kan i modsætning til private investorer ikke gå i konkurs. De kan sende regningen for fejlslagne investeringer videre til skatteyderne.

Det er Matador for rigtige penge - skatteyderpenge.

Dansk Industri är sålunda negativ till "lov om kommuners og amtskommuners samarbejde med aktieselskaber m v".

Det kan ifrågasättas om Dansk Industri har rätt i sin bedömning. Genom att lagen godkännts av EG-kommissionen har man i varje fall där bedömt att den kommunala medverkan i näringsdrivande bolag inte medför någon snedvridning av konkurrensen. Kommunerna får inte stödja bolagen på annat sätt än genom det insatta aktiekapitalet. Därför är det ett spel på lika villkor. Även bolag med kommunal medverkan tvingas i konkurs om de inte klarar marknadens villkor.

Den andra lagen, "lov om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsudviklingsaktiviteter" är man mera positiv till. Direktör Jørgen Hansen, Dansk Industri, säger i samma tidning:

I den utstrækning, der er tale om at forbedre vilkårene for erhvervslivet og kommerciel udnyttelse af en særlig viden, som kommunerne måtte besidde, hilser vi kommunale initiativ velkomne.

Jørgen Hansen anför vidare:

Både kommuner og virksomheder har interesse i at udnytte denne lov bedst muligt.

Sammen med kommunerne kan DIs (Dansk Industris) regionalforeninger bl a virke for en bedre udnyttelse af de ressourcer, der allerede måtte findes i regionen i form af teknologiske videncentre og uddannelseinstitutioner.

Däremot varnas för att den goda viljan i kommunerna kan leda till skattefinansierad rådgivning som redan nu tillhandahålls av staten eller privata rådgivningsbyråer.

Dansk Industri tycker det är naturligt att kommunerna får ta betalt för systemexport. Men man påpekar att det kan ske utan att kommunerna behöver ingå i bolag.

Slutligen ger Dansk Industri (i ovannämnd tidning) kommunerna tio goda råd hur man skapar en bra näringslivsmiljö:

Udbygget infrastruktur mht. transport, energiforsyning og informationsteknologi.

Lave skatter. Dækningsafgiften bør være 0 promille, og grundskylden sænkes til minimumsværdien 6 promille.

Effektiv administration og hurtig sagsbehandling kan være med til at fjerne barrierer for industrin.

Fleksibel udformning af lokalplaner der tager hensyn til støj, miljøvilkår og særligt forurenende virksomheder.

Modning af erhvervsarealer. Kloakering, veje osv. kan lette etableringen for mange (mindre) virksomheder.

Uddannet arbejdskraft der svarer til virksomhedernes behov. Generelt en fordel med højt uddannet arbejdskraft.

Gunstige miljøforhold. Gode bortskaffelsesmuligheder for affald og mulighed for selvrensning af spildevand.

Information om erhvervsforhold, teknologi mv. fra diverse servicecentre kan lette starten for bl a mindre virksomheder.

Øvrige virksomheder i kommunen eller regionen har indflytelse på virksomhedernes muligheder for at danne netværk.

God og effektiv kommunal service mht. børnepasning, skole og kultur er med til at tiltrække kvalificeret arbejdskraft.

5. SAMARBETE MELLAN KOMMUNER/AMT OCH PRIVATA FÖRETAG M FL

5.1 Utvecklingsbolag enligt lov nr 383

I Danmark finns många utvecklingsbolag av den typ som omnämns i "Lov om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsudviklingsaktiviteter". Flera är på väg att skapas. Här skall nämnas två exempel.

Viborg amt är involverat i ett företag och har planer på ytterligare ett. Det befintliga bolaget heter EVATEK A/S. Bolaget har till uppgift att erbjuda lokala företag att köpa tjänster som teknologi- respektive marknadschef på deltid.

Det andra bolaget är också ett utvecklingsbolag men som mera aktivt tar del i näringslivet. Bolaget är under diskussion och har alltså ännu inte bildats. Det är ett typexempel på den form av bolag som den nya lagstiftningen möjliggör. Förmodligen kommer många sådana bolag att dyka upp. Bolaget skall kallas EXPAN A/S.

EXPAN A/S bildas mot följande bakgrund:

En stor del av dansk industris underskov risikerer i de kommande år att bli udkonkurreret. De har ikke i dag de nødvendige økonomiske og ledelsesmæssige ressourcer til at modstå en stadig hårdere international konkurrence.

På detta sätt sammanfattas läget i analysen "Den mindre industris vækstmuligheder i 90'erne", som utarbetets av revisionsfirmorna KPMG C. Jespersen, K.G. Jensen Coopers & Lybrand och Schöbel & Marholt.

En undersökning som företagits av Viborg amt pekade på att företagen hade behov av stöd inom områdena marknadsföring och försäljning men även beträffande ledningen av företagen.

Företagen efterlyser ett alternativ till de många erbjudanden som finns på marknaden idag. De vill ha samarbetspartner som inte bara är konsulter utan också aktivt deltar

i företagens drift eller som direkt tar på sig uppgifter inom företagen gärna mot ett arvode som beror på resultatet. Kontinuitet är också positivt i detta sammanhang. Därmed får rådgivaren kunskap om företagen.

EXPAN A/S får tre huvudarbetsområden:

1. Marknadsutveckling

Bolaget deltar aktivt i försäljning, bygger upp marknadskunskap, hittar agenter, hjälper till med anbudsgivning och försäljningsmaterial.

2. Planläggning och styning

Bolaget tillhandahåller styrelseledamöter och sparringpartner, förmedlar finansiering.

3. Konsultuppdrag

Bolaget åtar sig också vanliga konsultuppdrag avseende kapitalrationalisering och organisationsutveckling.

EXPAN A/S bidrar inte med kapital till företagen men låter en del av sitt arvode vara beroende av resultatet. På så vis delar Expan A/S företagets risker.

EXPAN A/S skall enligt målsättningen:

- efter tre år ha uppnått att löpande driftkostnader täcks av intäkterna
- efter fem år visa ett resultat som innebär att startkostnaderna har tjänats in
- utvecklas genom ökad verksamhet men risken för investeringarna begränsas till ränteavkastningen på kapitalet
- riskvilligheten (att arvudet delvis är beroende av resultatet) skall maximalt omfatta 40 % av ett års omsättning.

Med denna uppläggnig får små och medelstora företag tillgång till ett kunnande som annars är förbehållen större företag men som är nödvändigt för att göra de små bolagen stora.

5.2 Näringsdrivande bolag enligt lov nr 384

5.2.1 Tarco-koncernen

Det ovan omtalade TARCO A/S, Tarco-koncernen, är det mest kända exemplet på bolag enligt "Lov om kommuners og amtskommuners samarbejde med aktieselskaber m.v.".

Bolaget skapades 1919 och blev lagligt genom den nya lagstiftningen 1992.

Tarco-koncernen är en av Danmarks ledande vägentreprenörer. Aktieägare är 85 kommuner och 3 amt. Dessutom har Kommunernes Landsforening, Kommunernes gensidige Forsikringsselskab, Aktieselskabet Strandvejs-Gasværket och Lønmodtagernes Dyrtidsfond aktier i bolaget.

När bolaget bildades fanns även ett privat företag med som ägare, firma K W Nielsen. Företaget grundades för att tillvarata överskottstjära från de kommunala gasverken. Bolagets syfte angavs 1919 till:

Selskabet er stiftet med det Formaal at udnytte Gasværkernes Biprodukter, handel med de fremstillede varer og iøvrigt drive Fabrikation og Handel efter Bestyrelsens Bestemmelse.

Under årens lopp har bolaget utvecklats till en storkoncern. 1988 ändrades paragrafen i bolagsordningen om bolagets syfte till:

Selskabets formål er direkte eller gennem datterselskaber at drive handel, fabrikation, projektering og entreprenørvirksomhed m.v. i Danmark og udlandet. Selskabet kan endvidere foretage investering i anden virksomhed efter bestyrelsens bestemmelse.

1988 öppnade TARCO ENERGI A/S (ett dotterbolag) ett försäljningsbolag i England. Exportandelen av koncernens omsättning utgjorde 1989 44 % av omsättningen.

1990 var aktiekapitalet 73 Mkr. TARCO A/S har följande dotterbolag:

TARCO VEJ A/S är vägentreprenör och framställer vägmateriel såsom asfalt. TARCO har mer än 50 års erfarenhet av vägbygge. Även andra produkter framställs såsom stålfalt, ABS, makadam, gjutasfalt, Marin-masik till offshore-branschen, m m. Bolaget är landstäckande med avdelningar i Jylland, på Fyn och Själland och har en semi-mobil produktionsanläggning. Bolaget forskar fram nya materiel och arbetsmetoder.

TARCO ENTERPRISE A/S är specialist på anläggning av rörsystem för fjärrvärme, olja, gas och vatten. Bolaget har erfarenhet och kunnande vad gäller uppreprensning av olje- och kemikalieförorenad mark, t ex tjärförorenad gasverksgrund. Bolaget åtar sig också alla former av jordarbeten. Avdelningar finns på många ställen. Bolagets know-how efterfrågas såväl inom som utom Danmark.

TARCO ENERGI A/S hör till Europas ledande rörfabriker. Huvuddelen av tillverkningen är fjärrvärmerör. Bolaget marknadsför kompletta fjärrvärmerörsystem såväl inom

som utom Danmark. Bolaget producerar också plaströr till gas, olja och vatten. TARCO ENERGI har avdelningar i Tyskland och England samt försäljare i Norge, Sverige, Holland och Italien.

TARCONORD A/S ägs till 50 % av TARCO A/S och till 50 % av Koppers Industries Inc., USA. Bolaget producerar beckprodukter, tjäroljeproducter och en rad specialprodukter. Bolaget har en avancerad destillationsanläggning för råtjära. Den är den enda i Nordeuropa. 40 olika produkter produceras på anläggningen, varav det mesta går till aluminiumindustrin. Andra produkter används till rostskydd, impregnering m m. 99 % av produktionen exporteras.

TARCONORD är meddelägare till en tjärdestillationsanläggning i Brasilien, Carboderivados S.A., och till bolaget TAR TECH INTERNATIONAL A/S.

FLONIDIAN GAS DIVISION A/S ägs till 50 % av TARCO A/S och till 50 % av A.V.K. Holding A/S. Bolaget säljer avancerad mät- och regleringsutrustning till gas och vatten samt små värmekraftverk till simhallar, industrin, m m. Företaget har ett dotterbolag i Sverige, FLONIDIAN ENERGI AB.

K.K. Miljöteknik A/S åtar sig rensning av all slags förorenad jord m m. Bolaget ägs av TARCO A/S tillsammans med några ledande danska företag, däribland Kommunkemi A/S och Monberg & Thorsen A/S.

WATERGROUP A/S sysslar med utveckling och framställning av modulanläggningar för att ta bort kväve och fosfor från avloppsvatten samt projektering och försäljning av kompletta anläggningar för sådan behandling. TARCO A/S äger detta bolag tillsammans med andra danska företag och investerare.

TARCO-koncernens försäljning 1988 fördelade sig enligt följande:

Danska kommuner och amt	27 %
Danska staten	9 %
Andra danska offentliga institutioner	9 %
Privata danska företag	14 %
Offentliga institutioner inom EG	14 %
Export i övrigt	27 %

5.2.2 Salling totalbau ApS

Ett annat exempel på bolag enligt samma lag är Salling Totalbau ApS.

Kommunerna Spöttrup och Sundsöre har tillsammans med privata investerare bildat Salling Totalbau ApS. Det är en byggfirma som åtar sig husbyggnadsentreprenader i Tyskland. Kommunerna ingår i samarbetet för att trygga selsättningen för byggnadsarbetare och hantverkare i kommunerna.

På ett halvår har företaget utfört entreprenader i Tyskland för 4 miljoner DM (cirka 19 Mkr). 15 - 20 lokala byggnadsarbetare har beretts fast arbete i ett halvt år. Cirka 20 lokala företag med olika specialiteter är underleverantörer till Salling Totalbau. Företaget kan därmed åta sig totalentreprenader.

5.2.3 Horsens utvecklingsbolag

Horsens kommun har bildat ett utvecklingsbolag tillsammans med tre privata företag. Bolaget, som heter Health & Environment Group Horsens A/S, arbetar med samarbetsprojekt där offentligt och privat kunnande utnyttjas gemensamt med siktet inställt på systemexport. Företaget säljer

både utrustning och kunnande inom områdena hälsa, miljö och stadsbyggnad. Detta bolag ägnar sig åt systemexport, vilket är kompetensenligt för kommuner enligt lov nr 383, men eftersom man också säljer utrustning bör bolaget hänföras till lov nr 384.

5.3 Andra samarbetsformer mellan kommuner och privata företag

I Danmark finns också andra samarbetsformer mellan privata företag och kommuner. I Århus används utvecklingskontrakt mellan kommunen och företag. Kommunen tecknar kontrakt med företaget om att detta skall utveckla en produkt, en process eller ett system som kommunen behöver. Genom kontraktet kan företaget vara säkert på att få avsättningen till kommunen för den produkt som utvecklas. Oftast kan man också sälja produkten till andra köpare. Kommunen har då bidragit till att säkra finansieringen av produktutvecklingen.

Hobro kommun har börjat utväxla personal med privata företag. Kommunalt anställda får arbeta i privata företag under en period och privatanställda får arbeta i kommunens förvaltningar. Syftet är att få mer kontakt och utbyta kunnande mellan företag och kommun.

5.4 Projekt som kommunerna enligt tidigare lagstiftning inte fick genomföra

(Exemplen delvis hämtade från Kommunernes Landsforenings publikation "Kommunal erhvervspolitik, Fremme af den lokale udvikling gennem øget offentligt - privat samarbejde"):

Avfallsregion NORD var ett bolag som ägdes gemensamt av flera kommuner. Bolaget sorterade tyg till återbruk. Det tyg som inte kunde användas blev till putsdukar och såldes till export genom en privat firma i Danmark. Projektet sysselsatte 18 - 20 långtidsarbetslösa och 2,5 fast anställda. Det konstaterades att det var olagligt.

Köpenhamns kommun ville delta i ett systemexportföretag som skulle sälja kunnande om avfallshantering. Privata delägare var Vølund och Amagerforbrændingen. Kommunen fick inte delta i bolaget.

Kommunerna och amten i Köpenhamnsområdet ville tillskjuta 10 Mkr i fonden som stöder forskarparken Sym-bion. Syftet med kommunernas insats var att stärka sam-

spelet mellan forskning och näringsliv. Det var då inte tillåtet.

5.5 Tekniskt informationscenter (TIC)

De s k TIC, Tekniskt informationscenter, är en statlig regional verksamhet som tillhandahåller teknisk service m m åt företag. De är ofta samarbetspartner till kommuner och amt i näringslivsfrågor. TIC sorterar under industri- och handelsstyrelsen, som i sin tur sorterar under Industriministeriet. De finansieras till största delen av staten men amt och kommuner brukar också bidra. TIC uppstod som försök omkring 1970. Sedan 1982-83 finns TIC i varje amt.

TIC leds av en lokal styrelse som består av representanter för arbetsgivare, arbetstagare, politiker och centralstyrelsen för samtliga TIC.

Personalmässigt består TIC av en centerledare och ett antal konsulenter som är experter inom olika områden såsom verksamhetsledning, marknadsföring, produktion, finansiering.

TIC står för tekniskt informationscenter men lämnar service även inom ekonomi, marknadsföring, företagsledning

etc som inte är av direkt teknisk natur.

TIC tillhandahåller service gratis åt företag. Denna service innebär att man hjälper till att formulera problemställningar och hänvisar till någon som kan hjälpa till att lösa problemet. TIC:s personal kan också hjälpa till att lösa problem men tar då betalt.

TIC ordnar också möten, information och utbildning. Man arbetar även med iverksätterprogram.

TIC hjälper till vid låneansökningar med att lämna synpunkter till banken. Man kan förmedla annonser och marknadsföring i utlandet. Exempelvis i Viborg amt har man också ett EG-rådgivningskontor. Detta kontor ger råd och upplysningar beträffande lagar, regler och hur man förfar vid EG-kontakter.

6. PROGRAMFORM FÖR REGIONAL NÄRINGS- UTVECKLING

6.1 Programformen i Danmark

Många samarbetsformer mellan näringspolitiska aktörer förekommer i Danmark. Det regionala programmet är en sådan samarbetsform. Den skall användas när man er-

håller bidrag ur EG:s utvecklingsfonder. I Danmark har man funnit att den har många fördelar. Därför används den numera även när det inte är aktuellt med EG-bidrag.

I "loven om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsudviklingsaktiviteter" anvisas programmodellen som en metod för samordning av regional näringspolitik. Ett regionalt näringslivsprogram skall omfatta mer än en kommun. Det finns i övrigt inga särskilda kriterier på vad som utgör en region. Lagtexten talar bara om "ett större geografiskt område".

De kommuner som upplever att de har gemensamma problem och bäst kan utveckla sitt näringsliv genom samarbete bildar en region. Detta är kommunernas eget beslut. Enligt lagstiftningen kan en region omfatta ett amt, en del av ett amt eller gå tvärs över amtsgränsen. Det finns alltså inga formella restriktioner för regionindelningen.

Det förutsätts i lagens förarbeten att programmet styrs lokalt, men att en statlig representant kan ingå som förbindelseled till det statliga erhvervsudviklingsrådet. Detta kan lämna ekonomiska bidrag till regionala program.

I utredningen "Kommunerne og erhvervspolitikken, betænkning (nr 1153) fra det af indenrigsministeren nedsatte udvalg om kommunerne og erhvervspolitikken "

anförs (sid 104 f.) att lokal och central näringspolitik måste samordnas bättre.

I utredningen "Regional erhvervspolitik i Danmark, rapport afgivet af arbejdsgruppen vedrørende regionalpolitik, Industriministeriet, december 1990" föreslås att programformen skall användas i arbetet med regional näringspolitik.

I utredningen framhålls att en sammanhängande näringspolitik måste samordnas med samhällsplaneringen på många andra områden - trafikplanering, utbildningsplanering, miljöplanering, energiplanering, arbetsmarknadsplanering osv. Internationaliseringen och den vikt som fästs vid internationella aspekter ökar problematiken. De agerande på den näringspolitiska arenan blir fler. Därför finns behov av samordning och samarbete.

Utredningen menar vidare att man bör satsa på befintliga resurser och inte ytterligare öka antalet agerande. Man menar också att det knappast finns bruk för stationära samarbetsorgan i en region eftersom samarbetsparterna växlar med uppgifterna.

Utredningen föreslår slutligen att programformen skall används för att uppnå den samordning och det samarbete mellan olika aktörer som utredningen finner nödvändigt.

Man förutsätter att initiativet till programmet tas lokalt.

Programformen anses också vara ett smidigt sätt att åstadkomma ett bra samarbete mellan olika myndigheter på central och lokal/regional nivå.

De regionala näringslivsprogrammen i Danmark är både en samarbetsform och en planeringsform. Syftet är att genom en samlad och målmedveten insats uppnå ett bestämt resultat. Arbetsformen innebär också att all näringspolitisk verksamhet i en region samlas, samordnas och leds av en gemensam organisation. Frågor om ansvar, finansiering, ledning, samordning etc löses i förväg.

Genom samarbetet skall tillgängliga resurser användas optimalt för att uppnå ett gemensamt mål. Målsättningen skall konkretiseras och tiden för projektet bestämmas. Ofta omfattar ett program en tid av tre år. Efter denna tid skall programmet utvärderas.

De verksamheter som brukar delta i ett program och som kan ingå i ledningen för programmet/projekten är (i Danmark) kommuner, amt, lokala erhvervsråd, teknologiska servicecenter (TIC), utbildningsanstalter, arbetsförmedling, fackliga organisationer, näringslivet och eventuellt staten genom erhvervsudviklingsrådet.

6.2 Planering och utformning av ett näringspolitiskt program

Här beskrivs kortfattat hur ett näringspolitiskt program utformas. Amtsrådsforeningens handbok om näringslivsprogram, Erhvervsfremmeprogrammer - en drejebog" finns med som bilaga 3.

Planeringen av ett näringspolitiskt program brukar bestå av följande etapper:

- Kartläggning av utgångsläget

Befolknings- och inkomstförhållanden analyseras och tendenser i utvecklingen beskrivs. I detta ingår utbildnings- och sysselsättningsförhållanden samt pendling in respektive ut ur området.

Infrastrukturen och befintlig näringslivsfrämjande service beskrivs och analyseras.

Vidare analyseras näringslivsstrukturen i regionen. Vilka slags företag finns? Hur ser framtiden ut för dessa branscher? Vilka framtidsutsikter finns för företagen i området?

Kort sagt beskrivs regionens styrka och svagheter inom alla relevanta områden. I detta kan också ingå en beskriv-

ning av de näringslivsfrämjande åtgärder som hittills genomförts och vilka resultat som åstadkommits.

- Mål för programmet

Programmets målsättning är mycket viktig. Den måste konkretiseras och vara så utformad att den kan utvärderas gentemot uppnått resultat. Mot bakgrund av utgångsläget fastställs generella mål och delmål för programmets arbete. Dessa målsättningar brukar konkretiseras. I målsättningsdelen beskrivs inom vilka områden åtgärder skall genomföras och vad man konkret förväntar sig att dessa åtgärder skall ge för resultat.

- Åtgärder

I programmet beskrivs också hur mål och delmål bryts ner till konkreta åtgärder. Här anges också vem som svarar för respektive verksamhet. Genom programmet har man kommit överens om en arbetsfördelning mellan inblandade parter.

- Övrigt

Övrigt som finns med i ett program är budget för åtgärder, finansiering, hur programmets verksamheter skall styras, vem som sköter information om de olika verksam-

heterna till målgrupperna samt hur utvärderingen skall göras.

En viktig del av programmet är ledningen av verksamheten. Ofta finns ett politiskt styrorgan, som t ex kan bestå av borgmästarna (ungefär lika med svenska kommunalråd) i de kommuner och eventuellt amt som ingår i regionen. Ibland kan också någon statlig representant finnas med.

Under det politiska organet finns ofta en verkställande grupp som svarar för ledning av programmet. Den verkställande gruppen består av tjänstemän, ofta kommunaldirektörer från kommunerna samt representanter för andra parter.

För de olika verksamheterna under programmet finns ofta projektledningar.

Till ledningen kan vara knuten en så kallad tænketank. Det är ett slags hjärntrust som består av sakkunniga personer inom olika områden. De har till uppgift att ta fram förslag och idéer till programledningen.

Finansieringen sker på olika sätt. För vissa verksamheter tar man betalt av de företag som utnyttjar tjänsterna. För annan verksamhet bidrar kommuner, amt, statliga myndig-

heter och privata med medel och resurser. Ibland kan också EG-fonderna bidra. I programformen ingår att finansieringen skall vara klarlagd innan verksamheten startar.

7. HUR DANSKA KOMMUNER BEDRIVER NÄRINGSPOLITIK

7.1 Administration av kommunal näringspolitik

Några danska kommuner började engagera sig näringspolitiskt på 20- och 30-talen. På 50-talet ökade intresset. Detta skedde som en reaktion på att en statlig utredning föreslog omflyttningsfrämjande åtgärder för att överföra arbetslösa från problemområden till orter med ekonomi i uppgång.

I de flesta danska kommuner finns ett erhvervsråd som arbetar med näringslivsfrågor, stöd till företag, utarbetande och genomförande av näringslivsplaner etc. Erhvervsrådet är självständigt i förhållande till kommunen. Det består till övervägande delen av lokala företagare. I en del kommuner ingår även fackliga och kommunala representanter.

Arbete med utarbetande och genomförande av näringslivsplaner görs givetvis alltid i samarbete med kommunen. Denna har sista ordet vad gäller planerna. Erhvervsrådet anställer erhvervschef och eventuell övrig personal. Kommunerna svarar för huvuddelen av erhvervsrådets kostnader, men företagarna som ingår får också genom sina företag lämna ett, oftast mindre, bidrag till verksamheten.

149 kommuner har ett självständigt erhvervsråd som sköter näringslivsfrågor och 17 kommuner har en egen näringslivsförvaltning. Med alltmer komplicerade uppgifter och samarbetsbehov utanför kommunen torde tendensen bli att fler kommuner skaffar egna förvaltningar. I kommuner med egen näringslivsförvaltning tjänstgör ofta erhvervsrådet som kontaktforum mellan företagare och kommun.

Det förekommer också att flera kommuner som bildar en region har ett gemensamt, självständigt erhvervsråd.

De argument som anförs för att låta ett självständigt erhvervsråd svara för näringslivsfrågor är bl a att företagarna själva kan dessa frågor bättre än kommunen. Förfaringssättet skapar också möjligheter till nära kontakt mellan företagare och kommun. Genom att företagarna själva svarar för företagsservice och arbete med näringslivsplanering är dessa verksamheter väl förankrade inom den

lokala företagavärlden.

De kommuner som själva tagit över näringslivsfrågorna har haft som skäl dels att bättre koordinera näringslivsplanering med övrig kommunal planläggning, dels att få in kunskap och erfarenhet av näringslivsfrågor i den kommunala förvaltningen.

Utvecklingstendensen pekar mot att de större kommunerna integrerar näringslivsstödjande verksamhet i kommunens administration, medan de mindre kommunerna samarbetar om näringslivsfrågor och bildar gemensamma organisationer för näringslivsstöd.

7.2 Åtgärder i kommunal näringspolitik

I ett tidigare skede försökte kommunerna i Danmark locka till sig företag från andra kommuner, regioner eller länder. Man upptäckte dock snart att det sällan gav önskad effekt. Att ett företag i närområdet flyttar över kommungränsen brukar inte få till följd att de anställda flyttar. De pendlar hellre.

Mycket talar också mot att ett företag skall flytta, särskilt från land till land. Exempelvis ett företag i Tyskland flyttar inte till Danmark enbart på grund av storslagen natur och väl

utbyggd barnomsorg och skolor. Det som talar emot är följande:

- I Tyskland är man i regel närmare marknaden, vilket innebär kortare transporter och enklare försäljningskontakter
- Vid flyttning förlorar man sitt lokala kontaktnät, som kan vara mycket viktigt för företaget
- Språksvårigheter
- De anställda är inte alltid benägna att flytta med. Exempelvis kan make/sambo ha svårt att få jobb i den nya kommunen/landet
- Företaget kan ha behov av högskole- och laboratoriekontakter som man under många år etablerat i hemorten
- Det kostar alltid att flytta

De företag som är mest benägna att flytta är ofta de som har problem. Välfungerande företag har inte samma behov av ny lokalisering.

Undantag kan dock vara exempelvis företag utanför EG som har behov av etablering inom gemenskapen. Vid nyetablering kan det också vara värdefullt att hålla sig framme. Annars är danska kommuner inte så benägna att satsa pengar på kampanjer för att locka till sig företag. Det ger för liten utdelning.

Det bedöms ge bättre utdelning att med hjälp av riktad information försöka få utländska investerare att satsa riskvilligt kapital i expansiva danska företag. Danska staten driver kampanjer i några länder, bl a i Japan, i syfte att dra till sig företagsetableringar och intressera för investeringar i Danmark.

I de danska kommunerna anses ofta att en satsning på befintliga företag och branscher ger bättre utdelning än att försöka få företag att omlokalisera sig till kommunen. De lokala företagen får hjälp att utnyttja sin tillväxtpotential och utöka sin verksamhet. Nyföretagande och särskilt avknoppningar anses också vara intressant att satsa på. I bilaga 5 finns Kommunernes Landsforenings 20 råd för kommunalt stöd till nyföretagare.

Danmarks näringsliv består i stor utsträckning av små och medelstora företag. Det finns inte så många stora företag. Detta förhållande påverkar näringspolitiken. De små och medelstora företagen har större behov av hjälp med tek-

niskt och annat kunnande utifrån än ett stort företag har. Kommunen kan vara en bra samarbetspartner för det lilla och medelstora företaget men kan inte vara till samma hjälp för det stora företaget.

Kommunerna har genom sin egen verksamhet ett kunnande inom områden som ledning och administration, ekonomi, viss teknisk verksamhet, byggnation, fastighetsförvaltning, elproduktion och elförsäljning, inköp m m. Att få del av detta kommunala kunnande kan vara till hjälp för mindre företag.

Inom områden där kommunerna saknar eget kunnande kan man på olika sätt se till att företagen får tillgång till erforderlig konsulthjälp. Genom kommunens förmedling kan kostnaderna för experthjälp fördelas mellan olika företag som drar nytta av hjälpen.

För att kunna växa och öka antalet anställda behöver småföretagen främst hjälp med företagsledning, ökning av medarbetarnas kompetens genom utbildning, tillgång till och förmåga att tillgodogöra sig ny teknologi marknadsföring och försäljningsåtgärder, anpassning efter EG-normer samt import- och exportkunnande.

Service till företag lämnas ofta på kommersiella villkor. Om företagen måste betala för servicen kan man utgå

från att endast nödvändig service efterfrågas. Detta minskar också behovet av subventioner från kommuner och amt. Samordning genom kommunen medför att kostnaden per företag kan hållas låg. Små företag kan därigenom tillföras specialistkompetens som annars enbart större företag har råd att hålla sig med.

De danska kommunerna får inte lämna direkt ekonomiskt stöd till enskilda företag. Man är ofta också medveten om att även indirekta stödformer inte är meningsfulla för ett företag som inte ens på sikt har möjlighet att hävda sig i konkurrensen. Kommunerna är varken villiga eller har möjlighet att satsa alltför stora belopp på näringslivet.

Därför torde inte den ökade kommunala kompetensen i nämnvärd utsträckning motverka nödvändiga strukturomvandlingar. Kommunernas regionala näringslivsstödjande satsningar brukar tvärtom syfta till förbättrad struktur.

Många danska kommuner arbetar mycket aktivt med näringspolitik. Den ekonomiska satsningen är dock inte så stor. Totalt satsar de danska kommunerna cirka 250 Mkr per år på näringspolitiken. Det motsvarar cirka 50 kr per invånare i genomsnitt. Tendensen är dock stigande. Härtill kommer satsningar från staten, amten och EG-fonderna.

De danska kommunerna och amten visar prov på stor uppfinningsrikedom när det gäller åtgärder för att hjälpa de lokala företagen att tillvarata sin tillväxtpotential.

Vanliga åtgärder är:

att lämna generell rådgivning och information

att ordna utbildning av olika slag

att inrätta laboratorier som kan utnyttjas av många småföretag

att ge service och rådgivning vid anskaffning av ADB-utrustning och -program

att ordna informationsmöten och konferenser där lokala företagare får höra kolleger som har erfarenhet av nytta för det egna företaget

att tillhandahålla personer med adekvata kunskaper som styrelseledamöter till företagen eller som rådgivare. Det kan t ex vara en pensionerad företagsledare, en bankman eller en tekniker.

att förmedla kontakter mellan de lokala företagen och forskning

att skapa nätverk mellan kommuner inom landet för att låta företagare från olika delar av landet utbyta erfarenheter och stödja varandra

att skapa nätverkssamarbete och vänortsförbindelser med kommuner och regioner i andra EG-länder i syfte att hjälpa varandra med export

att upprätta företags- och produktregister på data i syfte att öka användningen av lokala underleverantörer

att förmedla rådgivning beträffande produkt- och konceptutveckling samt finansiering och ekonomi

att ordna teknisk prövning av nya produkter

att förmedla konsulthjälp och skaffa export- och teknologichef som kan hyras ut till flera småföretag

att inrätta näringslivsutvecklingscentra där företagen får stöd med produktutveckling

att ordna information till företagen om nya tekniska produkter och hjälpa till att införa dem på företagen

att hjälpa företagen med marknadsundersökningar

att skapa lokala nätverk och förmedla annat samarbete mellan företag.

En del kommuner genomför en eller flera av ovannämnda åtgärder tillsammans med privata finansiärer i ett gemensamt utvecklingsbolag. Detta underlättas av att man tar betalt för servicen.

De danska kommunerna anser detta näringslivsstödjande arbete vara mycket viktigt för kommunens utveckling. I en kommuns "erhvervsudviklingsplan" anges som målsättning för detta arbete:

Ökat invånarantal, ökad sysselsättning och högre inkomster och därav följande högre skatteintäkter ger kommunen större möjligheter att utveckla samhället och skapar därmed förutsättningar för ytterligare tillväxt.

7.3 Exempel på kommunal näringspolitik i Danmark

7.3.1 Nordväkstjyllandprojektet

Nordväkstjyllandprojektet är ett exempel på ett regionalt näringslivsprogram. Projektet drivs av kommunerna. Det omfattar sju kommuner i västra Jylland: Holstebro, Struer,

Lemvig, Vinderup, Ulfborg-Vemb, Thyborön-Harboöre och Thyholm. Programmet innehåller fem huvudspår: Mobilisering, marknadsföring, näringslivsverksamhet, kommunal verksamhet och europaverksamhet. Under varje spår finns ett antal delprojekt.

Projektorganisationen framgår av programöversikten som finns som bilaga 4.

Nedan följer ett sammandrag av den preliminära planeringen för spåret för näringslivsverksamhet. Det innehåller bra exempel på hur danska kommuner samarbetar med näringslivsfrågor i programform.

Nordväkstjyllandprojektet bygger på den uppfattningen att sysselsättningen har de bästa tillväxtmöjligheterna i tillverkningsindustrin, åtminstone i Nordvästjylland. Det finns ett betydande produktions- och avsättningspotential som inte utnyttjas fullt ut, anser man, först och främst därför att försäljnings- och exportfunktionerna - särskilt i små företag - inte är tillräckligt kvalificerade. Det finns därför ett stort behov av att dels uppkvalificera företagens försäljningsfunktioner, dels motivera företagen till att genom samarbete optimera exportsträvandena.

Av detta skäl är en av de tre huvudmålsättningarna i Nordväkstjyllandprojektets näringslivsspår FÖRETAG-

SUTVECKLING, Mål nr 1. Avsikten är att utveckla regionen med hjälp av ett flertal åtgärder i det enskilda företaget, primärt avseende försäljning (inkl export), produktionsutveckling, produktutveckling, produktpassning, kvalitetsutveckling och utbildning.

Insatsområdena i MÅL 1 är primärt försäljning/export och språkundervisning. Vid sidan av detta skall mera individuellt insättas resurser för att stärka produktutvecklingen, produktpassningen, kvalitetsutvecklingen och utbildningen. Dessa områden ingår dock som en del av insatserna för försäljning.

Dessa insatser i MÅL 1 skall kombineras med systemexport. Man antar att det inom områdena miljö, utbildning och äldreomsorg finns möjligheter. Försäljningen skall inriktas på Östeuropa samt Grekland, Spanien och Portugal. Dessa senare länder erhåller betydande medel från EG:s fonder och har därför stora möjligheter att köpa tjänster.

I detta delmål genomförs följande åtgärder:

Exportklubb

Möten ordnas mellan företagare och försäljare som har erfarenhet och de som inte har erfarenhet av export.

Resor organiseras till lämpliga marknader.

Exportnätverk

Nätverk skapas mellan lämpliga exportföretag.

Utställning

Utställning av regionens exportprodukter i lämpliga utländska regioner.

Språklaboratorium

Språkundervisning ordnas för dem som skall arbeta på exportmarknaden.

Systemexportkonferens

En konferens mellan borgmästare, kommundirektörer och näringslivschefer tillsammans med inbjudna från företag och kommuner som lyckats bra med systemexport.

Exportkontaktregioner

Utreda möjligheterna att inleda ett handelssamarbete med utländska regioner av samma storleksordning som Nordvästjylland. Syftet är att försöka åstadkomma ett handelsutbyte med andra regioner. Man utbyter varor som inte medför konkurrens sinsemellan och hjälper varandra att sälja produkterna i det egna landet.

MÅL 2, LIVSMEDELSUTVECKLING

Största delen av livsmedlen säljs vidare obearbetade. Det bör finnas utrymme för vidareförädling lokalt. Tillsammans med representanter för befintlig livsmedelsindustri och experter från forskningsinstitutioner utreds vad som kan göras.

Tre tänketanker bildas, en för animaliska livsmedel, en för grönsaker och en för fisk- och skaldjur. Dessa tänketanker skall undersöka möjligheter till vidareförädling och ökning av produktionen.

MÅL 3, KONVERTERING AV UNDERLEVERANTÖRER

Många företag har underleverantörer utanför Nordväkstjylland. Syftet med mål 3 är att övertala dessa att köpa från regionen under förutsättning att där finns konkurrenskraftiga leverantörer. Man räknar med att kunna flytta 300 - 500 arbetsplatser till regionen från övriga landet.

Arbetet börjar med en analys. Analysen består i en undersökning av vilka företag som anlitar externa underleverantörer och vilka potentiella underleverantörer som kan finnas inom regionen. Dessa registreras i en katalog. Köpare och potentiella säljare av underleveranser sammanförs individuellt.

7.3.2 EVA-programmet

EVA-programmet, Erhvervsudviklingsprogram for egnsudviklingsområderne i Viborg Amtskommune 1989-1992, är ett exempel på ett näringsutvecklingsprogram som drivs av amtet, Viborg amt, i samarbete med kommuner och andra. Programmet får bidrag ur EG-fonderna. Det är en av orsakerna till att det drivs av amtet. EG-kommissionen ser helst att den regionala administrationen svarar lokalt för projekt som erhåller bidrag ur EG-fonderna.

EVA-programmet omfattar en del av Viborg amt, närmare bestämt den nordvästra delen. Följande nio kommuner ingår: Hanstholm, Thisted, Sydthy, Morsö, Sundsøre, Sallingsund, Spöttrup, Ålestrup och Möldrup. Dessa kommuner utgör en region som på grund av ekonomiska och näringslivsmässiga förhållanden är berättigad till utvecklingsstöd från EG. Nedan följer ett sammandrag av innehållet i programmet.

Projektorganisation

Styrkommittén består av representanter för EG-kommissionen, statliga och lokala myndigheter samt arbetsmarknadens organisationer. Härtill kommer personligt utsedda medlemmar som har ett särskilt kunnande. Under styr-

kommittén finns ett arbetsutskott som kallas EVA-arbetsgruppen. Den förbereder ärenden till styrkommittén.

Amtet svarar för administration, bokföring och sekreteraruppgifter.

För varje enskilt projekt inom programmet har utsetts en projektansvarig myndighet. Det kan vara amtet, kommuner, utbildningsanstalter eller fristående institutioner under offentlig kontroll.

Innehållet i programplanen är i förkortad version:

Regionen utgör del av en större region som i EG-kommisionens rapport kallas "Väster om Stora Bält". Programområdet har väsentligt större strukturella problem än regionen som helhet. Områdets primära näringar är lantbruk, fiske och tillverkningsindustri, bl a möbeltillverkning.

Programregionen kännetecknas av

- skev åldersfördelning med stor andel barn och äldre.
- Detta beror på att 27 - 30 % av varje årskull ungdomar utvandrar från regionen,

- låg lönenivå och genomsnittsinkomst 16 % under riksgenomsnittet,
- låg utbildningsnivå i förhållande till riksgenomsnittet och framför allt liten andel välutbildade i de primära näringarna,
- snabb minskning av sysselsättningen i de primära näringarna och till följd härav behov av nya arbetsplatser inom andra områden,
- nettoutpendling från regionen på 4,5 - 5 %. Denna del av arbetsstyrkan är särskilt utsatt vid konjunktursvängningar på låg utbildning,
- små och mellanstora företag dominerar,
- en konjunkturkänslig näringslivsstruktur och tradition med enmansägda tillverkningsindustrier med rötter i lokal miljö.

Genom EVA-programmet vill Viborg Amt skapa en varierad näringslivsstruktur i regionen som kan motverka den minskade sysselsättningen i de primära näringarna. Amtet önskar också höja företagens teknologinivå och förbereda dem för den inre marknaden.

De generella näringspolitiska målsättningarna för regionen är:

- att styrka regionens och de särskilda områdenas ställning i fråga om näringslivsutveckling och servicenivå baserat på respektive områdes förhållanden och möjligheter,
- att skapa grund för en mer varierad och stabil näringslivsstruktur och mera differentierade arbetsplatser,
- att förbättra utbildningsnivån genom utbyggnad och samordning i syfte att tillgodose näringslivets framtida behov av kvalificerad arbetskraft,
- att stödja bättre marknadsföring, exportinitiativ, ökad användning av kunskap och teknologi, design och övrig förnyelse,
- att stödja små och mellanstora företags utveckling i fråga om produktutveckling och export och även stödja nödvändiga organisatoriska och ledningsmässiga förändringar, vilket skall ske genom bättre utnyttjande av befintliga stödssystem,
- att nyföretagare uppmuntras och stöttas,

- att samordna näringslivsfrämjande åtgärder och initiativ mellan myndigheter, privata företag och organisationer, så att de understödjer och kompletterar varandra.

För att uppnå dessa generella mål har amtet utarbetat fem strategier:

1. Utbildning
2. Främjande av teknologianvändning
3. Produktutveckling och -förädling
4. Nyföretagarstöd
5. Företagsservice.

1. Utbildning

Inom utbildningsområdet vill man åstadkomma följande:

- flexiblare efter- och vidareutbildningar
- större sammanhang mellan näringslivs- och efterutbildning

- fler läro- och praktikplatser
- förbättrad information om utbildnings- och sysselsättningsmöjligheter
- vid planläggning av utbildning skall hänsyn tas till lokala förhållanden, framtida sysselsättningsförhållanden och teknologisk utveckling
- inom ramen för arbetsmarknadsutbildning starta kurser som kan utbygga och förbättra näringslivskvalifikationerna i överensstämmelse med den teknologiska utvecklingen och arbetsmarknadens behov i det lokala området.

Särskilt viktigt bedöms vara

att skapa fler och bättre utbildningsmöjligheter för vidare- och efterutbildning, samt

att utarbeta fler och bättre möjligheter till analys av utbildningsmöjligheter och utbildningsbehov.

Konkret genomförs följande två projekt:

1. Etablering av ett utbildningscenter för ett område/en region (Ålestrupegnen). Projektet omfattar anskaffning av lokaler och utrustning till praktisk vidareutbildning i Hurup,

Sydthy kommun. Lokaler och utrustning skall kunna användas vid vidare- och efterutbildning anpassad till näringslivets behov.

II. Etablering av fiskeassistentutbildning vid Thisted Tekniske skole.

2. Främjande av teknologianvändning

Företagens teknologiska förnyelse skall understödjas både i fråga om investeringar och kunskapsnivå. Åtgärderna kan avse såväl informationsteknologi som annan ny teknologi avseendet företags produktion, innovationer i övrigt eller ledning och organisation.

Små och mellanstora företag har omställningsförmåga och tillräcklig flexibilitet för att kunna medverka till att dessa mål uppfylls. En förutsättning är dock att hinder i form av kunskapsnivåer, attityder och bristande resurser undanröjs. Detta avser såväl kunskapsinhämtning som användande av ny teknologi. Åtgärderna bör därför inriktas på att undanröja dessa hinder.

De åtgärder som föreslås riktar sig framför allt till små och mellanstora företag. Särskilt viktigt är att sådana företag genom effektiv användning av ny teknologi kan bevara

konkurrensförmågan och öka sysselsättningen.

Följande fem konkreta åtgärder genomförs:

I. Inrättande av teknologiskt demonstrationscenter för livsmedelsprocesser. Centrat skall verka under åren 1989 - 1991.

I samarbete med maskinfabrikanter och forskningsinstitutioner genomförs här demonstrationer av nya teknologiska processer och utställningar av utrustning. Regionens företag inom livsmedelsbranschen hålls löpande orienterat om de senaste nyheterna inom modern teknologi.

II. Tillhandahålla rådgivning före och efter anskaffande av ADB-utrustning och -system under tiden 1990 - 92.

Verksamheten blir självvägande med offentlig dominans. Konsulenthjälp tillhandahålls. Den kan omfatta föranalys, kravspecifikation, inköpsråd, installations- och inkörningshjälp samt rådgivning beträffande utbildning och organisation.

III. Tillhandahålla teknologichef mot ersättning under perioden 1989 - 91.

Små och medelstora företag skall få tillgång till teknologisk expertis. Teknologichefen är verksam i flera företag samtidigt. Dessa får tillgång till expertis som de annars skulle haft svårt att skaffa sig. Företagen betalar 1/3 av kostnaden. TIC (=Teknologiskt informationscenter) i Viborg Amt svarar för verksamheten.

IV. Förmedla hjälp och kunskap vid import av teknologi/licenser.

Företagens intresse och möjligheter kombineras med experters kunnande om produkter och produktion. Möjligheter att importera teknologi/licenser kan undersökas av expertis. TIC i Viborg Amt svarar för verksamheten.

V. Införa ett gemensamt boknings- och avräkningssystem inom turistverksamheten. Möjlighet att kombinera med diverse övrig information undersöks. Åtgärd under 1989 - 91.

3. Produktutveckling och -förädling.

Regionen har två näringssektorer som har goda förutsättningar och därför lönar sig att utveckla, nämligen livsmedelssektorn och turistsektorn.

Lantbruk, fiske och livsmedelssektorn svarar för 26 % av sysselsättningen i regionen jämfört med 11 % i hela landet. Dessa sysselsättningsgrenar är därför mycket viktiga för sysselsättningen i regionen och utgör en betydelsfull resurs.

Inom lantbruket kommer utvecklingen att gå mot färre och större enheter och nytt produktionsmönster. För att utnyttja de befintliga resurserna bör därför omställning och utveckling åstadkommas inom livsmedelsindustrin. Genom åtgärder i programmet skall erforderliga förändringar komma till stånd så att sysselsättningen kan bibehållas. Programmet syftar också till en ökad industriell bearbetning av regionens råvaror, t ex genom nya produkter, så att en större andel av förädlingsvärdet tillfaller regionen.

Inom regionen finns stora möjligheter att utöka turismen. I förhållande till liknande områden är nämligen antalet turister i området ytterst litet. De flesta turister kommer från Norden eller Nordtyskland.

Regionens turistsäsong är fortfarande begränsad till perioden mitten av maj till mitten av september. En förlängning av säsongen skulle kunna medföra bättre utnyttjande av kapaciteten och öka intäkter och sysselsättning betydligt.

Ökad information och marknadsföring bör kunna öka antalet turister från ställen där man har semester utanför den danska högsäsongen.

Nytt fritidsutbud som bygger på regionens storslagna natur bör kunna hjälpa till att förlänga säsongen. Även detta kräver förbättrad marknadsföring. Informationsteknologi i form av bokningssystem underlättar också turistnäringen, se punkt 2. V.

Företag har ofta problem med produktutveckling. Det kräver utrustning, kunskap och tid att förbättra produkter och anpassa produktionsprocessen till nya eller ändrade produkter. Ny teknologi kan därvid spela en viktig roll. Det är svårt för särskilt små och mellanstora företag att avgöra vilka nya tekniska hjälpmedel som bäst kan underlätta vid förändrad produktion. Produktutvecklingscenter och teknologicenter kan vara en väg att modernisera och effektivisera produktionsapparaten. Produktionsprocesser som är miljövänliga bör främjas.

Följande konkreta åtgärder genomförs:

I. Inrättande av ett center för kommersiella, företagsinriktade forsknings- och utvecklingsprojekt i Morsö Food Park. Privata företag och forsknings- och utbildningsinstitutioner skall mot ersättning kunna hyra in sig för att

arbeta med forsknings- och utvecklingsprojekt.

II. Inrättande av produktutvecklingsinstitut för livsmedelsföretag i Morsö Food Park. Institutet skall mot ersättning kunna utföra marknadsorienterade produktutvecklingsuppgifter och avprovning av produkter åt livsmedelsföretag i hela amtet. Institutet har egen personal och utrustning. Man håller kontakt med externa experter och bygger upp kontaktnät med de officiella forskningsinstituten.

III. För att främja turismen och utveckla konsthantverket i området inrättas i Spötrup kommun en öppen arbets-, bostads- och utställningslokal för konstnärer och konsthantverkare.

IV. Genomföra föranalys av möjligheten att utnyttja avfallsprodukter från Kåstrup sorteringsanläggning. Dessa avfallsprodukter skall i så fall användas för utveckling av industri i området.

V. Inrätta ett produktutvecklingscenter för att hjälpa de många små och mellanstora metallföretagen att öka konkurrenskraften.

VI. Undersöka hur fiskeindustrins avfall, bl a musselskal, kan användas till livsmedel och djurfoder. Utveckling av processer och anskaffning av produktionsanläggning.

VII. Utveckla analyser, metoder och teknik för att använda avfallsmaterial i industriellt sammanhang.

VIII. Erbjuder små och medelstora lokala företag konsult-hjälp och medfinansiering av designarvode. Industriell design kan förväntas öka exporten och minska importen.

IX. Utvecklingsprogram för livsmedelsförädling. Genom branschundersökning, teknologiutvärdering, efterfrågeundersökning och bedömning av exportmöjligheter analysera möjligheter och ämnen för produktutveckling.

X. Utvecklingsprojekt för att förbättra försäljning och marknadsföring av regionens turistanläggningar.

XI. Förbättra vattenmiljön i Limfjorden genom utsättning av organismer. Genom att förbättra vattenmiljön ökas turistens intresse för fjorden.

4. Nyföretagarstöd

Ett ökat antal nyföretagare utgör en grund för ökad sysselsättning och inkomst. Nya företag medför stimulering av den ekonomiska utvecklingen inom alla branscher. Många nystartade företag bidrar också till uppkomsten av en differentierad näringslivsstruktur. Inom projektet kommer

nyföretagande att stödjas på tre sätt:

- Introduktion till start av nytt företag
- Utveckling av nystartade företag
- Skapa nyföretagarmiljöer

Följande konkreta åtgärder genomförs:

I. Utbildningscirklar för ledar- och företagsutveckling.

Under ledning av kunniga rådgivare organiseras utbyte av erfarenheter mellan företagsledare. Mellan mötena besöks företagen av rådgivarna. Cirkarna håller på i 18 - 24 månader. Vid behov anskaffas externa specialister. Cirkarna inriktas på nyföretagare med regionalt och expansivt perspektiv, inte på nya hantverksföretag.

II. Bidrag till studiecirklar som arbetar med undersökning av möjligheter till produktmässig eller teknologisk förnyelse i befintliga eller nya företag i regionen.

5. Företagsservice

Syftet med företagsservice är att se till att framför allt små och medelstora företag får goda utvecklingsmöjligheter i

förhållande till motsvarande företag i andra områden. Små och medelstora företag har många fördelar men också många problem jämfört med större företag.

Små företag kan p g a bättre överskådlighet och kortare kommunikationsvägar omställa produktion och försäljning snabbare än stora företag. I stället har man bl a följande problem:

- sämre möjligheter till självständig forskning och utveckling beträffande ny teknologi m m,
- sämre möjligheter att uppsöka och vidmakthålla exportmarknader,
- sämre möjligheter till systematisk analys för att finna nischprodukter,
- sämre möjligheter att använda professionella ledningsmetoder vid styrning av företaget,
- sämre möjligheter att använda ny teknologi i produktion och administration.

Följande konkreta åtgärder genomförs:

I. Inrätta servicecenter för livsmedelsföretag i Morsö Food Park, se även tidigare nämnda projekt i Morsö Food Park, som även utnyttjas i detta delprojekt.

II. Knyta näringslivskonsulter till Sydthys utbildningscenter. Dessa skall stödja små och medelstora företag inom områdena

- Export och marknadsföring

- Teknologiförmedling

- Ledning och organisation

III. Skapa ett Local cooperation network för att bl a lämna information om EG:s inre marknad.

IV. Inrätta informations- och förmedlingskontor för att informera om de speciella stödåtgärder som EVA-projektet tillhandahåller.

V. Skapa samarbetsmodeller för små och medelstora företag inom områden som export, produktion, service, utbildning, finansiering och ledning.

VI. Tillhandahålla exportservice och förmedla samarbete/exportstöd. Hjälp med språk, tull, försäkringar, spedition

osv.

VII. Ta hem information från centrala statliga databaser till TIC's i Viborg ADB-anläggning. Information som är av intresse för de lokala företagen skall tas hem för att få bättre beslutsunderlag vid produkt- och marknadsutveckling i små och medelstora företag.

VIII. Inrätta ett teknologicenter i Thisted kommun. Här skall samlas den kompetens som områdets institutioner har i fråga om livsmedels- och metallindustri. Centrat skall besitta kunskap inom områdena produkt- och produktionsteknologi, försäljning inklusive export, ekonomi och projektformulering.

IX. Upprätta ett ADB-register över korta, företagsinriktade utbildningar.

X. Inrätta ett sekretariat för information och utvärdering av projekt.

XI. Upprätta ett dataregister över regionens näringsliv.

I EVA-projektet beskrivs vidare vilka effekter som förväntas, hur projektet skall finansieras och hur projektet skall styras och genomföras.

Effekten förväntas bli 2 700 nya varaktiga arbetsplatser. Kostnaderna för de fyra år programmet avser beräknades till 106,1 miljoner danska kronor, dvs 39 000 kr per förväntad arbetsplats. Av de 106,1 miljoner kr bidrar privata företag med 16,1 miljoner kr, stat, kommuner och amt med 45 miljoner kr och EG-fonderna med 45 miljoner kr.

7.3.3 En liten kommun med framåtanda

Nedan lämnas exempel på hur en liten kommun arbetar med näringslivsfrågor. Kommunen (Spöttrup i Viborg amt, nordvästra Jylland) har bildat ett gemensamt erhvervsråd med en grannkommun. Erhvervsrådet består av 5 från näringslivet och 2 från de ingående kommunerna. Spöttrup kommun bidrar med cirka 500 000 kr per år till erhvervsrådet. Enskilda företag som är representerade bidrar också till erhvervsrådets driftkostnader.

Erhvervsrådets har följande uppgifter:

- stödja och hjälpa till att bevara befintliga företag
- hjälpa till med export och rådgivning
- hjälpa till vid kontakter med kreditrådet

- hjälpa till att finna rätta kanaler
- tillhandahålla översättare vid export
- hjälpa nyföretagare/iverksättare
- skaffa kontakter i utlandet för marknadsföring
- bilda Backing-group
- hjälpa till med kontakter med offentlig verksamhet/byråkrati
- hjälpa till med planering.

Kommunen ingår i cirkelsamarbete inom Kommunernes Landsforenings försöksprojekt "Kommunale udviklingscirkler". Syftet med cirkelsamarbetet är att de deltagande kommunerna bidrar med kunskap, erfarenheter, idéer och resurser i ett organisatoriskt sammanhang så att summan av bidragen blir större än om varje kommun arbetar för sig själv.

Cirkeln består av fem kommuner. De gränsar inte till varandra utan ligger i olika delar av landet för att kunna bidra med olika typer av erfarenheter.

Kommunerna skickar bl a företagare till varandra för att diskutera och ta del av varandras erfarenheter.

Man har bildat fyra arbetsgrupper:

- näringslivsgrupp
- turismgrupp
- lantbruksgrupp
- grupp för detaljhandel

Kommunen anordnar näringslivskonferenser för alla intresserade i kommunen. Vid konferenserna tas upp konkreta frågeställningar om hur kommunen bör agera för att främja näringslivet. Det som framkommer vid konferenserna nedtecknas och ligger till grund för handlingsprogram i näringslivsfrågor. Detta arbetssätt stämmer väl överens med hur kommunen allmänt arbetar med utvecklingsfrågor. Kommunen är liten och har ett flertal tätorter men ingen central ort. Utvecklingsfrågor diskuteras lokalt vid stormöten och föreningsmöten i respektive tätort.

Exempel på frågeställningar som diskuterats vid en konferens:

- **Kommunens resurser:** Vilka är kommunens starka och vilka är kommunens svaga sidor?
- **Nyetablering av företag:** Vilka initiativ skall tas för att ge bästa möjliga stöd?
- **Service:** Vilka förbättringar behövs för att ge näringslivet goda utvecklingsmöjligheter?
- **Decentralisering:** Hur kan man bäst utnyttja kommunens decentraliserade struktur för att skapa dynamik i näringslivsutvecklingen?
- **"Nätverk":** Hur skapas nätverk och vilka nätverk behövs? Hur stärker vi existerande nätverk?
- **Handel:** Hur stärker vi detaljhandeln?
- **Profil:** Hur får vi med kommunen på kartan?
- **Turism:** Utvecklingsmöjligheter för turismen!

Med ledning av vad som framkommit vid konferenserna har fyra arbetsgrupper tillsatts som skall arbeta vidare med följande frågor:

Erhvervsrådets oppgifter:

- praktisk samarbeide med kommunen
- hur arbetet offentliggörs
- samlad strategi

Detaljhandelns problem:

- samarbeide kontra stordrift
- nischer, spesialisering
- inköp lokalt
- ändring av policy

Lantbrukets utvecklingsmöjligheter:

- internationella förhållanden
- stordrift/rationalisering
- ekologiskt lantbruk
- specialprodukter
- råvarubearbetning

Turismens utvecklingsmöjligheter:

- information om befintliga sevärdheter
- idéer till större projekt
- sammanhang i turistutbudet
- samarbeide med andra näringslivsgrenar

Arbetsgruppernas slutsatser rapporterades och tjänstgjorde som grund för kommunens och erhvervsrådets arbete med näringslivsutveckling.

Utvecklingsstrategi för byggnadsarbete, hantverk och industri:

Erhvervsrådet bildar tillsammans med en utvidgad krets av näringslivsfolk erhvervsgruppen, som svarar för arbetet med utveckling av byggnadsarbete, hantverk och industri.

Utvecklingsstrategin uppdelas efter målgrupp på tre grnar:

1. Potentiella nyföretagare
2. Nya företag (nyföretagare år 0 - 3)
3. Etablerade, "äldre" företag

Nedan beskrivet serviceutbud tillhandahålls i en del fall av kommunen och det lokala erhvervsrådet i andra fall av andra huvudmän såsom staten och amtet. Även dessa senare serviceutbud ingår i den kommunala planeringen.

För nyföretagare, potentiella och reella, ordnas utbildning av olika slag och längd, från 5 kvällar till 1,5 års statlig grundutbildning för nyföretagare. För alla kurser gäller att nyföretagaren aktivt skall arbeta med en egen idé för företaget.

En produktutvecklingsverkstad skapas gemensamt för Viborg Amt där nyföretagare kan arbeta med utveckling av nya projekt. I en sådan verkstad kan nyföretagare, potentiella eller andra få låna utrustning, t ex ADB och kan utbyta erfarenheter med andra nyföretagare. Konsulenter från TIC (=teknisk informationscentral) eller Dansk Teknologisk Institut kan vid behov bistå nyföretagaren.

Kommunens erhvervskontor har som stöd för nyföretagare utarbetat en mall för planläggning av nyföretagande. Denna s k affärsplan skall omfatta följande punkter:

1. Resumé
2. Verksamhetsidé
3. Målsättning
4. Strategi
5. Marknad

6. Teknik

7. Organisation

8. Ekonomi

Denna affärsplan måste normalt kompletteras med en detaljerad projektplan för produktion.

Affärsplanen bör också besvara följande frågor:

1. Finns det kritiska faser i den affärsmässiga planen eller i den tekniska utvecklingen?
2. Finns det problemområden där det i förväg bör utarbetas nödplaner eller alternativ?

Erhvervsrådet arbetar också gentemot redan etablerade företag. Rådgivning och hjälp skall ges särskilt inom följande områden:

1. Bidrag och stöd
2. Försäljning och marknadsföring (Export- och hemmarknad)

3. Kvalitetsstyrning, standardisering och certifiering (ISO 9000)

4. Ökat tekniskt innehåll i produkterna

5. Personlig utveckling av företagsledare och -ägare.

Näringslivsdatabas

Kommunen har en näringslivsdatabas som innehåller uppgifter av intresse för näringslivet. Avsikten är att den så småningom skall anslutas till D E D, Data Erhverv Danmark. Det är en databas under uppbyggnad som på sikt skall omfatta hela landet, men som för närvarande omfattar enbart Ringköbing Amt och Nordjyllands Amt.

Kommunens erhvervskontordatabas innehåller följande fem kataloger:

- Företagskatalog

Innehåller alla offentligt tillgängliga data om företaget samt de uppgifter om produkter och produktionskapacitet som företaget önskar få med. Senare kommer också uppgifter om företagets ekonomi att tillföras.

- Utbildningskatalog

Innehåller översikt över kurser och utbildningar som ger respektive inte ger formell kompetens.

- Finansieringskatalog

Innehåller uppgifter om möjligheterna till näringslivsstöd och -bidrag med adresser, ansökningstider m m

- Marknadsinformationskatalog

Innehåller praktiska upplysningar för små exportföretag som vill in på nya exportmarknader.

- Infrastrukturskatalog

Innehåller uppgifter om lokalplaner, överordnad planläggning, landsvägar, rekreationsområden och andra uppgifter om infrastrukturen som kan vara av betydelse för företagen bl a ur lokaliseringssynpunkt.

I kommunens utvecklingsprogram för näringslivet ingår bl a följande utvecklingsprojekt:

- sparringpartners för nyföretagare, eventuellt pensionerade företagsledare

- permanenta utställningspaviljonger och handels- och exporthus för att underlätta marknadsföringen av ortens produkter
- industri- och forskarpark för återanvändning inklusive kunskapscentrum för återanvändning

Industri- och forskarparken är tänkt som en industrilokalisering för företag som producerar varor med återbruksmaterial som grund. I parken skall finnas gemensamma anläggningar som avloppsrening, laboratorier m m. Målgruppen företag måste definieras och idén vara noggrant formulerad innan man startar marknadsföringen.

Industriparken förläggs intill en i kommunen befintlig anläggning för avfallssortering. Genom denna anläggning har samlats erfarenhet och kunnande omkring insamling och sortering av avfall som kan komma till användning i parkens industrier.

Det finns många möjligheter att få bidrag och stöd till återanvändningsprojekt i Danmark. Utveckling och start av projektet har ett sådant omfång att Erhvervsrådet inte har resurser till det. Därför bör en enskild firma svara för detta i samarbete med erhvervsrådet och kommunen. En privat firma bör kunna vara delägare och så småningom överta hela verksamheten.

Kunskapscentrat för återanvändning förmedlar råd och kunskap om användning av återbruksmaterial i nya produkter. Ekonomiska bidrag till verksamheten påräknas från miljöministeriet, återanvändningsrådet, EVA-projektet, industri- och handelsstyrelsen m fl. Detta projekt ingår i det ovan beskrivna EVA-projektet.

Det tidigare beskrivna "Salling Totalbau ApS" i avsnitt 5.2.2 är ytterligare ett exempel på Spöttrups framåtanda och företagsamhet.

7.3.4 En större kommun med framåtanda

Horsens anses höra till Danmarks bästa kommuner vad gäller näringspolitik. Näringslivsstrategin finns samlad i en näringspolitisk plan för åren 1992 - 1997 under rubriken "Fremtid med fremsyn". Planen är lättläst och inte så omfattande. Den utgör ett intressant exempel på en kommunal näringslivsplan. Den allmänna delen bifogas därför som bilaga 6 kompletterad med ett par exempel på konkreta handlingsplaner ur andra delar av planen.

Horsens ingår i ett regionalt samarbete med kringliggande kommuner tvärs över amtsgränserna. Detta samarbete avser all kommunal service men främst näringsfrämjande åtgärder. Samarbetet syftar till att ta bort de hinder för en

rationell kommunal verksamhet som de kommunala gränserna kan utgöra. Samarbetsområdet har gemensamma problem och amtsgränsen upplevs inte som naturlig.

Det praktiska samarbetet omfattar bl a

- Gemensamt näringslivsregister
- Gemensam marknadsföring
- Gemensamma insatser för turism

Varje ingående kommun har en egen plan, men man arbetar för att i framtiden få en gemensam plan.

Horsens kommun vill gärna dra till sig industri inom områdena elektronik och grafisk industri. Man vill gärna ha investeringar inom "starka" områden.

Horsens kommun arbetar för nyföretagare/iverksættere på följande sätt:

- rådgivning, kurser, hjälp med projektbeskrivningar
- hjälp med planering och anvisning av rådgivare
- anvisar specialister som kan ge råd: advokater, reviso-

rer, produktionsfolk, försäljningsfolk etc.

En nyföretagare behöver rådgivning de första åren. Därför anvisas sparringpartners, ofta seniorföretagare. Dessa har utöver kunnande och erfarenhet också ett stort kontaktnät som är mycket värdefullt för en nybliven företagare.

Erhvervsrådet i Horsens är en självständig förening där företagen är med och betalar till driften. 25 % av kostnaderna svarar de lokala företagen för medan kommunen svarar för återstående 75 %.

I erhvervsrådets styrelse finns sju personer. Fem från det lokala näringslivet, en från kommunen och en från arbetstagarna.

Näringslivsplanen utarbetas av erhvervsrådet tillsammans med näringslivet och antas av kommunen. Kommunens allmänna planläggning tar hänsyn till näringslivsplanens innehåll och görs i samarbete med erhvervsrådet.

8. SLUTSATSER

8.1 De viktigaste dragen i dansk kommunal näringspolitik

Den kommunala näringspolitiken i Danmark är inne i ett nytt, aktivt skede. Statliga utredningar, ny lagstiftning och ett kraftfullt agerande från Kommunernes Landsforening har tillsammans med ett starkt intresse hos kommuner och amt lett fram till många nya initiativ och en intensiv verksamhet på många håll.

På såväl regional som kommunal nivå betonas vikten av lokal näringslivsmiljö och lokala resurser. Detta är kopplat till en ny syn på regionalpolitiken, som också har lett fram till en utökning av kommuners och amts befogenheter inom näringspolitiken.

Dessa har sedan tidigare ett ansvar för många av de yttre faktorer, lokal infrastruktur m m, som är av vikt för företagen. De har nu fått bättre möjligheter att skapa goda lokala företagsmiljöer som är av stor betydelse för företagens konkurrenskraft och för ett områdes möjligheter att dra till sig investeringar.

Många kommuner samarbetar i regioner, ibland tillsammans med amtet/amten, ibland mera självständigt. Andra

kommuner arbetar ensamma med näringslivsfrågorna.

Både kommuner och amt arbetar gärna tillsammans med privata företag vid utbyggnad av lokal näringslivsmiljö. Sådant samarbete har pågått sedan flera år men fått förnyad aktualitet sedan ny lagstiftning ökat möjligheterna.

Lokalt och regionalt tas många initiativ till utvecklingsprojekt. Detta sker ofta tillsammans med privata intressenter och statliga eller andra offentliga institutioner. Programformen används alltmer som ett instrument för samordning, planering och målsättning vad gäller näringsfrämjande åtgärder i ett område.

Kommuner och amt kan (enligt lov om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsfremmeaktiviteter) genomföra regionala utvecklingsprogram tillsammans med andra offentliga och enskilda parter. I praktiken läggs en samordningsuppgift för den lokala näringspolitiken på kommuner och amt. En svaghet är att arbetsfördelningen mellan amt och kommuner inte är löst i lagstiftningen.

Den kommunala näringspolitiken är inte färdigutformad. Båda de nya lagarna om kommunal näringspolitik är behäftade med vissa brister, särskilt den om "samarbejde med aktieselskaber". Två utredningar, en vid indenrigsministeriet och en vid industriministeriet, arbetar vidare med

dessas frågor. Man kan dock redan nu se många intressanta drag i den danska näringspolitiken.

De områden som väcker mest intresse är

- ny regionalpolitik
- den danska programformen för regional näringslivsutveckling
- samordningsuppgifter för kommuner och amt
- samarbete mellan kommuner/amt och enskilda intressenter i lokala utvecklingsbolag
- ökade befogenheter inom systemexport/tjänsteexport för kommuner och amt
- kommunal medverkan i näringsdrivande bolag
- ökad kompetens för kommuner och amt att hjälpa grupper av företag (branscher) med bl a produkt- och företagsutveckling.

8.2 Det rättsliga läget i Sverige

I Sverige har kommuner och landsting inte lika omfattande kompetens på näringslivsområdet som de danska kommunerna och amten nu har fått.

Den nya kommunallagen (1991:900) i Sverige innehåller särskilda bestämmelser om näringslivsfrågor, 2 kap 7 och 8 §:

7 § Kommuner och landsting får driva näringsverksamhet, om den drivs utan vinstsyfte och går ut på att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna i kommunen eller landstinget.

8 § Kommuner och landsting får genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet i kommunen eller landstinget.

Individuellt inriktat stöd till enskild näringsidkare får lämnas bara om det finns synnerliga skäl för det.

Inom tjänste/systemexport kommer de svenska kommunerna och landstingen att få ungefär samma kompetens som i Danmark om lokaldemokratiutredningens förslag (SOU 1993:77) till ny lagstiftning om kommunal tjänsteexport antas.

I propositionen till den nya kommunallagen (1990/91:117) anges:

Inom det egentliga näringslivet får kommuner och landsting i princip endast vidta åtgärder som allmänt främjar näringslivet i kommunen eller landstinget.

En allmänt näringsfrämjande åtgärd kan vara att tillhandahålla mark eller teknisk service till företagen.

Hantverkets och den mindre industrins behov av lokaler kan tillgodoses under förutsättning att verksamheten inriktas på företagarkollektivet i allmänhet.

Individuellt anpassad lokalhållning åt enstaka industri-företag faller dock utanför kompetensen.

Kommunala engagemang i utställningar, mässor och annan kollektiv marknadsföring kan tillåtas.

.....

Tidigare åberopades ofta rådande eller befarad arbetslöshet som motiv för att tillåta kommunala ingripanden i det egentliga näringslivet. Regeringen har nyligen lagt fram en proposition om näringspolitik för tillväxt (prop 1990/91:87). I denna framhålls bl a den fortsatta strukturomvandlingens betydelse för landets framtida ekonomiska resurser och att den typ av uppehållande företagsstöd som tillämpades under 1970-talet inte längre är lämpliga. Allmänt sett gäller alltså en restriktiv syn på kommunala stödinsatser gentemot enskilda företag.

I propositionen om ny kommunallag (1990/91:117) anförs också:

Frågan om den kommunala kompetensen på näringslivsområdet har utretts av stat-kommunberedningen (C 1983:02). Övervägandena har presenterats i betänkandet (Ds C 1986:16) Kommunal näringslivspolitik, vilket i sin tur varit utgångspunkten för kommitténs överväganden i ämnet.

Som både stat-kommunberedningen och kommittén har slagit fast har staten det övergripande ansvaret för näringslivspolitik. Det måste således väsentligen vara en statlig uppgift att medverka till en från samhällets synpunkt lämplig lokalisering av näringslivet.

I konsekvens med detta övergripande statliga ansvar bör man enligt regeringens mening inte frånga principen om att direkt eller indirekt ekonomiskt stöd till enskilda företag i syfte att påverka företagens lokalisering och utveckling inte ingår i kommunernas och landstingens befogenheter. Det finns flera skäl till detta.

Av propositionens mening: "Det måste således väsentligen vara en statlig uppgift att medverka till en från samhällets synpunkt lämplig lokalisering av näringslivet" torde kunna uttydas samma syn på regional näringspolitik som man tidigare haft i Danmark, nämligen att den i huvudsak är fördelningspolitik. Man måste instämma i att fördelningspolitik bör vara en statlig uppgift.

Saken kommer emellertid i ett annat läge om regional näringspolitik blir tillväxtpolitik snarare än fördelningspolitik. De danska argumenten för detta återfinns ovan i ut-

redningen. I en sådan regionalpolitik spelar kommuner och landsting en viktigare roll.

Många av de näringslivsstödjande åtgärder som kommuner och amt i Danmark vidtar kan i Sverige hindras av kommunalrättsliga regler.

Nedan nämns några exempel på detta:

- Aktiv hjälp med produktutveckling genom servicecentra m m och kvalificerat konsultbistånd som danska kommuner kan tillhandahålla åt grupper av företag torde kunna uppfattas som indirekt ekonomiskt stöd om det är subventionerat. Det strider i så fall mot ovan citerat uttalande i propositionen. Det är också tveksamt i vilken utsträckning näringslivsstöd i Sverige får rikta sig enbart mot en grupp företag, t ex en bransch.

Vissa gränsdragningsproblem mot privat verksamhet torde också kunna uppstå. T ex kan vissa konsulttjänster övergå gränsen för den kommunala kompetensen. Kommuner får som regel inte bedriva konsultverksamhet eller annan tjänsteförsäljning inom områden som normalt inte brukar skötas av kommuner och där det kan finnas ett privat tjänsteutbud.

- Svenska kommuner och landsting kan bilda bolag för näringslivsutvecklande åtgärder, eller för annat ändamål tillsammans med privata intressenter. En förutsättning är dock att dessa bolag uteslutande arbetar med kompetenslig kommunal verksamhet. Problem kan därför i många fall uppstå för svenska kommuner som önskar bilda bolag av samma typ som förekommer i Danmark.

Svenska kommuner och landsting får i princip inte medverka i näringsdrivande bolag såsom möjliggörs av den nya lagstiftningen i Danmark.

Rättsläget är i många fall oklart. I andra sammanhang, t ex samordning och planering av näringslivsstödjande åtgärder genom programformen, finns inga formella hinder, men många av de uppgifter som skulle behöva samordnas i ett program sköts av statliga myndigheter eller andra. Deras intresse av samverkan med kommuner och landsting enligt den danska programformen torde bli större om denna idé liksom i Danmark stöds av uttalanden i lag och i lagförarbeten.

8.3 EES-avtalet

EES-avtalet innebär att nya regler, samma som inom EG, kommer att införlivas med svensk lagstiftning. Kapitel 2 artikel 61 i EES-avtalet säger att statligt stöd (med statligt stöd avses också stöd från annan offentlig huvudman som kommun och landsting) som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, är oförenligt med avtalet i den utsträckning det påverkar handeln mellan de avtalsslutande parterna.

I artikeln anges följande undantag av intresse i detta sammanhang:

3. Som förenligt med detta avtal kan anses

a) stöd för att främja den ekonomiska utvecklingen i regioner där levnadsstandarden är onormalt låg eller där det råder allvarig brist på sysselsättning,

b) stöd för att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse eller för att avhjälpa en allvarlig störning i en EG-medlemsstats eller en EFTA-stats ekonomi,

c) stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset,

d) stöd av annat slag i enlighet med vad Gemensam-

ma EES-kommittén kan komma att ange i enlighet med del VII.

Kommuner och landsting kommer att åläggas upplysnings-skyldighet för planerade stödåtgärder enligt artikel 61.

Om EFTA:s övervakningsmyndighet efter prövning finner att stödåtgärden står i strid med artikel 61 får regeringen upphäva det kommunala beslutet.

8.4 Lokaldemokratikommitténs uppdrag

I direktiven till lokaldemokratikommittén sägs att kommittén bör kartlägga omfattningen och effekterna av det kommunala stödet till näringslivet, och vid behov föreslå åtgärder med anledning av detta.

8.4.1 Enkätundersökningar

Lokaldemokratikommittén har därför i sin enkätundersökning till kommuner och landsting tagit med frågeställningar rörande stödet till näringslivet. En sammanställning över svaren på denna enkätundersökning bifogas. Dessutom bifogas också en sammanställning över en enkätundersökning gjord av statsvetaren Jon Pierre inom ramen för

ett kommunalforskningsprogram vid Göteborgs universitet. Vidare bifogas också en sammanställning över resultatet av Kommunförbundets enkätundersökning "Näringslivet i fokus". Bilaga 7.

8.4.2 Sammanfattning av enkätundersökningarna

Av lokaldemokratikommitténs enkätundersökning framgår att de flesta kommuner och landsting beslutat om åtgärder i syfte att allmänt främja näringslivet, och en fjärdedel av kommuner och landsting lämnar eller hade lämnat stöd till enskilda näringsidkare.

Det är möjligt att en del av dessa kommuner av sysselsättningsskäl givit ekonomiskt stöd till enskilda näringsidkare på ett sådant sätt det hindrat en nödvändig sanering och därmed försvårat en önskvärd strukturomvandling.

Ett intressant resultat från Jon Pierres undersökning är att näringslivssekreterarna ansåg att kommunallagen inte innebar några hinder för kommunernas näringspolitik, och mindre än hälften ville därmed ändra kommunallagens bestämmelser.

Ett av skälen som anfördes mot ändring kompetensreglerna var att kommunerna redan gav stöd till enskilda nä-

ringsidkare. Varför var då inte intresset större för att lätta på de restriktioner som ändå förelåg med den äldre kommunallagen? Kanske var man inte alltid medveten om vilka regler som gällde.

Av kommunförbundets undersökningar framgår att kommunerna anser att deras ansvar på det näringspolitiska området har ökat, något som avspeglas i deras ökade engagemang på området sedan början av 1980-talet. Ett allmänt intryck från kommunförbundet är dock att de kommunala subventionerna till näringslivet nu börjar minska.

8.5 Förslag

Lokal och regional näringspolitik i Sverige bör utredas.

Mycket talar för att de förändringar i lokal och regional näringspolitik som genomförts i Danmark även kan vara av intresse för Sverige. Samtidigt finns skillnader mellan Danmark och Sverige i fråga om geografiska förhållanden, näringslivets struktur, traditioner inom näringspolitik, andra målsättningar m m som kan tala för en något annorlunda inriktning.

Skälen för att följa exemplen från Danmark är dock så starka att det finns anledning att utreda lokal och regional

näringspolitik mot bakgrund av de danska idéerna. Dessa idéer stämmer väl överens med uppfattningar inom övriga EG-länder. Nedan uppräknas några av de skäl som talar för förändringar i Sverige.

Den utveckling mot ökad konkurrens mellan regionerna som förväntas i Danmark och i hela EG kommer också att påverka Sverige. Vi har därför samma behov som i Danmark att värna om regionerna och regional utveckling.

En ökad satsning på regionerna och deras näringslivsmiljö medför större behov av lokal medverkan. Många av de skäl som anförts i Danmark för ökad kommunal medverkan är tillämpliga även i Sverige. Tidigare invändningar mot ökad kommunal kompetens på näringslivsområdet minskar i betydelse om regionalpolitik i större utsträckning blir ett medel för tillväxt.

En sådan regionalpolitik innebär inget hinder mot att vissa områden med speciella problem får särskilt stöd för sin utveckling. Däremot kan det medföra att nya metoder kommer till användning.

Det finns anledning anta att ökad sysselsättning även i Sverige måste sökas i mindre och medelstora företag. Dessa är mer flexibla och torde ha större expansionsmöjligheter än de stora företagen. De är därför viktiga för den

regionala utvecklingen.

Bl a erfarenheterna från Danmark visar att denna typ av företag är starkt beroende av en lämplig företagsmiljö för sin utveckling och konkurrensförmåga. I Danmark utvecklas denna infrastruktur för företag i stor utsträckning genom kommunala insatser. Utan lokalt stöd har många små och medelstora företag ett sämre konkurrensläge i kampen mellan regionerna.

De svenska kommunernas och landstingens näringspolitiska intresse har ökat. Av ovannämnda enkäter framgår att många kommuner och landsting lämnar stöd till näringslivet. Problem finns dock i form av oklara rättsregler och rättsliga hinder mot vissa stödåtgärder, även mot sådana som är tillåtna enligt EES-avtalet.

De stödåtgärder som i Sverige vidtas av statliga myndigheter, regionala organ m fl bör samordnas och kompletteras med kommunala resurser och kommunalt kunnande. Därigenom kan kommunerna i samarbete med övriga aktörer skapa en fullständig infrastruktur för företagen.

I ett läge med många självständiga aktörer torde en sådan samordning vara en förutsättning för en rationell uppbyggnad av goda lokala företagsmiljöer. Utöver de argument som anförts i Danmark talar även demokratiaspekter för

att kommuner och landsting får ett samordningsansvar.

Regeringen har i proposition 1993/94:40 "Småföretag-utveckling" föreslagit regionala stödåtgärder för småföretag. Förslaget innebär att de regionala utvecklingsfonderna ersätts av regionala aktiebolag. Ett centralt moderbolag som ägs av staten och näringslivets organisationer skall vara majoritetsägare i de regionala aktiebolagen. Landsting och kommuner skall erbjudas att bli delägare.

De regionala utvecklingsbolagen förutsätts samarbeta med och upphandla tjänster av privata företag och organisationer. Deras verksamhet skall inriktas på information, rådgivning och finansiering. De skall i samverkan med andra regionala och lokala organ främja nyföretagande.

Samverkan i bolagsform mellan privata företag och kommuner/landsting kan komplettera bilden. Dessa skulle liksom i Danmark aktivt kunna utveckla och stödja näringslivet, t ex genom uppbyggnad av särskilda infrastrukturer för små och medelstora företag. Sådana infrastrukturer kan avse servicemöjligheter som ovannämnda regionala bolagen inte tillhandahåller.

Det kunnande som kommuner och landsting har på olika områden bör kunna komma till användning för att stärka ett områdes konkurrenskraft och öka sysselsättningen.

Detta gäller tjänsteexport där lokaldemokratikommittén lagt ett förslag till ny lagstiftning med ökade befogenheter för kommuner och landsting (SOU 1993:77).

Många kommuner och landsting skulle emellertid också kunna sälja tjänster och kunnande inom landet. Lokaldemokratikommittén har föreslagit försöksverksamhet med uppdragsverksamhet (SOU 1992:128).

Försäljning av kunnande, tjänster och produkter genom samma företag kan ibland vara en slagkraftig kombination i konkurrensen med andra. Detta kan avse såväl export som försäljning inom landet. Om kommuner/landsting fick medverka i näringsdrivande bolag tillsammans med privata företag på samma sätt som i Danmark skulle detta möjliggöras.

Utvecklingskontrakt av den typ som ovan beskrivits beträffande Århus bör även i Sverige kunna komma till användning för att förbättra företagens konkurrensförmåga.

I en gemensam europeisk marknad kommer t ex danska företag och kommuner att kunna samverka på detta sätt och konkurrera med svenska företag. Svenska företag måste få samma möjligheter till kommunalt stöd som sina konkurrenter i EG-länderna.

FÖLJANDE BÖR UTREDAS:

- Vilken roll bör kommunerna tillåtas att spela i arbetet för att genom näringspolitiska åtgärder trygga meningsfullt arbete åt alla arbetsföra?
- Hur bör Sveriges regionala näringspolitik utformas mot bakgrund av EES-avtalet, en eventuell EG-anslutning och erfarenheterna i Danmark? Bör den utveckling som förväntas inom EG med ökad konkurrens mellan regioner föranleda en omprövning av den svenska regionala näringspolitiken? Bör problemen med ekonomi och sysselsättning föranleda omprövning av näringspolitiken på regional och lokal nivå?
- Bör näringslivsfrämjande insatser i ett område samordnas bättre mellan olika huvudmän och myndigheter? Ger samordning större effekt?
- Är programformen lämplig för samordning och planläggning av svenska regionalpolitiska insatser?
- Var skall samordningsansvaret ligga för regionala och lokala näringspolitiska insatser?
- Bör den kommunala och landstingskommunala kompetensen inom näringspolitik utökas? På vad sätt? Hur bör

den utformas i förhållande till andra aktörer såsom statliga institutioner och ställd i förhållande till regionalpolitikens mål och medel?

- Är samarbete i bolagsform mellan kommuner/landsting och privata intressenter för utveckling av lokal/regional infrastruktur, s k utvecklingsbolag, av intresse i Sverige? Vilka formella hinder bör i så fall avlägsnas?

- Är samarbete i form av utvecklingskontrakt mellan kommuner/landsting och privata företag av intresse i Sverige?

- Bör svenska kommuner och landsting ha möjlighet att medverka i näringsdrivande bolag? På vilket sätt? Vilka restriktioner bör finnas?

B I L A G O R

Lov om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsudviklingsaktiviteter

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:
Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1. Lovens formål er at fremme kommunernes og amtskommunernes medvirken i den lokale erhvervsudvikling, at styrke de offentlige myndigheders samarbejde om erhvervsudvikling og at udvikle samarbejdet mellem offentlige myndigheder og de private erhverv om erhvervsudvikling.

§ 2. Kommuner og amtskommuner kan alene eller i samarbejde med andre iværksætte kollektive erhvervsudviklingsaktiviteter i form af information, rådgivning, erhvervsudviklingsprojekter og anden erhvervsmæssig service, som stilles til rådighed for alle erhvervsvirksomheder eller grupper af virksomheder i kommunen eller amtskommunen. Kommuner og amtskommuner kan herunder medvirke til at udvikle den lokale og regionale erhvervsmæssige infrastruktur gennem koordinerende indsatser og ved etablering af servicetilbud og serviceinstitutioner, der har til formål at fremme produktudvikling samt at fremme etablering og udvikling af virksomheder.

Sik. 2. Kommuner og amtskommuner kan yde tilskud til de i stk. 1 omhandlede erhvervsudviklingsaktiviteter, herunder medfinansiere programmer under Det Europæiske Fællesskab, jf. dog stk. 4.

Sik. 3. De i stk. 1 omhandlede foranstaltninger kan foregå i selskabsform.

Sik. 4. Gennem de i stk. 1 og 2 omhandlede erhvervsudviklingsaktiviteter må der ikke ydes direkte finansiel støtte til enkelte erhvervsvirksomheder.

§ 3. Kommuner og amtskommuner kan med henblik på eksport afhænde viden, som er oparbejdet i kommunen eller amtskommunen i forbindelse med løsning af kommunale eller amtskommunale opgaver. Kommuner og amtskommuner kan desuden forarbejde og videreudvikle denne viden med henblik på salg til eksport.

Sik. 2. Kommuner og amtskommuners eksport af viden kan finde sted ved:

- 1) Eksport på underleverandørvilkår gennem danske virksomheder.
- 2) Udlån af medarbejdere til danske eller udenlandske virksomheder eller myndigheder.
- 3) Direkte eksport til offentlige eller private købere i udlandet.

Sik. 3. Salg af den i stk. 1 nævnte viden må ikke påføre private virksomheder urimelig konkurrence og må ikke give enkelte virksomheder en urimelig fortrinsstilling.

Sik. 4. Det er en betingelse for kommuners og amtskommuners salg af viden til eksport, at aktiviteten over en vis periode som et minimum hviler i sig selv. Industriministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler herom samt om priskalkulation i forbindelse med salg af den i stk. 1 nævnte viden.

§ 4. Kommuner og amtskommuner kan samarbejde med andre offentlige og private parter om etablering og gennemførelse af regionale erhvervsudviklingsprogrammer, der har til formål at udvikle infrastruktur og at fremme erhvervsudvikling i et større geografisk område.

Sik. 2. Erhvervsudviklingsrådet kan inden for rammerne af lov om erhvervsfremme medvirke ved etablering og gennemførelse af de i stk. 1 nævnte programmer. Erhvervsudviklingsrådet kan herunder tage initiativer, der har til formål at fremme koordination af statslige erhvervsfremmende foranstaltninger af betydning for de regionale erhvervsudviklingsprogrammer.

§ 5. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

§ 6. Loven tages op til revision i folketingsåret 1996-97.

§ 7. Industriministeren fastsætter tidspunktet for lovens ikrafttræden.

Givet på Amalienborg, den 20. maj 1992

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R.

/ Anne Birgitte Lundh

Lovtidende A

1992 Hæfte 116

20. august 1992.

3093

Nr. 710.

Bekendtgørelse om ikrafttræden af lov om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsudviklingsaktiviteter

I medfør af § 7 i lov nr. 383 af 20. maj 1992 om erhvervsudviklingsaktiviteter bestemmes, at loven træder i kraft den 1. september 1992.

Industriministeriet, den 20. august 1992

ANNE BIRGITTE LUNDHOLT

/ Holger Eriksen

Lov om kommuners og amtskommuners samarbejde med aktieselskaber m.v.

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:
Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1. Kommuner og amtskommuner kan efter bestemmelserne i § 3 deltage finansielt og ledelsesmæssigt i selskaber, der med henblik på salg forarbejder og videreudvikler viden samt produkter og tjenesteydelser byggende på kommunal viden, som er oparbejdet i kommunen eller amtskommunen i forbindelse med løsning af kommunale eller amtskommunale opgaver.

Stk. 2. De selskaber, hvori der foretages indskud efter stk. 1, kan ud over kommunal og amtskommunal viden afsætte dermed sammenhængende privat viden samt produkter og tjenesteydelser byggende på denne viden, men må ikke derudover drive anden virksomhed.

§ 2. Kommuner og amtskommuner kan efter bestemmelserne i § 3 deltage finansielt og ledelsesmæssigt i selskaber, der ud over at varetage kommunale og amtskommunale opgaver vedrørende forsyning af kommuner og amtskommuner med varer og tjenesteydelser driver virksomhed med henblik på salg af varer og tjenesteydelser baseret på kommunal viden til andre end kommuner og amtskommuner.

§ 3. En kommunes eller amtskommunes samlede indskud i de i §§ 1 og 2 omhandlede selskaber må ikke overstige 10 mio. kr.

Stk. 2. Beløbsbegrænsningerne i stk. 1 vedrører værdien af indskuddet på det tidspunkt, hvor indskuddet foretages.

Stk. 3. Indskud foretaget af en kommune eller en amtskommune må ikke have en sådan størrelse, at bestemmende indflydelse derved muliggøres.

Stk. 4. En kommune eller amtskommune, som ved lovens ikrafttræden har et samlet indskud i de i §§ 1 og 2 omhandlede selskaber, der overstiger 10 mio. kr., jf. stk. 2, kan uanset bestemmelserne i stk. 1 og 3 opretholde de indskud, som kommunen eller amtskommunen havde ved lovens ikrafttræden.

Stk. 5. Industriministeren kan efter ansøgning tillade, at en kommune eller amtskommune uanset bestemmelsen i stk. 1 i særlige tilfælde foretager indskud, der overstiger 10 mio. kr., i selskaber som nævnt i §§ 1 og 2. Tilsvarende kan industriministeren efter ansøgning tillade, at en kommune eller amtskommune, der er omfattet af stk. 4, foretager yderligere indskud under forudsætning af, at kommunen eller amtskommunen ikke derved opnår bestemmende indflydelse.

Stk. 6. De i stk. 1 nævnte beløb kan indskydes i aktieselskaber, anpartsselskaber og andelsselskaber med begrænset ansvar. Industriministeren kan tillade indskud i andre virksomhedsformer, når hæftelsen over for virksomhedens kreditorer er begrænset til indskuddet.

Stk. 7. Der kan ikke indskydes midler i selskaber m.v., hvis vedtægter giver andre end selskabsorganerne ret til at udpege medlemmerne til bestyrelsen.

Stk. 8. Kommuner og amtskommuner afgiver en gang årligt en redegørelse til Industriministeriet for deres deltagelse finansielt eller ledelsesmæssigt i erhvervsdrivende selskaber, herunder kommunale fællesskaber, jf. § 60 i lov om kommunernes styrelse. Industriministeren fastsætter nærmere regler herom.

§ 4. De kommunale organisationer kan del- tage finansielt og ledelsesmæssigt i de i §§ 1 og 2 omhandlede selskaber, der eksisterer ved lo- vens vedtagelse, såfremt der ikke herved påfø- res medlemskommunerne hæftelse for selska- bernes forpligtelser.

§ 5. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

§ 6. Industriministeren fastsætter tidspunk- tet for lovens ikrafttræden.

Stk. 2. Loven tages op til revision i folke- tingsåret 1994-95.

Givet på Amalienborg, den 20. maj 1992

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R.

/ Anne Birgitte Lundholt

Bekendtgørelse om ikrafttræden af lov om kommuners og amtskommuners samarbejde med aktieselskaber m.v.

I medfør af § 6, stk. 1 i lov nr. 384 af 20. maj 1992 om kommuners og amtskommuners samarbejde med aktieselskaber m.v. bestemmes, at loven træder i kraft den 1. september 1992.

Industriministeriet, den 20. august 1992

ANNE BIRGITTE LUNDHOLT

/ Holger Eriksen

Erhvervsfremme- programmer

- en drejebog

Amtsrådsforeningen marts 1993

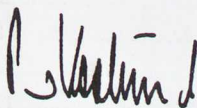
Forord

Rammerne for regional og lokal erhvervspolitik blev ændret i 1992.

Den ny lovgivning sætter bl.a. fokus på erhvervsfremmeprogrammer. Erhvervsfremmeprogrammer skal sikre samordning af interesser og initiativer på erhvervsområdet regionalt og lokalt.

Amterne har de geografiske og økonomiske forudsætninger for at etablere og gennemføre erhvervsfremmeprogrammer på et kvalitativt holdbart grundlag.

Drejebogen er blevet til i samarbejde med amterne og er tænkt som inspiration for det videre arbejde med erhvervsfremmearbejde.

Per Kaalund
Amtsrådsforeningen
marts 1993

Indhold

	side
1. Formål	4
2. Den ny lovgivning	5
3. Erhvervsfremmeprogrammer	6
3.1. Hvordan begynder man?	6
3.2. Analysen	8
3.3. Organisering af samarbejdet	10
3.4. Eksempler på organisering af erhvervsfremmearbejdet i amterne	11
Storstrøms amt	11
Århus amt	12
Nordjyllands amt	13
3.5. Mål, delmål og udpegning af indsatsområder	14
3.6. Styring og finansiering af erhvervsfremmeprogrammer	17
Styring	17
Finansiering	17
3.7. Administration, information og evaluering	18

1. Formål

Formålet er kort at præsentere de elementer, som indgår ved opstilling og gennemførelse af erhvervsfremmeprogrammer.

I præsentationen indgår eksempler på, hvorledes erhvervsfremmeprogrammer anvendes i amterne.

Et erhvervsfremmeprogram er en arbejdsmetode, som kan benyttes, når der skal foretages en samlet, afstemt og gennemtænkt indsats for at opnå bestemte mål.

Et erhvervsfremmeprogram er samtidig udtryk for en proces, som f.eks. kan forløbe således:

- **Hvor står vi?**

Kortlægning og statusopgørelse.

- **Hvilke problemer og/eller muligheder?**

Analyse, der afdækker svagheder/styrker - og danner grundlag for handling.

- **Hvilke mål for fremtiden?**

Opstilling af de mål/delmål, der ønskes forfulgt fremover.

- **Hvordan indfris de opstillede mål?**

Valg af strategi og køreplan for den indsats, der skal ændre udviklingen i retning af de opstillede mål.

- **Hvordan tilvejebringes finansieringen?**

Aftale om, hvem der bidrager til finansieringen af de aktiviteter, der er fastlagt i strategien.

- **Hvordan styres gennemførelsen af de aftalte aktiviteter?**

Aftale om, hvem der har ansvaret for gennemførelsen af de enkelte aktiviteter.

- **Hvem står for informationen om de aftalte aktiviteter?**

Aftale om, hvem der har ansvaret for at informere relevante målgrupper om de tiltag, der sættes iværk for at tilgodese målsætningerne.

- **Hvordan skal evalueringen tilrettelægges?**

Aftale om, hvem der forestår evalueringen af indsatsen - enten med vægt på effekten og/eller den proces, som indsatsen har iværksat.

Gennemførelsen af et erhvervsfremmeprogram vil typisk løbe over en periode på to til tre år. Under processen vil forudsætninger, aktørkreds, mål og strategier m.v. ændre sig og blive justeret.

Erhvervsfremmeprogrammer er derfor en dynamisk størrelse, der hele tiden skal afspejle aktuelle og fremtidige behov.

2. Den ny lovgivning

Loven om kommuners og amtskommuners **deltagelse i erhvervsfremmeaktiviteter** præciserer en række allerede kendte aktiviteter.

Loven legaliserer således en række af de aktiviteter, der tidligere i forhold til kommunalfuldmagten har bevæget sig i »den grå zone«.

Loven omfatter i korthed følgende hovedpunkter:

A. Udvikling af infrastrukturen i bred forstand.

Omfatter en række aktiviteter (information, rådgivning, service etc.), der kan foretages af amter og kommuner. Det kan ske direkte eller i selskabsform med eventuel deltagelse af private.

B. Afhænde viden (systemeksport).

Omfatter amters og kommuners mulighed for at forarbejde og videreudvikle viden med henblik på eksport. Aktiviteten skal ske med udgangspunkt i amters og kommuners traditionelle opgavevaretagelse.

C. Erhvervsudviklingsprogrammer.

Omfatter muligheden for, at amter og kommuner sammen med andre offentlige og private parter kan samarbejde om etablering og gennemførelse af regionale erhvervsfremmeprogrammer.

Loven om kommuners og amtskommuners **samarbejde med aktieselskaber m.v.** afstikker retningslinierne for deltagelse i selskabsdannelser, hvis formål er at forarbejde og videreudvikle viden, produkter og tjenesteydelser, der bygger på den kommunale sektors traditionelle opgavevaretagelse.

Selskabsdannelser med (amts)kommunal deltagelse kan indgå som led i gennemførelsen af et erhvervsfremmeprogram, men vil iøvrigt ikke blive omtalt nærmere i det følgende.

3. Erhvervsfremmeprogrammer

Erhvervsfremme handler i korthed om at tilvejebringe de bedste forudsætninger for virksomhedernes overlevelse gennem styrkelse af konkurrenceevnen.

Regionalt og lokalt styrkes konkurrenceevnen ved etablering af traditionel infrastruktur, men også ved de såkaldte bløde infrastrukturtiltag, herunder information, rådgivning og service.

Foruden amter og kommuner er der en række andre regionale og lokale myndigheder og institutioner, som hver især bidrager med erhvervsfremmeforanstaltninger.

Erhvervsfremmeprogrammer er redskabet, der skal sikre den størst mulige sammenhæng mellem de enkelte tilbud.

Erhvervsfremmeprogrammer skal sikre

- at den størst mulige kreds af relevante aktører inddrages i arbejdet,
- at der mellem de deltagende parter findes en fælles forståelse for områdets problemer og muligheder,
- at der gennem dialog fremkommer nye ideer og skabes interessefællesskab,
- at der samarbejdes om mål, strategier og handlinger - og
- at de samlede økonomiske og menneskelige ressourcer udnyttes optimalt.

Et erhvervsfremmeprogram giver mulighed for at koordinere indsatsen, øge gennemslagskraften og derved styrke chancen for at opnå resultater.

3.1. Hvordan begynder man?

Der kan ikke opstilles nogen enkel og entydig opskrift på, hvordan et erhvervsfremmeprogram skal etableres og gennemføres, men fremgangsmåden skal i alle tilfælde afklare (1), hvilke problemer, der skal løses og (2), hvorledes der kan samarbejdes om at løse disse problemer.

Kredsen af aktører, samarbejdsrelationer, erfaringer og forventninger er forskellig fra region til region.

Hvorledes kræfterne kan samles om en sammenhængende erhvervsfremmeindsats vil derfor tage sig forskelligt ud fra region til region.

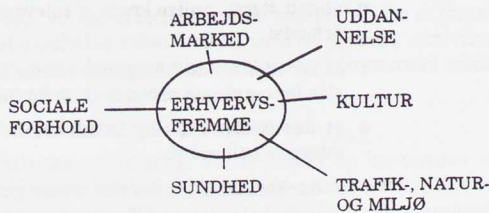
Udgangspunktet vil dog altid være en vurdering af den indsats, som allerede er i gang. Samtlige amter har i forskellig udstrækning iværksat initiativer - og flere amter har samlet disse initiativer inden for rammerne af et erhvervsfremmeprogram.

Den ny lovgivning giver anledning til (1) at amtet fra bunden medvirker til at etablere sammenhæng i erhvervspolitikken inden for rammerne af et erhvervsfremmeprogram (1. generationsprogrammer) - eller (2) at amtet justerer og udvikler allerede igangsatte erhvervsfremmeprogrammer (2. generationsprogrammer).

I begge tilfælde er der i amtet behov for en intern afklaring af den ønskede ressourceindsats, herunder for at vurdere, hvilke sektorer der kan levere bidrag til et sammenhængende erhvervsfremmeprogram.

Erhvervsfremme er netop kendetegnet ved at gå på tværs af sektorgrænser - og amternes opgaveområder repræsenterer en række muligheder for at praktisere det tværsektorielle, jfr. Fig. 1.

Fig. 1. Erhvervsfremme - berøringsflader til amternes opgaveområder

Den interne afklaring i amtet kan, som nævnt, være grundlaget for at starte udviklingen af et nyt - eller justeringen af et eksisterende erhvervsfremmeprogram.

Afklaring på embedsmandsplan kan danne grundlag for tema-drøftelser i økonomiudvalg eller amtsråd.

Det kan anbefales, at der allerede før processen sættes i gang tages kontakter til relevante samarbejdspartnere. Det kan ske via en uformel arbejdsgruppe eller »tænketank« - og skal sikre tilslutning til amtets overvejelser i regionen.

Det er med andre ord vigtigt, at regionen »varmes op«. Der skal etableres en fælles forståelsesramme på tværs af traditionelle grænser mellem offentlig/privat og mellem myndigheder, organisationer og institutioner.

De indledende overvejelser bør præsenteres i et debatoplæg eller »igangsætningspapir«, hvor perspektiverne for et bredere samarbejde om erhvervsfremmeindsatsen indgår.

Samme sted bør det i skitseform præsenteres, hvordan idéerne trinvis tænkes realiseret.

De enkelte trin kan opstilles som vist i fig. 2. Rækkefølgen kan selvsagt variere i forhold til figuren afhængig af konkrete forhold.

Fig. 2. Etablering og gennemførelse af erhvervsfremmeprogrammer - forskellige faser

Intern afklaring
Kontakt til nøglepersoner (»tænketaank«)
Debatoplæg og afholdelse af konference
Kortlægning og analyse af problemer/muligheder
Fastlæggelse af de organisatoriske rammer
Opstilling af mål og delmål
Valg af strategier og indsatsområder
Fastlæggelse af tids- og finansieringsplan for gennemførelse (ansvarsfordeling)
Enkeltprojekter i drift
Effekt - og/eller procesevaluering

Debatoplægget kan f.eks. præsenteres på en erhvervspolitisk konference med deltagelse af alle relevante og interesserede parter.

Det er vigtigt, at sådanne begivenheder vinder betydelig opmærksomhed gennem foramtale i pressen - initiativet skal markeres.

Debatoplægget skal sammen med konferencen medvirke til, at alle igangværende og påtænkte initiativer fra starten kan forholde sig til igangsætningen af et sammenhængende erhvervsfremmeprogram.

Knopskydninger og overlappende foranstaltninger skal forebygges allerede fra starten.

3.2. Analysen

Et erhvervsfremmeprogram bygger på en grundig kortlægning og analyse af de eksisterende forhold i regionen.

Det vil typisk dreje sig om

- **Eksisterende infrastruktur**

Traditionel infrastruktur samt eksisterende erhvervsfremmetiltag i regionen (rådgivning, service, information etc.), herunder beskrivelse af arbejdsdeling/koordinerende funktioner.

- **Erhvervsstruktur**
Sammensætning af industri, service, turisme, landbrug etc.
- **Virksomhedsstruktur**
Branchesammensætning samt fordelingen af små og store virksomheder.
- **Arbejdskraft**
Fordeling på beskæftigede/ledige, A-kassetilhørsforhold, uddannelsesprofil etc.
- **Uddannelsesmuligheder**
Grund- og videreuddannelser samt efteruddannelsesmuligheder - såvel almen som fagrettet efteruddannelse.
- **Generel karakteristik**
Befolkningsforhold, indkomstudvikling, pendling etc. - status og perspektiv.
- **Nationale udredninger**
Analysen kan eventuelt forholde sig til indholdet i forskellige nationale udredninger, jfr. regionalisering af landsdækkende materiale.

Det kunne f.eks. være rapporten »Fælles fodslaw« om turisme, miljø og planlægning - eller Erhvervsudviklingsrådets undersøgelse af 8 ressourceområder i Danmark, hvor resultaterne vil foreligge i løbet af 1993.

Gennemførelse af analyser er kendt fra rækken af EF-støttede erhvervsudviklingsprogrammer, som flere amter har arbejdet med i de seneste år, herunder BORN-TEK (Bornholm), START-LOLLAND, SEP-programmet (Sønderjylland), EVA-programmet (Viborg) og NORD-TEK (Nordjylland).

En række oplysninger til den socioøkonomiske analyse findes ofte i tidligere udarbejdet materiale hos de forskellige aktører i regionen. Det er imidlertid vigtigt, at oplysningerne opdateres og præsenteres i sammenhæng.

Analysen skal

- skabe overblik og fungere som regionens fælles videnbank,
- være redskabet, der kan afdække regionens svagheder og styrker,
- danne grundlag for opstilling af mål og strategier for erhvervsfremmetiltag i regionen.

Resultaterne kan præsenteres i en rapport og/eller en pjece, der tilgår alle relevante parter i regionen. Hovedresultaterne samles i pressemeddelelse og nøglepersoner udtaler sig i lokalpressen.

3.3. Organisering af samarbejdet

Samarbejdet om etablering og gennemførelse af et erhvervsfremmeprogram bør omfatte repræsentanter for alle relevante og interesserede parter.

Det gælder både for målgruppen, dvs. brugersiden i form af erhvervslivet - og leverandørerne i form af offentlige myndigheder og institutioner.

Aktørernes roller i arbejdet med programmet vil være forskellig. Aktivitetsniveauet vil skifte i takt med arbejdets udførelse - alt efter behov, ansvar, interesser, finansiering, styring, udførelse af opgaver etc.

Hovedaktørerne i regionen vil bl.a. omfatte

- erhvervslivet
- brancheorganisationer
- arbejdsmarkedets parter
- lokale/regionale erhvervsråd
- teknologiske servicecentre (TIC'er og ATV-institutter)
- uddannelsesinstitutioner
- arbejdsmarkedsnævn/AF
- kommuner
- amter.

Uden for regionen er der grundlag for kontakt og samarbejde med forskellige statslige direktorater og styrelser. Det gælder f.eks. til Industri- og Handelsstyrelsen.

Ved opbygning af en samarbejdsstruktur er det vigtigt at sikre en optimal inddragelse af regionens ressourcer, herunder viden, arbejdskraft og penge.

Udgangspunktet kan f.eks. være

- (1) at arbejdet foregår inden for en allerede etableret samarbejdsstruktur,
- (2) at der sker en reetablering af den eksisterende samarbejdsstruktur, f.eks. i forbindelse med bortfald af hidtidige støttemuligheder via EF's strukturfonde,
- (3) at der sker en egentlig nyetablering af en samarbejdsstruktur i regionen.

Endelig bør amterne forholde sig aktivt til erhvervsfremmeprogrammer etableret af kommunegrupper inden for eller på tværs af amtsgrænserne.

Hvis der eksempelvis på amtsligt initiativ startes »fra bunden«, vil nedsættelse af en styringskomité være én mulighed.

Den fremgangsmåde er f.eks. anvendt i flere af de amter, der har været involveret i EF's regionalfondsprogrammer.

Styringskomitéens medlemmer kan være politikere fra amt(er) og kommuner, men andre regionale aktører kan også være repræsenteret. Brugerinteresser og finansielle tilskud kan her indgå som kriterier for den konkrete udvælgelse.

Styringskomitéen eller et tilsvarende organ kan supplere sig med projekt- og arbejdsgrupper. Dertil kommer opbygning af informationsnetværk.

Sammenfattende er det vigtigt, at aktørerne i regionen sikres kontakter til de organer, som har ansvaret for etablering og gennemførelse af erhvervsfremmeprogrammer.

3.4. Eksempler på organisering af erhvervsfremmearbejdet i amterne

Storstrøms amt

Storstrøms amt har arbejdet med erhvervsudviklingsprogrammer siden slutningen af 1980'erne. Programmerne har dels været medfinansieret af EF-midler (START-LOLLAND), dels finansieret af amtet selv (START-STORSTRØM).

Som et led i amtets erhvervspolitiske indsats - og som et væsentligt led i gennemførelsen af de enkelte programmer - blev der etableret en erhvervscenterstruktur bestående af tre regionale (amtsdækkende) centre og fire områdecetre.

Samtlige centre modtog tilskud til driften fra amtet og fungerede i praksis som entreprenører i forhold til gennemførelsen af konkrete aktiviteter.

I 1991 blev centerstrukturen forenklet for at skabe overskuelighed og sikre en bedre koordinering. Antallet af centre blev således reduceret fra 7 til 5 - og samtidig blev alle centre gjort amtsdækkende.

De bærende enheder i amtets erhvervscenterstruktur består i dag af:

- TIC (Teknologisk InformationsCenter),
- TURISTKREDS Storstrøms amt,
- SYD-TEK,
- GRØNT CENTER og
- STORSTRØMS ERHVERVSCENTER.

I forhold til centrene er det amtets opgave at formulere den overordnede politik og udforme strategier, herunder at opstille rammeprogrammer for hele eller dele af amtet.

Rækken af centre har sammen med opstillingen af programmer medvirket til, at andre aktører på erhvervsfremmeom-

rådet er inddraget i et bredere samarbejde. I de seneste år er samarbejdet mellem kommunerne og amtet samtidig blevet udbygget betydeligt.

Rammerne for en ny amtslig erhvervspolitik dækkende hele regionen vil således blive diskuteret med kommuner, erhvervsskoler, organisationer og andre parter.

Storstrøms amts udspil til diskussion er fremlagt i et debatoplæg, hvor der lægges op til

- at der fortsat ydes støtte til de fem erhvervscentre nævnt ovenfor,
- at der udarbejdes et regionalt erhvervsudviklingsprogram, og
- at der tilstræbes en koordinering og samordning af de erhvervsrelaterede aktiviteter, der ligger indenfor amtets normale driftsområder.

I den samlede indsats vil der bl.a. blive lagt vægt på følgende områder: Iværksættere, produktudvikling, etablering af netværk, eksport, teknologi etc.

Der er endnu ikke taget stilling til organisationsform og finansiering for det samlede program.

Århus amt

Århus amt vedtog i 1989 sit første samlede erhvervs- og beskæftigelsespolitiske handlingsprogram. Programmet er senest ajourført i 1992 - og vægten er i stigende grad lagt på erhvervsfremmeaktiviteter, der kan skabe nye arbejdspladser.

Samtidig er der lagt øget vægt på samarbejde med den private sektor.

Arbejdet med handlingsprogrammer har skabt stadig større sammenhæng mellem mål og midler, de enkelte faser i processen og de enkelte initiativer.

Indsatsen omfatter i hovedtræk:

- generelle initiativer, der er amtsdækkende og omfatter erhvervsservice til alle brancher på tværs af sektorer,
- sektorinitiativer, der f.eks. omfatter aktiviteter rettet mod turist- og transporterhvervet,
- egnsvisе initiativer, der retter sig mod en kommune eller flere kommuner i amtet (kommune-/områdeprojekter),
- analyser, der sigter på at udarbejde undersøgelser og gennemføre evalueringer mhp. at tilvejebringe et bedre grundlag for kommunale og regionale erhvervs- og arbejdsmarkedspolitiske initiativer.

I tilknytning til handlingsprogrammet er der nedsat et Regionalt Erhvervsudviklingsråd, hvis opgave er at støtte, inspirere og vurdere den uddannelses- og beskæftigelsespolitiske indsats i amtet.

Derudover er der nedsat en Koordinations- og initiativgruppe, hvis opgave er at koordinere beskæftigelsesindsatsen i amtet på tværs af kommunegrænserne.

Endelig er der i tilknytning til to af handlingsprogrammets initiativområder (»Eksport« og »Samarbejde med virksomheder«) nedsat særlige følge-/bevillingsgrupper.

Sammensætningen af de i alt fire organer fremgår af oversigten i fig. 3.

Fig. 3. Sammensætningen af organer på erhvervs- og beskæftigelsesområdet i Århus amt

	Amtet	DA	LO	Kommuner	AMN	Erhvervs- rådene	Uddannelses- inst.	DTI/ IH**)
Det Regionale Erhvervsudviklingsråd (12 medl.)	X	X	X	X		X	X	
Koordinations- og initiativgruppen (14 medl.)	X	X	X	X	X			
Det Regionale Eksportfremmeråd (12 medl.)	X	X	X		X	X		
Produktudviklingsgruppen (7 medl.) *)	X	X						X

*) Udover de viste repræsentanter deltager Forskerparken og de private virksomheder.

**) Dansk Teknologisk Institut (DTI), Industri- og Handelsstyrelsen (IH).

Erhvervs- og arbejdsmarkedsafdelingen i amtet er sekretariat for de forskellige råd/grupper. En gang årligt udarbejder sekretariatet en beretning til økonomiudvalg/amtsråd om forløbet af programgennemførelsen.

Nordjyllands amt

Amtets erhvervsfremmeindsats har siden midten af 1980'erne været kædet sammen med midler fra EF's Regionalfond. Amtet har på det grundlag betydelig erfaring i udarbejdelse og gennemførelse af egentlige erhvervsfremmeprogrammer, jf. det såkaldte NordTek-program.

Håndteringen af programmet er sket i nært samarbejde med Industri- og Handelsstyrelsen i Silkeborg - og der er specielt

udviklet ekspertise i styring og overvågning af enkeltprojekter og tilskudssager.

Med udløbet af perioden, hvor EF's Regionalfond var inde i billedet, er der sket en reorganisering af den måde, som de regionale programmer håndteres på.

Amtet har etableret Nordjyllands Udviklingsfond, der ledes af en bestyrelse på 15 medlemmer, hvoraf amtet har 3 pladser, de nordjyske kommuner (3), de lokale erhvervsråd (2), arbejdsmarkedets parter (2). Dertil kommer i alt 5 personligt udpegede medlemmer. Amtsborgmesteren er formand for bestyrelsen.

I Udviklingsfondens regi udarbejdes en udviklingsstrategi for Nordjyllands amt.

På baggrund af strategien udvikles en række operationelle programmer, der f.eks. kan omfatte kvalitetsstyring, turismefremme, EF-programmer etc. Implementeringen af disse operationelle programmer vil i en vis udstrækning ske på entreprenørbasis, dvs. ved udlægning til andre.

Fonden råder årligt over ca. 20 mio. kr. - og bestyrelsen skal fungere som politikformulerende organ, der sekretariatsmæssigt betjenes af Nordjyllands amt.

Fondens midler kan finansiere/medfinansiere konkrete erhvervsfremmeprojekter på baggrund af ansøgninger fra rækken af aktører i området, herunder amtet selv, kommunegrupper, de lokale erhvervsråd, private virksomheder, uddannelsesinstitutioner etc.

Administrationen af de enkelte projekter under de operationelle programmer vil, som allerede nævnt, i vid udstrækning ikke ske centralt. Initiativtagerne bag de enkelte delprogrammer træffer således afgørelse om, hvilke enkeltprojekter, der skal have støtte.

3.5. Mål, delmål og udpegning af strategier

Fastlæggelsen af mål og delmål tager udgangspunkt i regionens styrker og svagheder.

De overordnede mål vil typisk være at fremme erhvervsudviklingen ved forbedring af virksomhedernes konkurrenceevne. Eller med andre ord - en forøgelse af vækst og beskæftigelse, der bl.a. medvirker til at styrke skattegrundlaget.

Delmålene kan f.eks. være styrkelse af udvalgte brancher eller sektorer, fremme af ny teknologi, opkvalificering af arbejdskraften etc.

I processen fra ideer til resultater er det afgørende, at de opstillede mål og delmål udmyntes i konkrete handlingspla-

ner/-strategier, der nærmere beskriver indsatsområder og projekter/aktiviteter.

Handlingsplanen er redskabet, som danner grundlag for realisering af de opstillede mål.

Et eller flere af følgende indsatsområder kan f.eks. indgå i handlingsplanen

- grund- og efteruddannelser
- fremme kendskab til og indførelsen af ny teknologi
- styrkelse af turismen gennem destinations- og produktudvikling
- etablering og styrkelse af netværk mellem små og mellemstore virksomheder
- afhjælpe barrierer for mindre virksomheders udvikling
- fremme vilkårene for underleverandører til større virksomheder i eller uden for regionen
- forædling på fødevarerområdet
- styrkelse af landbrugserhvervet gennem fremme af alternative afgrøder
- satsning på øget anvendelse af miljøteknologi i forurenende virksomheder
- etablering af samarbejdsprojekter mellem industri og sygehuse
- projekter om kvalitetssikring og standardisering
- etablering af samarbejde mellem offentlige indkøbere med sigte på opstilling af kravspecifikationer på udvalgte områder
- eksportfremme og systemeksport
- internationaliseringsprojekter
- iværksætterordninger samt fremme af knopskydninger fra eksisterende virksomheder
- »chef til leje« ordninger.

Listen bør på idéstadiet omfatte måske 20-30 indsatsområder, der danner grundlag for den endelige udvælgelse. Det er her vigtigt at vælge fra - og dermed sikre, at indsatsen ikke bliver »altfavnende«.

De udvalgte indsatsområder vil igen omfatte konkrete projekter, som nærmere beskrives i handlingsplanen. Aktiviteterne vil i forskellig grad kræve et medspil fra virksomhederne, jfr. fra traditionel infrastruktur til selskabsdannelser (fig. 4).

Fig. 4. Erhvervsfremmeaktiviteter - forskellige grader af samspil mellem det offentlige og virksomhederne

Sammenfattende er det vigtigt, at der skabes en klar og overskuelig sammenhæng mellem overordnede mål, delmål, indsatsområder og projekter inden for rammen af det samlede erhvervsfremmeprogram.

Sammenhængen mellem de enkelte begreber kan skitseres således med turismerådet som eksempel:

ERHVERVSFREMMEPROGRAM			
Overordnede mål	Delmål	Indsatsområde	Projekter
Øget vækst og beskæftigelse	Styrke turist-erhvervet	Destinationsudvikling	Etablering af turismenetværk
			Etablere destinationsbureau
		Sammenhæng i grøn infrastruktur	Fortsat udbygning af cykelstinet
			Samle oversigt over fiskemuligheder

3.6. Styring og finansiering af erhvervsfremmeprogrammer

Styring

Det samlede erhvervsfremmeprogram præsenteres i en rapport. I rapporten er det vigtigt at fastlægge en strategi eller handlingsplan for, hvorledes erhvervsfremmeprogrammet gennemføres i selve driftsfasen.

Handlingsplanen bør indeholde

- en tidsplan for gennemførelsen af de enkelte aktiviteter
- en finansieringsplan for de enkelte aktiviteter
- en oversigt over, hvem der er ansvarlig for den konkrete udførelse af de enkelte aktiviteter, f.eks. gennem aftaler indgået på entreprenørvilkår
- en strategi for den informationsvirksomhed, der løbende skal finde sted om erhvervsfremmeprogrammets status
- en stillingtagen til, hvorledes den samlede indsats skal evalueres.

Handlingsplanen udgør referencerammen for de parter, der deltager i programmets gennemførelse - og for dem, der som brugere har været med til at definere indsatser og aktiviteter.

Handlingsplanen bør derudover være fleksibel i den forstand, at nye aktører og aktiviteter løbende kan kobles på forløbet.

Handlingsplanen udgør endelig styringsredskabet for det organ, der har ansvaret for gennemførelsen af det samlede erhvervsfremmeprogram.

Den mere detaljerede styring af aktiviteterne under de enkelte indsatsområder vil typisk blive henlagt til arbejds- eller projektgrupper, der handler på beslutninger truffet af det overordnede styringsorgan (styringskomitéen).

I den samlede styringsstruktur er det vigtigt at fastlægge præcise procedurer og kompetencer, som er kendt for den samlede kreds af interessenter.

Endelig er det vigtigt, at mødetidspunkter tilrettelægges under hensyn til eventuelle godkendelser/bevillinger i forskellige kompetente organer, f.eks. amtsråd, kommunalbestyrelser etc.

Finansiering

På finansieringssiden kan der f.eks. opereres med program- og projektmidler.

Programmidlerne udgør en fælles pulje - eventuelt i form af en fond - hvorfra der kan søges og ydes støtte til gennemførelsen af konkrete projekter. **Projektmidlerne** er de penge, der

forlods er afsat til gennemførelsen af aktiviteter på de enkelte indsatsområder.

Program- og projektmidler kan eksempelvis søges fra

- EF's strukturfonde
- EF's forsknings-, teknologi- og udviklingsprogrammer
- Verdensbanken
- Den europæiske investeringsbank
- Demokratifonden
- Østeuropapuljen
- Industriministeriet i medfør af loven om erhvervsudviklingsaktiviteter
- Danmarks Erhvervsudviklingsfond (VækstFonden)
- særlige programmer under de respektive ministerier
- forsøgspuljer under de respektive ministerier
- forskningsmidler, f.eks. Momsfondet eller delvis medfinansiering fra forskningsinstitutioner
- amtet
- kommunerne
- institutionelle investorer
- traditionelle finansieringsinstitutioner
- private midler
- etc.

Bidrag til gennemførelsen af erhvervsfremmeprogrammer kan også ske ved, at der stilles arbejdskraft eller konsulentbistand til rådighed.

3.7. Administration, information og evaluering

Som tidligere nævnt, kan den løbende administration af et erhvervsfremmeprogram samles i et sekretariat, der formidler kontakten mellem det styrende organ (styringskomité) og aktiviteterne på de enkelte indsatsområder.

Sekretariatet har samtidig til opgave at udarbejde standarder for ansøgninger, lægge budgetter og udarbejde regnskaber, registrere den løbende aktivitet på de enkelte projekter etc.

Konkret indgås aftaler mellem sekretariat og nedsatte arbejds- og projektgrupper om arbejdsdelingen i forhold til aktiviteter, der er afgrænset emnemæssigt, branchevis eller geografisk.

På informationssiden bør sekretariatet for det samlede program stå for informationsindsamling og -spredning. Faste procedurer og udgivelser kan fastlægges, f.eks. i form af pjecer eller nyhedsbreve, som flere amter allerede anvender.

Fra den samlede deltagerkreds vil der være interesse i at følge programmets resultater.

Resultaterne kan måles på flere måder - f.eks. som

- flere arbejdspladser på eksisterende eller nye virksomheder
- vækst i indkomst- og dermed skattegrundlaget
- mere effektiv udnyttelse af eksisterende ressourcer
- større sammenhæng mellem mange enkeltstående tilbud set fra virksomhedsside
- bedre samarbejdsklima i regionen som grundlag for nye initiativer.

En evaluering skal indfange resultaterne i bred forstand og er grundlaget for at kunne justere eksisterende aktiviteter - eller at iværksætte nye.

Det er vigtigt, at der på et tidligt tidspunkt i arbejdet med erhvervsprogrammer tages stilling til, hvad der skal indgå i evalueringen. Samtidig skal der vælges en evaluator.

Af hensyn til gennemførelsen af evalueringen er det endelig vigtigt, at deltagerne i erhvervsfremmeprogrammet gøres bekendt med planer og forløb. Det medvirker til en gnidningsløs gennemførelse.

NORDVÆKSTJYLLAND

Et regionalt erhvervsudviklingsprogram

NORDVÆKSTJYLLANDSPROGRAMMET

De 7 vestjyske kommuner: Holstebro, Struer, Lemvig Vinderup, Ulfborg-Vemb, Thyborøn-Harboøre og Thyholm er gået sammen om at gennemføre et fælles erhvervsudviklingsprogram i de næste 3 år.

Det er bestemt ikke fordi kommunerne går i sammenlægningstanker. Tværtimod ser de 7 kommuner udviklingsprogrammet som et vigtigt bidrag til sikring af deres selvstændighed.

Det kommunerne vil, er at etablere en række indsatser, der skal hjælpe til at styrke udviklingen i området.

Projektets navn er "NORDVÆKSTJYLLAND" for at understrege, at selvom udfordringerne er store, så er målet klart: Økonomisk vækst i 90'erne.

Udviklingen har været god i de 7 kommuner i en del år, og der er meget at bygge på. Men der er også trusler, som kommunerne med dette initiativ ser i øjnene og vil gøre en indsats mod.

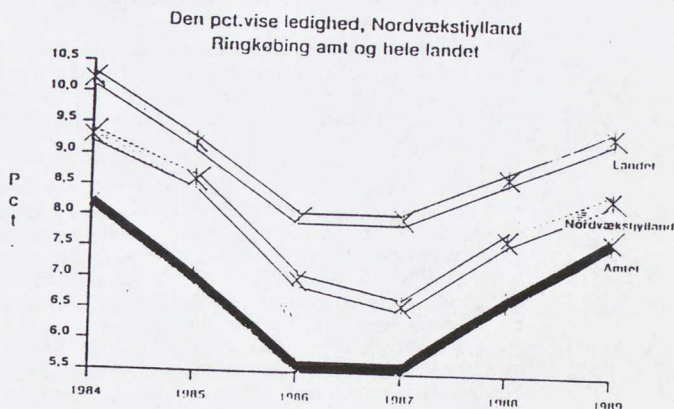
Sammenlignet med Danmark som helhed har landsdelen haft en fremgang i beskæftigelsen, der var over gennemsnittet. Især i første halvdel af 80'erne var der vækst i antallet af arbejdspladser og en gunstig udvikling i fremstillingserhvervene.

VÆKSTEN I INDUSTRI BESKÆFTIGELSEN 1980 - 1989

Nordvækstjylland	20,2 %
Ringkjøbing amt	27,4 %
Hele landet	2,5 %

Men nu er billedet ved at vende. I de seneste år har der været tale om en stigende ledighed - også set i forhold til landsgennemsnittet.

Det tyder altså på, at det er vanskeligt at fastholde en ellers lovende udviklingstendens for beskæftigelsen i området.

Den hidtil gunstige industriudvikling i fremstillingserhvervene er ikke fulgt op af en udvikling i servicesektoren.

Det er problematisk, da meget taler for, at servicesektoren er nødt til at følge med, hvis væksten i fremstillingssektoren skal fastholdes og fortsættes. Det kan den kun gennem et teknologisk løft.

Erhvervslivet i Nordvækstjyllandsregionen er også præget af landbrug og fiskeri, brancheområder der er inde i vanskelige omstillingsprocesser, som sikkert vil koste arbejdspladser. Her må der arbejdes på at skabe nye perspektiver og udvikling.

Også den planlagte udvikling i det overordnede vej og brosystem kan true udviklingen i området.

Hvis Nordvækstjyllandsregionen bliver skåret af fra resten af Danmark forringes udviklingsmulighederne yderligere.

Det er disse hovedproblemer, som de 7 kommuner vil sætte ind over for - og gennem et tæt samarbejde modvirke nogle af de negative tendenser, der ellers vil kunne præge området.

Det vi ønsker er at blive kendt på Danmarkskortet som en region med muligheder for både virksomheder, arbejdskraft og turister - kendt for vores naturværdier, med et landskab med kilometervis af

fjord og hav, med skov og hede, et rent og uspole-ret miljø og en miljøpolitik, der bakker op om både beboere og turister - kendt for aktivitet, et højt kvalitetsniveau, kultur og miljø.

Det er erhvervsvirksomhedernes trivsel og vækst, der er grundlaget for den lokaløkonomiske robusthed. Virksomhederne har naturligvis både den største egeninteresse og hovedansvaret for deres egen udvikling.

Men de lokale og regionale myndigheder har ansvaret for at skabe de uddannelsesmuligheder, de produktionsbetingelser og det erhvervsmiljø, som virksomhederne skal udvikle sig og arbejde i. Det handler både om en effektiv forvaltning og om at stille relevant service og udviklingsinitiativer til rådighed for virksomhederne.

Det handler også om at lægge rigtige, troværdige og holdbare planer, der understøtter områdets dynamiske kræfter og som skaber rammer for, at nye initiativer kan få fodfæste og udviklingsmuligheder.

PROGRAMFORMEN

Ideen bag etableringen af et regionalt program er at udarbejde fælles målsætninger og strategier for erhvervsudviklingen i regionen.

Gennemførelsen af et program involverer en lang række parter f.eks. kommuner, amtskommuner, lokale institutioner og det lokale erhvervsliv, staten og i nogle tilfælde EF.

Der er altså tale om et fælles handlingsgrundlag, en fælles ramme for aktiviteter, som parterne i programmet ønsker igangsat - dels i fællesskab, dels hver for sig - men i koordineret form.

Nordvækstjyllandsprogrammet består grundlæggende af samarbejde de 7 kommuner imellem, men programmet skal også ses i forlængelse af og som supplement til andre udviklingsstrategier for området, som bl.a. Ringkjøbing Amts erhvervspolitiske handlingsplan - og et samarbejde her vil være oplagt.

Den fælles indsats skal tage sit udgangspunkt i de særlige vækstmuligheder, der findes i regionen, og indsatsen skal "skræddersyes" i forhold til regionens særlige problemer og særlige forudsætninger for at skabe vækst.

EF har i en årrække baseret sin udviklingspolitik på programformen, og det er også disse tanker og processer, der ligger bag nytænkningen i Danmark omkring en mere effektiv regional erhvervspolitisk indsats.

NORDVÆKSTJYLLANDS PROGRAMMETS INDHOLD

Kommunerne fremlægger med Nordvækstjyllandsprogrammet en bred ramme for emner og aktiviteter under programmet. Denne ramme skal så udfyldes af politikere, erhvervslivet og af alle de øvrige fra lokalområdet, som forhåbentlig vil gå aktivt ind i arbejdet.

Programmet er bygget op i 5 hovedspor:

SPOR 1: MOBILISERING

I dette spor er samlet alle de aktiviteter, der har med information, motivation og inddragelse af de, der ønsker det i lokalsamfundet - samarbejde med eksterne parter og dokumentation og forskningsmæssig vurdering.

Der er her foreslået 4 projekter:

- En **økonomiudvalgskonference**.
- Et **signalprojekt**, der i opstartfasen skal vække interesse for at medvirke hos personer, foreninger, institutioner, organisationer og myndigheder og synliggøre kvaliteterne for vore egne borgere, som derved bliver markedsførere, ambassadører og udviklere.
- Et **informationsprojekt** der skal sørge for at der foregår en løbende information om projektet og regionen.
- Og endelig et **forskningsprojekt** der følger projektet og evaluerer det.

SPOR 2: MARKEDSFØRING

Her samles de aktiviteter, der skal henlede national og international opmærksomhed på området, dets problemer og muligheder. Markedsføringssporet vil knytte an til alle de aktiviteter og resultater, der fremkommer i de øvrige projektgrupper. Under dette spor er der foreslået 2 specifikke projekter

- Et **markedsføringsprojekt**, hvis overordnede mål bliver:
 - a) at sikre kvalificerede ansøgere til ledige stillinger i områdets virksomheder
 - b) at sikre generel kendskab til området med henblik på tiltrækning af ny produktion
 - c) og at sikre etablering af nye virksomheder gennem iværksættelse
- Desuden et **tilgængelighedsprojekt**, hvor der vil blive foretaget analyser af de planlagte store nationale trafikinvesteringer: Storebæltsbroen, Øresundsbroen, Femernsund-broen, udbygningen af motorvejssystemet etc.
Vil disse investeringer true en positiv vækst i området ved at afskære regionen fra resten af landet ?

Projektet vil invitere til et bredt politisk samarbejde i regionen om udvikling af alternative og afbødende foranstaltninger, herunder bl.a. oprettelse af en færgeforbindelse til Norge.

SPOR 3: ERHVERVS-PERSPEKTIVER

Her samles de aktiviteter, der især er rettede mod virksomhederne. Der er foreslået 7 projektgrupper:

- Udvikling af **erhvervsservice**
- **Turisme**
- Styrkelse af **iværksætteraktiviteter**
- **Virksomheds-knopskydning**
- Opbygning af **virksomhedsnetværk**
- **Kvalitetsudvikling**
- Initiativer der kan fremme **teknologiindførsel og teknologiudnyttelse**

SPOR 4: KOMMUNALE PERSPEKTIVER

I dette hovedspor samles de aktiviteter, der vil udvikle kommunernes samarbejde om kommunale serviceopgaver og politikker på områder af fælles interesse.

Der er her foreløbig foreslået 5 projektgrupper på områderne:

- Uddannelse og beskæftigelse
- Etablering af kommunale driftssamarbejder
- Offentlig/privat serviceudvikling
- Strategier der skal udnytte landområdernes særlige udviklingsmuligheder
- Kultur-samarbejde

SPOR 5: EUROPA PERSPEKTIVER

Her er samlet de aktiviteter, der har relation til konsekvenserne af Det indre Marked og eksportudviklingen til EF-lande - de aktiviteter, der tilsammen skal udgøre en internationaliseringsstrategi for området.

Der er her foreslået 4 projektgrupper:

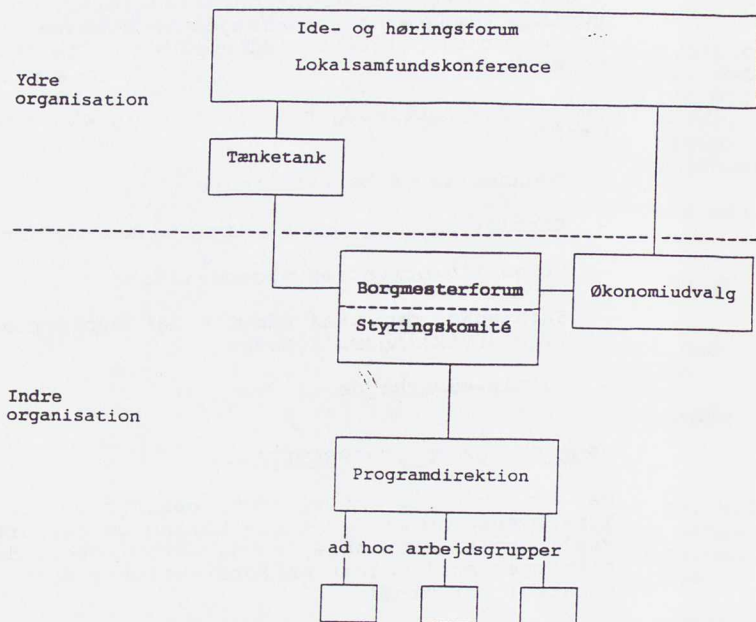
- En undersøgelse af Det indre Markeds virkning for kommunerne
- Udvikling af et fælles EF-beredskab

Med dette projekt vil vi nyttiggøre de resultater, der er fremkommet gennem det ovenfor nævnte projekt.

Desuden skal der i denne sammenhæng etableres beredskab, der kan levere viden om EF's specialprogrammer med henblik på medfinansiering af lokale projekter.

- En undersøgelse af Nordvækstjyllandsområdets europæiske kontaktstruktur
- Og endelig eksportstrategier, udviklet på baggrund af den opnåede viden

PROGRAMMETS ORGANISATION

Organisationen består dels af **Borgmesterforum**, et forum af de 7 borgmestre, der fastlægger det konkrete programindhold, den kommunale koordinering, politiske styring og programøkonomien.

Borgmesterforaret udgør sammen med de parter, der finansierer programmet og derfor ønsker repræsentation i programmets styring, **Styringskomitéen**.

Programdirektionen består af de 7 kommunaldirektører og har ansvaret for den daglige ledelse af programmet, den konkrete igangsættelse og styring af projektet samt programmets økonomiske administration.

Derudover er der i programmet dannet en **Tænk tank**. Tænk tanken består af den til enhver tid siddende formand for borgmestrene samt dennes kommunaldirektør. Desuden ca. 14 repræsentanter for de 7 kommuner tilsammen. Disse repræsentanter udpeges personligt og inviteres af borgmestrene. Kommunernes Landsforening deltager i Tænk tankens arbejde.

De øvrige borgmestre kan deltage i Tænk tankens arbejde efter ønske.

Tænketanken samles efter behov, dvs. oftere i programmets opstartsfase og sjældnere efterhånden, dog med mulighed for indkaldelse, når det måtte være hensigtsmæssigt.

Lokalsamfundskonferencen er et idé- og høringsforum, hvor hver kommune inviterer ca. 20 udpegede repræsentanter for erhvervslivet, arbejdsmarkedets parter, institutioner og organisationer samt andre mulige deltagere fra lokalområdet til en bred debat om muligheder, problemer og løsninger.

Der bliver til lokalsamfundskonferencen desuden udbudt et antal ekstra pladser, så også yderligere interesserede beboere i lokalområdet kan deltage, hvis de ønsker det.

Endelig er der de konkrete **projekt-arbejdsgrupper**, der nedsættes til gennemførelse af programmets enkelte aktiviteter.

20 SYNPUNKTER PÅ NYFÖRETAGARPOLITIK

Kommunernes Landsforening har 20 kommunala synpunkter och idéer avseende dansk iværksætterpolitik/nyföretagarpolitik. Citatet är hämtat ur publikationen "Kommunal erhvervspolitik, Kommunerne og iværksætterne". Det ger en god bild av hur danska kommuner kan arbeta med stöd till nyföretagare:

Der skal være større sammenhæng i indsatsen for iværksætterfremme, og der skal tænkes både kort- og langsigtet. Den offentlige sektor kan ikke 'skabe' nye private virksomheder, men gøde jorden og fjerne hindringer. Ved at gennemføre følgende 20 forslag, vil vi komme et godt skridt på vejen.

- 1) Ved at udvikle erhvervspolitiske programmer, kan regionerne bedre vurdere, hvordan de lokale initiativer stimulerer tilvæksten af virksomheder og reducerer barriererne for deres udvikling.
- 2) Bistanden til iværksætterne skal prioriteres og specificeres i kommunens erhvervsrådgivning, og en systematisk information skal sikre, at iværksætterne kender sine muligheder.
- 3) Den generelle service og undervisning skal gennem kommunens samarbejde med amtskommuner og stat tilpasses behovene hos nystartede virksomheder.
- 4) Der skal være et dækkende udbud af rådgivning i både offentligt og privat regi. Ved at skabe konkurrence i rådgivningssystemet sikrer man både konkurrencedygtighed og kundetilpasning.

Med loven om kommunal erhvervsudvikling har kommunerne fået handelfrihed til at støtte bestemte grupper af virksomheder, herunder iværksættere. Som eksempel kan nævnes:

- 5) Kommunen kan stille edb-udstyr og andre administrative servicefaciliteter til rådighed for iværksættere i en tidsbegrenset periode.
- 6) Kommunen kan skabe hensigtsmæssige vækstmiljøer ved hjælp af iværksætterhuse, erhvervsinfrastruktur og udlejningsmuligheder.
- 7) Et kommunalt servicetilbud, der kan reducere de administrative krav, som det offentlige system har til iværksættere.

- 8) De kommunale virksomheder kan stille faciliteter til rådighed for iværksættere, der er ved at udvikle eller afprøve deres produkter.
- 9) Kommunen kan afsætte midler til produktudviklingskontrakter, der vil være til gávan for både kommunen og iværksættere.
- 10) Der skal løbende være forskellige former for efteruddannelse målrettet mod iværksættere.
- 11) Ved at deltage i et eller flere nætværk får virksomhederne større slagkraft i konkurrencen. Kommunen kan skabe kontakt mellem eksisterende og nyetablerede virksomheder ved hjælp af erfaringsgrupper, arrangementer, erhvervsdatabaser og orienteringsmøder.

Beskæftigelsespolitikken kan med forskellige initiativer gøres til et aktivt led i iværksætterplejen. Mulighederne er mange:

- 12) Kommunerne kan placere ledige i jobtræning hos iværksættervirksomheder som en støtte både til virksomheden og den ledige.
- 13) Ledige kan komme i jobtræning hos virksomheder, der har ansat orlov for at etablere sin egen virksomhed. I den forbindelse kunne der etableres et stipendium til knopskydere, finansieret af staten.
- 14) Ledige kan skabe administrations- og servicefaciliteter for iværksættere.

Ydelsen til iværksættere er et særligt led i beskæftigelsespolitikken.

- 15) Det er meningsløst og til skade for en virksomheds etableringsfase, at en person skal have været arbejdsløs i en vis periode for at få iværksætterydelse.

De fleste initiativer for iværksættere rettes mod virksomheder, som enten allerede er skabt eller er på vej. Nutidens børn er næste generation af virksomhedsbyggere og skal derfor allerede i skoleforløbet inforemeres om det at starte egen virksomhed.

- 16) Kommunen kan inddrage iværksættertanken i undervisningen og på den måde bringe muligheden for at starte egen virksomhed ind i erhvervsvalget på et tidligt tidspunkt. Det kan gøres ved hjælp af forsøgsundervisning, temaemner og kurser for lærere. Undervisningen kan samtidig skabe kontakt mellem virksomheder og unge.

Iværksættere er meget afhængige af kommunens aktiviteter. Men for at få helhed i indsatsen må kommunen også opfordre andre med ansvar for erhvervsudviklingen til at tage initiativer. Som eksempler kan nævnes:

17) Unge under uddannelse bør i særlig grad have mulighed for at afprøve sig selv som iværksættere, da alt for at få nye virksomheder bliver etableret af folk med videregående uddannelser. Iværksættertanken kan indgå i undervisningen, ligesom kommunen kan tilbyde kurser for færdiguddannede ledige.

18) Et statsligt finansieret tilskud til virksomheder, der giver en ansat orlov for at starte egen virksomhed.

19) En statsligt finansieret klippekort, der for et vist beløb giver iværksættere adgang til rådgivning og service.

20) Et statsligt finansieret garantiordning i forbindelse med kreditter til iværksættere. Garantiens omfang kan varieres efter projektets karakter.

ERHVERVSPOLITIK

for

HORSENS KOMMUNE

1992 - 1997

Del 1

- * 2000 arbejdspladser
- * 1000 nye tilflyttere
- * Synliggørelse
- * Internationalisering
- * Dynamik

Fremtid med fremsyn

Indhold

1. Forord	side	3
2. Visioner	-	4
3. Kommunens stærke og svage sider	-	5
3.1. Stærke sider	-	6
3.2. Svage sider	-	7
4. Den erhvervspolitiske målsætning	-	8
4.1. Tilflyttere	-	8
4.2. Levevilkår	-	9
4.3. Virksomhedsetablering	-	10
4.3.1. Vigtige forudsætninger	-	11
4.4. Beskæftigelse	-	12
4.4.1. Industriudvikling	-	13
4.4.2. Eksport og internationalisering	-	14
4.4.3. Forretningsservice	-	15
4.4.4. Turisme	-	16
4.4.5. Iværksættere	-	17
4.4.6. Byggeeksport	-	18
4.4.7. Beskæftigelsesfremmende foranstaltninger	-	18
4.4.8. Produktudvikling og beskæftigelse	-	20
5. Særlige erhvervspolitiske indsatsområder	-	20
5.1. Horsens Havn	-	20
5.2. Uddannelsessektoren	-	21
5.3. Regionalt samarbejde	-	22
5.4. Detailhandel	-	22
5.5. Offentlige arbejdspladser	-	23
5.5.1. Horsens Sygehus	-	24
5.6. Organisationsforhold	-	24
6. Handlingsprogrammer	-	25
7. Stavdiagrammer	-	93
8. Nøgletal	-	104

1. Forord.

Horsens Erhvervsråds bestyrelse besluttede i efteråret 1990 at lade udarbejde et forslag til en ny og konkret erhvervs politik for Horsens.

Beslutningen skyldes ønsket om at skabe fælles holdning til, samarbejde om og synliggørelse af det erhvervs politiske arbejde.

Efter samråd med Horsens kommunes Erhvervsudvalg blev arbejdet igangsat i november 1990.

For at sikre den bredest mulige foreningsmæssige deltagelse og accept blev Koordinationsrådet for de erhvervsrelaterede foreninger i Horsens udpeget som rådgivnings- og styregruppe for projektet.

Til formålet blev nedsat en arbejdsgruppe bestående af:

- * Erhvervschef Torben Busk, Horsens Erhvervsråd
- * Udviklingschef Nils H. Møller, Horsens Erhvervsråd
- * Erhvervskonsulent Knud Andersen, Horsens Erhvervsråd
- * Byplanlægger Bjarne Gregersen, Horsens kommune

Som udgangspunkt for arbejdet er anvendt rapporten: "Et oplæg til erhvervs politik for Horsens kommune", udarbejdet af den erhvervs politiske temagruppe februar 1990.

Hensigten med erhvervs politikken er at påpege områder, hvor en ny og målrettet indsats skønnes at skabe særlig erhvervmæssig udvikling og fremgang.

En række områder og funktioner vil ikke blive berørt. Dette skyldes, at det her ikke skønnes formålstjenligt med en ekstraordinær erhvervs politisk indsats, enten fordi området ikke indeholder udviklingsmuligheder eller fordi der i forvejen ydes en god og fornuftig indsats eller fordi de lokale påvirkningsmuligheder er meget begrænsede (f.eks. landbruget).

Horsens, august 1991.

2. Visioner om fremtidens Horsens..

1990'erne bliver et omskifteligt årti, ikke blot for Horsens kommune, men for landet som helhed, som en del af et Europa i forandring. Her tænkes ikke kun på den fremadskridende internationalisering, Det indre Marked etc., men især på det store historiske skift, der er på vej ind over os.

For første gang i flere hundrede år stagnerer den danske og europæiske befolkning, og demograferne (videnskaben om befolknings forhold) har beregnet, at befolkningerne i Europa vil begynde at falde kraftigt i antal omkring år 2005.

Denne historisk set helt nye situation stiller os over for en række problemer, vi ikke tidligere har mødt. Vi bevæger os mod et samfund med mange gamle og kun få unge.

Byggeriet er i krise, og man ved nu, at det ikke blot er konjunkturbestemt, men snarere har sine årsager i de demografiske forhold, hvor den stagnerende befolkning betyder, at boligmarkedet er ved at være mættet.

Befolkningsstagnationen og på længere sigt befolkningstilbagegangen kan kun ændres ved en voldsom stigning i fødselstallet eller ved en kraftig indvandring til Danmark/Europa. Det første tror demografierne ikke er muligt af kulturelle grunde, det andet tør ingen p.t. udtale sig om, endsige belyse konsekvenserne af.

Vi kan derfor sige, at vi på mange områder nærmer os vore kvantitative mål - boliger til alle, god veludviklet infrastruktur etc. Fremtidens problem bliver af mere kvalitativ art. Dvs. i lyset af den ovenfor skitserede demografiske udvikling, må vi nu intensivere vore bestræbelser på at gøre Horsens-området til et godt sted at bo og leve.

Dette indebærer tillige, at Horsens-området også skal være et godt sted at arbejde. I løbet af 90'erne kan der blive mangel på arbejdskraft, specielt de unge kan blive en mangelvare. Er Horsens et godt sted at arbejde, kan vi måske holde på en del af den nye arbejdsstyrke samt den øvrige kvalificerede arbejdskraft.

Betingelsen for, at Horsens er et godt sted at arbejde, er selvfølgelig, at kommunen skal være et godt sted at drive virksomhed fra.

En vision for fremtidens Horsens kan derfor stilles op således:

Den erhvervspolitiske målsætning og det hertil knyttede handlingsprogram tager udgangspunkt i følgende:

- * Horsens skal være et godt sted at bo og leve
- * Horsens skal være et godt sted at arbejde
- * Horsens skal være et godt sted at drive virksomhed

Formålet med erhvervspolitikken er derfor:

- * at fremme bosætning og levevilkår
- * at fremme beskæftigelsen
- * at fremme udvikling og etablering af virksomheder

De i rapporten beskrevne erhvervspolitiske målsætninger og handlingsprogrammer tager derfor sigte på enkeltvis og i sammenhæng at opfylde disse hovedformål.

3. Kommunens stærke og svage sider som de opleves idag.

Formålet med erhvervspolitikken er at skabe konkrete forbedringer og målrettet udvikling.

Det er derfor nødvendigt forinden at vurdere kommunens stærke og svage sider.

3.1. Stærke sider.

- * God infrastruktur med jernbane, havn og nord-syd gående motorvej. Acceptabel nærhed til international lufthavn (Billund)
 - * Bred erhvervsstruktur med mange internationalt orienterede virksomheder
 - * Stort og relativt pris-attraktivt boligudbud
 - * God og central beliggenhed nationalt set. Nærhed til storby og universitet (Århus)
 - * Smukke og rekreative omgivelser (fjorden og sundet - Bygholm-Park, Sø og Skov - Nørrestrand - Lunden - Boller Skov m.v.)
 - * Midtbyen rummer historisk kvalitet og atmosfære
 - * Pris-billig handelsby med stort og bredt udbud af både dagligvarer og udvalgsvarer
 - * Veludbyggede lokale erhvervsfremmetilbud til iværksættere og mindre virksomheder
 - * Gode uddannelsesmuligheder: Ingeniørhøjskole, Teknisk Skole, Byggeteknisk Højskole, AMU-Center, Handelsskole, Landbrugsskole, Gymnasier, V.U.C. m.v.)
 - * Rigt kunst-, kultur- og teaterliv
 - * Veludbyggede faciliteter for fritidsaktiviteter
 - * Veludbyggede faciliteter for elite- og breddeidræt
- politisk vilje til fornyelse og eksperimenter (WHO, Torsted Vest, Internationale Kontaktbyer, Horsens kommunes Udviklingsselskab A/S m.v.)
- * Stort udbud af byggemodnede erhvervsarealer

2. Svage sider.

- * Manglende sammenhæng i bybilledet gør byen rodet
- * Manglende tillid mellem det kommunale system og erhvervs-
livet og heraf manglende engagement og deltagelse i lokal-
samfundets udvikling fra erhvervs- livets side
- * Byen mangler evne til koordineret at sætte mål og nå dem
- * Manglende sammenhæng mellem havne- og bymiljø
- * Byen mangler et sammenhængende eksklusivt gågademiljø
- * Byen mangler et "positivt" vartegn samt en sportslig og
kulturel profil
- * Indfaldsvejene mangler skønhed og markeringer
- * Byfornyelsesarbejdet mangler kontinuitet og dermed helhed
- * Der mangler attraktive og velplacerede ejerlejligheder og
byggegrunde
- * Mangel på erhvervsgrunde i direkte og visuel tilknytning
til motorvejen
- * Manglende ressourcer, plan og sammenhæng i den
overordnede profilering og markedsføring af kommunen
- * Byen mangler turistmæssige attraktioner og profil
- * Byen mangler et attraktivt og samlende kultur-, møde- og
musikhus
- * Parkeringsmulighederne omkring bykernen bør forbedres
- * Erhvervsstrukturen indeholder for få af de virksomheds-
typer, der forventes at få den største fremtidige vækst
(forretningservice, højteknologi, transport m.v.)
- * Trods væsentlige forbedringer de senere år, kædes byens
image stadig sammen med Statsfængslet og påstået høj
kriminalitet
- * Højt skatteniveau i forhold til omkringliggende kommuner

De mest betydningsfulde af de stærke sider er: Den gode infrastruktur, den brede erhvervsstruktur samt det pris-attraktive boligudbud.

Af svage sider er de mest påtrængende problemer manglende sammen hæng i bybilledet, manglende engagement fra erhvervslivets side samt manglende evne til koordineret at sætte mål - og nå dem.

4. Den erhvervspolitiske målsætning.

4.1. Tilflyttere.

Det er velkendt, at desto flere indbyggere der bor i en kommune, og jo mere disse tjener, desto større bliver skatteprovenuet, og hermed kommunens mulighed for at udvikle sig.

Befolkningsprognosen som den foreligger idag indikerer, at Horsens kommune frem til midten af 1990'erne vil have et stabilt indbyggertal omkring 55.000 personer. **HEREFTER FORVENTES INDBYGGERTALLET AT VÆRE SVAGT STIGENDE FREM TIL ÅR 2000.**

Gennem erhvervspolitikken skal denne statistisk beregnede befolkningsprognose ændres, således at:

* * * Horsens i perioden 1992 - 1997 skaber en netto befolkningstilvækst på 1000 personer

Dette mål søges realiseret ved:

1. at der etableres et særligt markedsføringsprogram over for udvalgte målgrupper blandt de nuværende højere lønnede indpendlere
2. at der etableres et tæt samarbejde med byens private og offentlige arbejdsgivere, der ved ansættelse af udefra kommende nøglemedarbejdere samtidig "markeds fører" Horsens som bosætningsråd
3. at der udarbejdes en "bosætningsprofil", der skal anvendes i forbindelse med generel markedsføring af Horsens som fremtidens bosted
4. at det offentlige garanterer et børnepasningstilbud (privat eller kommunalt) til tilflyttere og andre med børnepasningsbehov som følge af erhvervsarbejde

SUNDHEDS- OG SOCIALUDVALGET ANBEFALER:

AT DER GIVES GARANTI FOR BØRNEPASNING TIL BESKÆFTIGEDE PÅ BAR-
SELSORLOV,

AT DER PÅ SMÅBØRNEPASNINGS-OMRÅDET ARBEJDES MOD, AT EN FAST ANDEL
AF EN ÅRGANG KAN TILBYDES PLADS = FASTE DÆKNINGSPROCENTER.

4.2. Levevilkår.

En forøget bosætning stiller en lang række krav til byen generelt. Det er ikke nok med en god bolig og et godt boligområde. Byen som sådan skal også opleves som spændende og være i stand til at opfylde en lang række forskelligartede behov såsom: børnepasnings ordninger, skoler, kulturelle aktiviteter, indkøbsmuligheder, offentlig transport, gymnasier, HF, erhvervsskoler samt rekreative udfoldelsesmuligheder.

* * * I perioden 1992 - 1997 skal følgende mål realiseres:

1. forskønne byfront- og indfaldsveje, herunder specielt Vestergade, Egebjergvej/Nørrebrogade, Nørretorv, Vejlevej/Sønderbrogade, Vestvejen (fra E 45 til Vejlevej) **SAMT STRÆKNINGEN FRA BANEGÅRDEN MOD ØST. (EVT. GENOPSTILLING AF "TRITON-SPRINGVANDET" PÅ ANDREAS STEENBERGS PLADS).**
2. etablere attraktivt beliggende ejerlejligheder i midtbyen, ved havnen samt ved Bygholm Sø
3. udlægge attraktivt beliggende parcelhusgrunde ved Bygholm Sø, Flintebakken, Sundbakken og Fjorden
4. at etablere flere attraktive lejeboliger i og omkring bymidten samt i de enkelte bydele
5. skabe et positivt og markant vartegn for byen
6. færdiggøre og etablere kontinuitet og helhed i byfornyelsesarbejdet i midtbyen. I særdeleshed inden for området Niels Gyldingsgade - Havneallé - Kattesund - Nørregade - Smedegade - Smedetorvet - Allégade - Vitus Berings Plads til krydset Niels Gyldingsgade/- Sønderbrogade
7. i forbindelse med evt. etablering af nye centre syd for Rådhuset skal der **AF BYGHERREN** skabes sammenhæng og en attraktiv fysisk

forbindelse til bykernen

8. etablere nye p-pladser (evt. underjordiske) beliggende i max 150 meters gåafstand fra bykærnens forretningsstrøg. **SPECIELT ER DER BEHOV OMKRING TORVET.**
9. gøre bykæernen og i særdeleshed Søndergade til byens absolutte midtpunkt for handel, kulturelle og sociale aktiviteter samt byoplevelse
10. gøre byen grøn, ved at etablere grønne områder i midtbyen med udspring i 10 torve/pladser (Vitus Berings Plads, Rådhusstorvet, Åboulevarden, Torvet, Nørretorv, Søndergade, Mæketorvet, Hestedamsgades parkeringsplads, Tobaksgården, Havneallés parkeringsplads)
11. videreudvikle og virkeliggøre idéer og visioner fra Sund-By og Torsted Vest projekterne og kanalisere disse over i den fysiske og økonomiske planlægning
12. **INDRETNING AF ET STØRRE OMRÅDE TIL BADESTRAND VED ELBÆK/BRAKØRE, HVOR BADEVANDET OG OMGIVELSERNE I ØVRIGT ER IDEELLE.**

En vigtig forudsætning for at realiseringen af ovennævnte mål får den ønskede effekt er, at der etableres en overordnet helhedsplanlægning, der binder projekterne naturligt sammen om "en fælles profil".

4.3. Virksomhedsetablering.

I modsætning til tidligere skal Horsens fremover have en konkret politik i forbindelse med tiltrækning af virksomheder og nye erhvervsaktiviteter til området.

Udgangspunktet er at udnytte de erhvervsområder, hvor byen i forvejen står stærkt og/eller hvor der forventes at ligge et fremtidigt vækst-potentiale.

* * * I perioden frem til 1997 skal der specielt arbejdes på at tiltrække erhvervsaktiviteter inden for følgende områder:

- * Elektronik
- * Emballage
- * Miljø og sundhed
- * Transport
- * Detailhandel
- * Bio- og genteknologisk produktion

Dette mål søges realiseret ved:

1. at udarbejde brancheprofiler (dokumentationsmateriale) på hver af disse indsatsområder.
2. at foretage en målrettet og selektiv markedsføring over for udvalgte virksomheder og/eller geografiske områder i ind- og udland.
3. at etablere et hertil nødvendigt samarbejde med de lokale virksomheder inden for de enkelte brancheområder.
4. at etablere en markedsføringsgruppe til opsamling og formidling af positiv lokalstof med PR-mæssig gennemslagskraft på national/internationalt plan.

4.3.1. Vigtige forudsætninger.

De senere års erfaringer med salg af erhvervsjord har tydeligt afdækket tre centrale forhold i forbindelse med erhvervslivets lokaliseringsovervejelser:

1. Motorvejsbeliggenhed

En beliggenhed synlig fra det overordnede vejnet og i særdeleshed fra motorvej E 45 er et stort ønske. Horsens har i modsætning til nabokommuner ingen ledige industriarealer, der er synlige fra motorvejen. Derfor bør jordarealerne ved motorvejsafkørslen Horsens Nord inddrages til fremtidigt erhvervsområde, ligesom andre muligheder bør undersøges.

2. Den kommunale organisation

En effektiv fungerende offentlig administration er et særdeles væsentligt element i forbindelse med en virksomheds lokaliseringsovervejelser. Erhvervslivet ønsker at møde en beslutningsdygtig administration, der arbejder efter fælles koordinerede mål.

I denne forbindelse bør beslutningsstrukturen for specielt teknisk forvaltning tages op til vurdering, bl.a. med henblik på en endnu hurtigere og smidigere sagsbehandling, som herefter kan udnyttes i markedsføringsmæssig henseende.

3. Borgmestereffekten

Bevidst eller ubevidst lægger erhvervslivet i forbindelse med lokalisering vægt på en stor og synlig politisk interesse, samt en hurtig og kompetent sagsbehandling.

Borgmester og teknisk udvalgsformand bør derfor medvirke strategisk allerede i salgsarbejdets første faser.

4.4. Beskæftigelse.

Udviklingen i beskæftigelsen er disse årtiers store problem. Industribeskæftigelsen har helt klart været det område, der er givet den største opmærksomhed. Imidlertid er det også et område, hvor der sker store strukturelle og teknologiske forandringer til ugunst for beskæftigelsen.

En analyse fra Industrirådet viser, at Danmark er det eneste europæiske land, der siden 1975 har evnet at forøge antallet af arbejdspladser i industrien, men forøgelsen er kun beskedne 2% i løbet af 15 år.

Til sammenligning har industrilokomotivet Vesttyskland haft en tilbagegang på 9% og Sverige en tilbagegang på 14%. I bund rangerer England og Belgien med hver en tilbagegang på over 30%. Uden for Europa har Japan haft en fremgang, der svarer til den danske, medens USA er topscorer med 7% fremgang i industribeskæftigelsen siden 1975.

Den erhvervspolitiske beskæftigelsesindsats i Horsens skal derfor tilrettelægges bredt for at opnå den størst mulige virkning. Desuden skal den udelukkende rette sig mod den private sektor.

* * * Målet er at skabe 2000 nye arbejdspladser i den private sektor i perioden frem til 1997.

Dette mål søges realiseret ved en særlig indsats på følgende områder:

1. Industriudvikling
2. Eksport/internationalisering
3. Forretningsservice
4. Turisme
5. Iværksættere
6. Byggeeksport
7. Beskæftigelsesfremmende foranstaltninger
8. Produktudvikling

SUNDHEDS- OG SOCIALUDVALGET ANBEFALER:

AT HOVEDINDSATSEN RETTES MOD AT SKABE BESKÆFTIGELSE,

AT DER I AKTIVERINGSINDSATSEN OGSÅ TAGES HENSYN TIL DE MINDRE MOBILE MENNESKER,

4.4.1. Industriudvikling.

Med etableringen af Horsens Teknologiråd primo 1987 viste byen vilje til en særlig indsats på teknologiområdet.

Imidlertid har udviklingen på landsplan siden ultimo 1988 medført så store omlægninger hhv. bortfald af programmer til erhvervs fremme, at en nyvurdering af den lokale indsats er nødvendig.

Teknologifremme som hidtil i form af et generelt servicetilbud i bred forstand til (alle) lokale virksomheder må bortfalde.

Princippet fremover må være indsatsformer, som er mere projekt prægede og direkte rettet mod enkeltvirksomheder eller grupper af disse.

Aktiviteterne bliver herefter mere problemspecifikke og skal derfor primært betales af virksomheden selv. Samtidig betyder det en drejning væk fra information (bredt) om ny teknologi hen imod hjælp til klientbaseret teknologiudvikling.

Målet med investeringer i ny teknologi er ikke merbeskæftigelse. Det drejer sig primært om at bevare konkurrencekraft og dermed skabe basis for overlevelse.

Lykkes det at opnå en afbalanceret udvikling af virksomhedens forskellige nøglefunktioner gennem investeringer i moderne teknologi, øges også mulighederne for større nettoindtjening, som er basis for investe-

ringer i en fortsat udvikling.

På lang sigt skabes derved basis for en merbeskæftigelse.

* * * I perioden 1992 - 1997 skal den nuværende beskæftigelse fastholdes via industriudviklingsaktiviteter

Dette mål søges realiseret ved:

1. at etablere et særligt servicetilbud vedrørende industriel design.
Dette fagområde er idag bredt og spænder lige fra optimering af produktets grundfunktioner til den endelige udformning under hensyn til materialer, produktion, emballering, brugersikkerhed, service og reparation m.m.
2. at etablere et designcenter i Horsens, som skal være mødested for designere fra ind- og udland, designorien terede virksomheder og uddannelsesfolk på området.

Ved at tilbyde faciliteter for skiftende udstillinger og tilknyttede temamøder kan flere lokale virksomheder blive opmærksomme på gevinstmulighederne ved systematisk sats ning på industriel design.

3. at igangsætte et udredningsprojekt, som skal finde praktisk mulige modeller for virksomhedsbaseret teknologi fremme, herunder også vurdering af:
 - a. etablering af en lokal teknologichef-til-leje-ordning
 - b. servicetilbud i forbindelse med samarbejde i netværk
 - c. mulige indsatsområder som f.eks.:
 - kvalitetsstyring/evt. certificering efter ISO 9000 serien
 - udnyttelse af ny og renere teknologi
4. at igangsætte en undersøgelse af mulighederne for at udvælge en eller to branche(r), som kræfterne kan samles om i en længere periode.

4.4.2. Eksport og internationalisering.

Med etableringen af Det indre Marked og udviklingen i Østeuropa indtager eksportfremme og internationaliseringsbestræbelser en stadig mere central plads i lokal erhvervspolitisk sammenhæng.

* * * Horsens skal i perioden 1992 - 1997 skabe 500 nye arbejdspladser inden for eksporterhvervene.

Dette mål søges realiseret ved:

1. at Horsens kommune påtager sig rollen som døråbner på de østeuropæiske markeder, hvor en officiel/politisk indgang er en afgørende forudsætning for etablering af handelsforbindelsen, **MEN DET ER VIGTIGT, AT ERHVERVSLIVET TILKENDEGIVER, HVOR DER ER KONKRETE BEHOV.**
2. at der foretages en erhvervsmæssig vurdering af eksisterende internationale forbindelser, der bl.a. er etablet ret via WHO-projektet. Egnede forbindelser søges herefter tilbudt relevante virksomheder til kommerciel udnyttelse.
3. at der etableres forbindelse til mindst en kontaktby i hvert EF-land. Udvalgelsen sker således, at de pågældende byers erhvervsstruktur egner sig til erhvervsmæssigt samarbejde med Horsens-virksomheder. **KONTAKTEN UDARBEJDES I ET TEMPO, HVOR ØKONOMIEN KAN FØLGE MED.**
4. at Erhvervsrådets EF- og eksportservice udvides i takt med de stigende honorarindtægter.
5. at der etableres en "eksportchef-til-leje"-funktion hos Erhvervsrådet. Målgruppen er de mindre virksomheder og disse betaler selv de fulde omkostninger.
6. at der etableres en lokal "pick-a-bag"-ordning, hvor etablerede eksportører medtager relevante produkter fra ikke-eksporterfarne virksomheder.
7. at offentlig/privat systemeksportmuligheder undersøges og realiseres i størst muligt omfang.

4.4.3. Forretningservice.

Forretningservice, defineret som salg af tjenesteydelser fra virksomhed til virksomhed, spås at blive et af 90'ernes højvækst erhverv.

Sammenlignet med f.eks. København, Århus og Trekant-området har Horsens, målt som andel af byerhvervene, kun halvt så mange beskæftiget med forretningservice.

* * I perioden 1992 - 1997 skal forretningservice gøres til et lokalt dynamoerhverv gennem tiltrækning og udvikling af disse virksomhedstyper. Målet er 200 nye arbejdspladser.

Dette mål søges realiseret ved:

1. at støtte udvikling af forretningsservice specielt inden for områderne teknisk rådgivning og markedsføring.
2. at udarbejde en "brancheprofil" til brug ved markedsføring af Horsens som etableringssted midt i den Østjyske Udviklingskorridor.

4.4.4. Turisme.

Turistindustrien spås en voldsom vækst i Europa i 90'erne. Det forventes at turistindustrien bliver det største valutaskabende erhverv i år 2000.

Det er derfor nødvendigt at udbygge og forbedre de mange bestående faciliteter samt udnytte de naturværdier, der er i og omkring Horsens. Herudover er det vigtigt at udvikle markante nye turist attraktioner.

- * * * Horsens skal i perioden 1992 - 1997 skabe 200 nye arbejdspladser i turisterhvervet. Samtidig skal turist omsætningen i 1996 være øget med kr. 200 mio årligt.

Dette mål søges realiseret ved:

1. at udbygge og forbedre de bestående faciliteter for derved at kunne udnytte områdets regionale placering optimalt
2. at udvikle området som jysk center for aktiv turisme. Ferie med stort indhold af aktivitet er kraftigt voksende, hvilket giver Horsens enestående muligheder for at udvikle mange former for bl.a. vandbaseret naturturisme
3. at udvide det turistmæssige samarbejde på tværs af kom mune- og amtskommunegrænserne.
4. at sikre at udbygningen af Kunstmuséet i Lunden får høj prioritet
5. at der etableres aktiviteter med særlig focus på livsstil, herunder muligheden for at etablere et egentligt livsstil center indeholdende såvel udstillingsmoduler som eksperimentarium
6. at målrette markedsføring af bl.a. "aktiv turisme" til de af Danmarks Turistråd udvalgte nærmarkeder
7. at etablere et årligt tilbagevendende kunststævne, hvor byen i en

periode i bogstavelig forstand fyldes med kunst og kunstrelaterede aktiviteter.

8. at etablere en produktudviklingsgruppe sammensat af erhvervsfolk og repræsentanter for turisterhvervet med henblik på at udvikle et produkt, hvor den enkelte virksomhed gøres til mål for turistens besøg
9. at udvikle og forbedre de lokale sports- og fritidsaktiviteter med særlig vægt lagt på livsstil. Herunder smidighed med hensyn til åbningstider. At udbygge og kortlægge de naturskabte værdier

4.4.5. Iværksættere.

Der etableres ca. 20.000 nye virksomheder i Danmark om året. En målrettet satsning på iværksættere har i flere år været et centralt element i den lokale erhvervsfremmeindsats.

- * * * Horsens skal i perioden 1992 - 1997 skabe netto 700 nye arbejdspladser, ved at sikre en årlig tilgang af min. 100 nye levedygtige iværksættervirksomheder.

Dette mål søges realiseret ved:

1. at etablere et formaliseret samarbejde med byens virksomheder med henblik på at identificere ikke-udnyttede nicheproduktionsmuligheder egnet for iværksættere.
2. at fortsætte Erhvervsrådets nuværende generelle iværksætterservice.
3. at udvikle nye rådgivnings- og servicetilbud specielt rettet mod:
 - eksportvirksomheder
 - virksomheder med innovativt potentiale
 - virksomheder med stort beskæftigelsesmæssig potentiale
4. at der udarbejdes en "iværksætterprofil" med særlig henblik på at profilere Horsens som Danmarks Iværksætterby nr. 1 og derved tiltrække iværksættere af ovennævnte kategorier.
5. at tage initiativ til formulering af en egentlig national iværksætterpolitik, med særlig henblik på at lette iværksætterens kapitalfremskaffelsesproblemer.

6. at indstifte og uddele en årlig iværksætterpris.
7. at intensivere samarbejdet med private bygmestre, med henblik på at sikre tilstedeværelsen af indflytnings klare, velbeliggende og prisbillige iværksætterhuse.
8. at etablere en egentlig iværksætteruddannelse i samarbejde med lokale uddannelsesinstitutioner.
9. at etablere et samarbejde med gymnasier og uddannelses institutioner med henblik på at bringe iværksætterbegrebet ind i den studerendes bevidsthed i forbindelse med er hvervsvalg.

4.4.6. Byggeeksport.

Bygge- og anlægsvirksomheden har i de seneste år været stagnerende. En stagnation der forventes at fortsætte.

Da Horsens har Vejle Amts største koncentration af entreprenørvirksomheder kræver området stor opmærksomhed i erhvervspolitikken.

* * * Horsens skal i perioden 1991 - 1996 vende stagnation til fremgang i såvel omsætning som beskæftigelse.

Dette mål søges realiseret ved:

1. at fremme eksportmarkedsmuligheder i specielt Østeuropa og det nye Tyskland.
2. at fremme implementeringen til EF's Indre Marked, hvor man må imødesee ændrede kvalitetsnormer, og dermed ændrede krav til arbejdskraftens kvalifikationer.
3. at opfange aktuelle udviklingstendenser inden for branchen.
4. at opfange aktuelle fremtidige arbejdskrafts- og uddannelsesbehov.

4.4.7 Beskæftigelsesfremmende foranstaltninger.

Væksten i 90'erne bør komme i den private sektor.

Dette betyder, at den kommunale beskæftigelsesindsats skal løses i et

tæt samarbejde med virksomhederne. Kun hermed skabes de varige arbejdspladser Horsens har så hårdt brug for.

* * * Inden 1996 er målet at reducere antallet af personer, der modtager overførselsindkomst med 300.

Dette mål søges realiseret ved:

1. at udarbejde nye rammer for beskæftigelsesfremmende løntilskudsordninger i et tæt samarbejde mellem kommune, erhvervsliv og organisationer.
2. at analysere mulighederne for udlicitering af kommunale driftsopgaver, med beskæftigelsesmæssige forpligtelser.

**ØKONOMIUDVALGET FINDER, AT MAN POLITISK MÅ DRØFTE, OM DER SOM FØR-
SØG SKAL UDLICITERES KOMMUNALE OPGAVER.**

3. at offentlige beskæftigelsesarbejder i størst muligt omfang overlades til privat udførelse gennem kompensationsaftaler indgået lokalt mellem arbejdsmarkedets parter.
4. at etablere "erhvervslivets beskæftigelsesudvalg" som pendant til kommunens erhvervsudvalg. Formålet er overordnet i samarbejde de to udvalg i mellem at udarbejde forslag til aktivering af arbejdsledige og unge på kontakthjælp, bl.a. ved at lade passive overførselsindkomster erstatte af "aktivitetssløn".

4.4.8. Produktudvikling og beskæftigelsesfremme.

Horsens var en af de første byer, der indså værdien af hjælp til produktudvikling over for specielt iværksættere, opfindere og mindre virksomheder.

Med denne målgruppe skal produktudviklingsfunktionen fremover ændres, således at den også kommer til at indgå som et samlende element i beskæftigelsesindsatsen over for arbejdsledige, bistandsklienter og de unge ledige.

* * * Inden 1997 er målet gennem produktudviklingsaktiviteter at reducere antallet af personer, der modtager overførselsindkomst med 100.

Dette mål søges realiseret ved:

1. at genetablere Produktudviklingsværkstedets (PUV) aktiviteter for hjælp til iværksættere, opfindere og mindre virksomheder med projekter, der skønnes at have såvel et salgsmæssigt som et beskæftigelsesmæssigt potentiale.
2. at der etableres et formaliseret samarbejde mellem Erhvervsrådets iværksætterservice på den ene side og beskæftigelsessekretariatet-/produktudviklingsværkstedet på den anden for herigennem at opkvalificere beskæftigelsesklienter til ansættelse med tilskud i de nye iværksættelsesvirksomheder.
3. at der etableres et formaliseret samarbejde med byens virksomheder med henblik på at identificere og udnytte nicheproduktionsmuligheder i beskæftigelsesmæssig sammenhæng

5. Særlige erhvervspolitiske indsatsområder.

5.1. Horsens Havn.

Fremtiden for Horsens Havn skal planlægges i sammenhæng med den samlede erhvervspolitiske planlægning, så havnen bliver en integreret del af "byens liv".

Planlægningen må skabe mulighed for, at der åbnes for alle former for udvikling og ændring af havnearealernes brug for bl.a. rekreation, fritid, erhverv og boliger, her tænkes specielt på Nord havnen.

Havnens og omgivelsernes infrastruktur, som ifølge havnens virksomheder giver store trafikale problemer, må have stor betydning i prio-

ritet og planlægning, ligesom der bør ske en opprioritering af havnens "grønne og rekreative sider" med særligt henblik på fremme af turisme og bosætning.

Havnens udvikling står idag ved en afgørende skillevej. På den ene side vil en udvidet coaster-trafik i kraft af et eventuelt kommende EF-direktiv betyde en erhvervsmæssig udvikling. På den anden side vil en tilbagegang i skibstrafikken vanskeliggøre en rentabel videreførelse af havnen i den nuværende form. Derfor er det allerede nu nødvendigt at vurdere og eventuelt tilpasse havnens organisationsstruktur.

5.2. Uddannelsessektoren.

Horsens har i forhold til sin størrelse meget betydelige ressourcer på uddannelsesområdet. En maksimal udnyttelse af disse har positive effekter for både bosætning, virksomheders tilflytning og den generelle erhvervs- og turistmæssige udvikling.

Der foregår store omlægninger på undervisningsområdet i disse år, hvorfor det er nødvendigt i tide at være opmærksom på mulige konsekvenser for byens mange uddannelsesinstitutioner.

Der bør derfor etableres et formaliseret samarbejde mellem kommunen og byens uddannelsesinstitutioner for at sikre de bedste muligheder for uddannelse, omskoling og videreudvikling.

Dette mål søges realiseret ved:

1. at etablere et lokalt samarbejdsorgan, som løbende arbejder med at opnå en god balance mellem udbuddet af mulig heder og efterspørgslen fra både virksomheder, unge og andre borgere, som søger efteruddannelse/omskoling.
2. at etablere et lokalt forum, som særligt beskæftiger sig med at opfange signaler om erhvervslivets behov for uddannelse/kurser og som afdækker spirende behov for nye typer uddannelser.
3. at etablere et velorganiseret samarbejde med andre uddannelsesinstitutioner i regionen, så der kan ske en optimal gensidig udnyttelse af eksisterende ressourcer i tilknytning til de ventede omlægninger.

Herved er der også større sandsynlighed for at kunne tilgodese konstaterede behov for nye lokale uddannelses tilbud.

5.3. Regionalt samarbejde.

Et større regionalt samarbejde er nødvendigt for at styrke den lokale erhvervsudvikling. For at kunne indgå i et sådant samarbejde på en konstruktiv og frugtbar måde for lokalområdet må forud defineres hvad Horsens kommune står for og vil.

I modsætning til tidligere er det nødvendigt i hvert enkelt til fælde at definere regionens geografiske udstrækning i forhold til den konkrete opgave. En ensidig focusering på f.eks. Vejle amt vil derfor ikke være hensigtsmæssig.

1. at etablere et "Østjysk Udviklingsråd" til fremme af erhvervsudvikling, netværkssamarbejde og erhvervsservice i den østjyske udviklingskorridors centrum, defineret som Horsens, Hedensted, Juelsminde, Tørring-Uldum, Nørre Snede, Brødstrup, Gedved, Odder og Skanderborg kommuner
2. at styrke den internationale markedsføring via samarbejdet i Vejle amts Udviklingsråd
3. at søge et stærkere kommunal-politisk samarbejde med Juelsminde, Hedensted, Brødstrup, Gedved, Tørring-Uldum, Nr. Snede, Skanderborg og Odder kommuner.
4. at etablere et formelt "Vestvejs" samarbejde med berørte kommuner vest for Horsens

5.4. Detailhandel.

I de senere år har en række store detailhandelsprojekter set dagens lys i Horsens. Flere er nu ved at blive realiseret. Detailhandels projekterne er et led i den omstruktureringsproces inden for detailhandelen, som har stået på i en årrække.

Hvis projekterne bliver realiseret - eller blot en del af dem, vil det betyde en væsentlig omfordeling af handelen i byen. Det vil derfor være nødvendigt med en ekstraordinær kraftig indsats for at fastholde Søndergade og bykernen som det centrale, historiske og oplevelsesrige handelscentrum, det har været til idag. Kun ved at skabe et meget attraktivt gágademiljø tilført kulturelle og sociale aktiviteter, eksklusive specialbutikker samt unikke, æstetiske kvaliteter kan vi gøre os håb om at bevare bykernen som byens centrale krumtap og oplevelsesrige centrum.

5.5. Offentlige arbejdspladser.

De offentlige arbejdspladser kan deles i tre kategorier:

- * Kommunalt ansatte
- * Ansatte ved amtet
- * Offentlige ansatte i statens tjeneste

I det følgende behandles kun de erhvervspolitiske aspekter i relation til ansatte ved statslige og amtslige instanser.

At offentlig beskæftigelse inden for stat og amt har stor erhvervspolitisk betydning skyldes, at disse repræsenterer en omfattende og helt nødvendig erhvervs- og samfundsmæssig service samt at området i forvejen har mange arbejdspladser.

* * * Horsens skal i perioden 1992-97 bevidst arbejde på at fastholde og udbygge den lokale statslige og amtslige service med henblik på at tiltrække nye

Dette mål søges realiseret ved:

1. at analysere samtlige nuværende lokale statslige og amtslige arbejdspladser med henblik på at afdække lokale/regionale udviklingspotentialer
2. at afdække områder, hvor Horsens har særlige forudsætninger for at tiltrække nye offentlige arbejdspladser
3. at analysere og afdække fremtidens offentlige serviceområder, hvor Horsens, i samarbejde med stat og amt, påtager sig pionérrollen

Da de offentlige arbejdspladser også fremover vil være genstand for politiske ønsker om nedskæringer, effektivisering og privatisering, skal der sideløbende foretages konsekvens- og beredskabsanalyser i relation til større beskæftigelsesreducerende ændringer i lokale statslige og amtslige arbejdspladser.

5.5.1 Horsens Sygehus.

Med sine ca. 850 fuldtidsbeskæftigede indtager Horsens Sygehus en central plads i debatten om de offentlige arbejdspladser.

Samtidig har beregninger foretaget af såvel Vejle Amts Sundhedsforvaltning som Horsens Erhvervsråd klart vist, at amtets nordzoner, hvortil Horsens hører, er klart forfordelt hvad angår økonomiske ressourcer til sygehussektoren.

* * * Horsens skal i perioden 1992-97 bevidst arbejde på at ændre amtets ressourceallokering således, at der i forhold til patientunderlaget opnås en rimelig og retfærdig ressourcefordeling på såvel grundplan- som specialplanområderne.

Dette mål søges realiseret ved:

1. at ajourføre og udbygge dokumentationen i de af erhvervsrådet tidligere foretagne analyser.
2. at etablere sygehusets "markedsføringsudvalg" til brug ved erhvervskontakt, aktivitetsudvikling og markedsføring samt forhandlinger med berørte myndigheder.

5.6. Organisationsforhold.

Erhvervspolitikken spænder over et bredt felt. Det er derfor et vigtigt mål at opnå engagement og fuld accept af udviklingsaktiviteterne på de højest prioriterede indsatsområder fra byens erhvervsorganisationer, herunder:

Horsens Erhvervsråd
Fællesorganisationen (LO)
Horsens Handelsstandsforening
Horsens Turistforening
DA i Horsens-området
Horsens Industri- & Håndværkerforening

Samarbejdet i det nuværende Koordinationsråd må fastholdes ligesom forholdet til byrådet og kommunens erhvervsudvalg må udbygges.

HANDLINGSPROGRAMAd. 4.4.2 Eksport og internationalisering

Projekt 442-1

Projektnavn

Kommunen som døråbner til nye markeder.

Mål

At medvirke ved åbning af nye handelsforbindelser til østeuropæiske markeder, hvor en officiel/politisk indgang er en fordel.

Aktiviteter

- * Iværksætte en analyse til vurdering af det lokale erhvervslivs ønsker med hensyn til en indsats på udvalgte østeuropæiske markeder.
- * Opstille et konkret handlingsprogram for hvert enkelt marked.
- * Forestå den indledende kontaktskabelse i tæt samarbejde med lokale virksomheder.
- * Informere om opnåede kontakter og resultater med speciel henblik på at skabe yderligere virksomhedsinteresse om projektet.

Projektledelse

Horsens kommune i samarbejde med Horsens Erhvervsråd.

Ressourcer.

Anslået tidsforbrug: 4 mand-uger (kun planlægning og forberedelse).

Budget:

Opstart: November 1992

Afslutning: November 1994

Bemærkninger:

Til vurdering af, om projektet skal gentages foreslås iværksat en interesseanalyse hvert 3. år.

Projektet skal koordineres med projekt 442-2 og 442-3.

HANDLINGSPROGRAM

Ad. 4.4.5 Iværksættere

Projekt 445-1

Projektnavn

Identifikation af nicheproduktionsmuligheder.

Mål

At etablere et formaliseret samarbejde med kommunens virksomheder med henblik på at identificere ikke-udnyttede nicheproduktionsmuligheder egnet for iværksættere.

Aktiviteter

- * Udarbejdelse af grundlag for kontakt til lokale virksomheder med henblik på accept og samarbejde.
- * Registrering og analyse af nicheproduktionsmuligheder.
- * Kontakt til registrerede og potentielle iværksættere.
- * Nedsættelse af senior-konsulent projektgruppe til støtte og vejledning ved forberedelse og opstart af nicheproduktion.

Projektledelse

Horsens Erhvervsråd.

Ressourcer.

Anslået tidsforbrug: 16 mand-uger (kun planlægning og forberedelse).

Budget:

Opstart: Marts 1993

Afslutning: September 1993

Bemærkninger:

Projektet gentages 1 gang hvert andet år.

Lokaldemokratikommitténs enkätundersökning

1. Allmänt stöd

Lokaldemokratikommittén har genomfört en enkätundersökning som riktat sig till samtliga kommuner och landsting och bl.a. försökt att kartlägga stödet till näringslivet. Av kommuner och landsting besvarade 238 respektive 20 enkäten, d.v.s. drygt 80 %. Nedan visas i vilken utsträckning som kommunerna/landstingen beslutat om åtgärder i syfte att allmänt främja näringslivet i enlighet med bestämmelserna i kommunallagen.

Tabell 1

Har kommunen/landstinget beslutat om åtgärder i syfte att allmänt främja näringslivet i enlighet med bestämmelserna i kommunallagen?

	Kommuner (%)	Landsting (%)	Totalt (%)
Ja	88	75	87
(N)	238	20	258

Här kan vi alltså se att både kommuner och landsting i stor utsträckning beslutat om åtgärder i syfte att allmänt främja näringslivet. Av kommunerna var det nästan 90 % som beslutat om sådana åtgärder och 75 % av landstingen hade också fattat sådana beslut. Det är med andra ord vanligt att kommuner och landsting allmänt främjar det egna näringslivet. Därmed kan det vara intressant att se i vilka former som detta stöd ges. Andelarna beräknas på de kommuner och landsting som beslutat om åtgärder i syfte att allmänt främja näringslivet och summeras till över 100 % eftersom flera av kommunerna och landstingen har givit olika former av stöd.

Tabell 2

(Stödform)	Kommuner (%)	Landsting (%)	Totalt (%)
Lokaler	50	-	46
Mark	44	-	41
Marknadsföring, info	34	33	34
Mässor, utställningar	27	33	28
Rådgivning, service	27	13	26
Finansiellt stöd	19	73	22
Övrigt	39	33	38
(N)	209	15	224

Från tabell 2 framgår skillnader mellan kommuner landsting vad gäller olika stödformer till näringslivet generellt. Ungefär hälften av kommunerna som gav ett allmänt stöd åt näringslivet upplät lokaler och mark till näringslivet, men inget av landstingen gjorde detta. Det var ca. 70 % av de landsting som överhuvudtaget gav ett allmänt stöd till näringslivet som gav ett finansiellt stöd. Ca. en tredjedel av de kommuner och landsting som gav ett allmänt stöd till näringslivet försökte göra detta genom marknadsföring och utställningar. Kommunerna ger alltså främst sitt allmänna stöd till näringslivet i form av lokaler och mark, landstingen å sin sida ger främst ett finansiellt stöd.

2. Individuellt stöd

Ovan har redogjorts för hur stor andel av kommuner och landsting som allmänt främjat näringslivet och vilka stödformerna varit. Men enligt kommunallagen finns också möjlighet att stödja enskilda näringsidkare om synnerliga skäl föreligger. Det kan därmed vara intressant att se i vilken utsträckning som kommunerna och landstingen har lämnat ett sådant stöd.

Tabell 3

Lämnar kommunen/landstinget eller har kommunen/landstinget tidigare lämnat stöd till enskilda näringsidkare?

	Kommuner	Landsting	Totalt
	(%)	(%)	(%)
Ja	24	15	23
(N)	237	20	257

Ungefär en fjärdedel av kommunerna och ca. 15 % av landstingen lämnar eller har lämnat stöd till enskilda näringsidkare. Det har med andra ord funnits särskilda eller synnerliga skäl i nästan 60 kommuner och landsting för att ge stöd åt enskilda näringsidkare. Det kan därmed vara intressant att se vilket eller vilka typer av stöd det gäller. Återigen summeras andelarna till mer än hundra eftersom det finns flera kommuner som använt sig av mer än en stödform. Landstingen redovisas inte separat eftersom de är för få till antalet.

Tabell 4

	Kommuner
(Stödform)	(%)
Ekonomiskt bidrag	70
Rådgivn., konferenser	18
Lokaler	11
Övrigt, ej svar	27
(N)	56

Av tabell 4 framgår att ekonomiska bidrag är den vanligaste formen av stöd till enskilda näringsidkare. Nedan visas till vilken typ av företag som stödet gavs.

Tabell 5

	Kommuner
(Företagstyp)	(%)
Tillverkningsföretag	43
Butiker	39
Service, hotell och restaurang	32
Övrigt	38
(N)	56

Kommunerna gav i ungefär lika stor utsträckning stöd till enskilda näringsidkare inom tillverkningsindustrin, butiker och servicesektorn. Skälen som angavs för att stödja enskilda näringsidkare framgår i tabellen nedan.

Tabell 6

	Kommuner
(Skäl)	(%)
Ökad sysselsättning	39
Lands-/glesbygdsstöd	30
Stärkt konkurrenskraft, nyetablering	23
Övrigt	24
(N)	56

Det främsta skälet för kommunerna att ge stöd till enskilda näringsidkare synes vara att främja sysselsättningen. Om man ser vad regeringen angav i propositionen som exempel på de synnerliga skäl som kunde motivera stöd till enskilda näringsidkare så framstår kategorin "Lands-/glesbygdsstöd" delvis som förenlig med regeringens uppfattning. Däremot verkar det stöd som givits pga. "Ökad sysselsättning" och delvis även "Stärka konkurrenskraft, nyetablering" mer tveksamt förenlig med regeringens ståndpunkt. Regeringen ville inte att individuellt riktat stöd skulle få lämnas för att motverka större arbetslöshet, och att stärka konkurrenskraften för en kommun kan också tolkas som ett hinder för strukturuomvandlingen. Å andra sidan kan även en del av de möjligheter

till allmänt stöd till näringslivet som regeringen anförde i propositionen, t.ex. mässor och annan kollektiv marknadsföring, också innebära att strukturomvandlingen försvåras.

3. Slutsatser av lokaldemokratikommitténs enkätundersökning

Resultatet av enkätundersökningen kan sammanfattas i följande punkter.

1. De flesta kommuner (90 %) och landsting (75 %) har beslutat om åtgärder i syfte att allmänt främja näringslivet.
2. Ca. 25 % av kommunerna och landstingen lämnar eller har lämnat stöd till enskilda näringsidkare.
3. Den vanligaste stödformen för att allmänt främja näringslivet från kommunerna är att ställa lokaler och mark till förfogande, och för landstingen att ge finansiellt stöd.
4. Den vanligaste stödformen till enskilda näringsidkare från kommunerna är eller har varit att ge finansiellt stöd.
5. Det främsta skälet för kommunerna att lämna eller ha lämnat stöd till enskilda näringsidkare är att öka sysselsättningen.

Kommuner och näringsliv i samverkan (Jon Pierre)

Statsvetaren Jon Pierre har, inom ramen för ett stort kommunalforskningsprogram vid Göteborgs universitet, undersökt hur kommuner och lokalt näringsliv samarbetat för att utveckla den lokala företagssektorn. En enkätundersökning genomfördes under våren 1989 till kommunernas samtliga kommunstyrelseordförande, kanslichefer, ekonomichefer och näringslivssekreterare. (Näringslivssekreterarna besvarade enkäten under hösten 1989.) För lokaldemokratikommittén är framförallt enkäten till näringslivssekreterarna av intresse. Ungefär 90 % av näringslivssekreterarna besvarade enkäten.

De vanligaste näringslivskraven på kommunal service var att öka bostadsproduktionen (90 %), bygga ut barnomsorgen, bygga ut infrastrukturen och reservera mark för industriell verksamhet (70 %). Dessa krav tillgodosågs nära nog fullständigt.

Av näringslivssekreterarna angav 83 % att ett viktigt mål för kommunens näringspolitik var att vidareutveckla och konsolidera det lokala näringslivet, och 60 % ansåg motsvarande vad gäller att skapa fler arbetstillfällen. Samtidigt var det endast 17 % av näringslivssekreterarna som ansåg att den gällande kompetensregeln försvårade genomförandet av kommunens näringspolitiska mål. Det var ändå ungefär 35-40 % av näringslivssekreterarna som ansåg att kommunerna borde ges formell kompetens att i större utsträckning stödja enskilda företag. I viss utsträckning - 12 % av näringslivssekreterarna - därför att kommunen redan gav selektivt stöd till företagen.

Jon Pierre visar också på motiv för kommunerna att bedriva sin näringspolitik. Tillverkningsindustrin har minskat sin andel av den svenska näringsverksamheten och varu- och tjänsteproduktion som är

oberoende av naturresurser för sin lokalisering har ökat i betydelse. Samtidigt visar erfarenheter från Sverige och Storbritannien att andra ekonomiska verksamheter inte har tagit den nedlagda tillverkningsindustrins plats. Tjänstesektorföretag, som i princip skulle kunna lokaliseras var som helst i landet och utnyttja moderna kommunikationsmedel har till stor del visat sig samlas i tillväxtregionerna.

Intressant i detta sammanhang är också kommunstyrelseordförandenas syn på om kommunerna bör få bedriva näringspolitik helt utan statliga restriktioner.

Tabell 7*

"Kommunerna bör få bedriva näringspolitik helt utan statliga restriktioner."

Parti	Bra förslag	Dåligt förslag	Varken bra eller dåligt förslag	N
M (%)	43	39	18	28
C (%)	57	24	19	62
Fp (%)	29	57	14	7
S (%)	40	39	21	134
Samtliga (%)	45	35	20	232

Kommentar: "Bra förslag" är en summering av svarsalternativen "mycket bra förslag" och "ganska bra förslag". "Dåligt förslag" är en summering av svarsalternativen "ganska dåligt förslag" och "mycket dåligt förslag". För V och KDS var N-talen för små för att beräkningar skall kunna genomföras.

Här kan man alltså se att detta verkar vara en fråga där det råder oenighet inom partierna.

Näringslivet i fokus (Kommunförbundet)

Kommunförbundet har sedan 1982 genomfört enkätundersökningar för att kartlägga kommunernas näringspolitiska engagemang. Undersökningarna har genomförts vart tredje år. Enligt dessa undersökningar har samtliga kommuner under 1980-talet alltmer börjat engagera sig i näringspolitiken. Mellan åren 1982 och 1988 mer än fördubblades antalet tjänstemän och förtroendevalda som ägnade sig åt den kommunala näringspolitiken och till 1991 skedde ytterligare en fördubbling. Det är idag ca. 900 tjänstemän och 230 årsarbeten för förtroendevalda som ägnar sig åt näringspolitik.

De viktigaste skälen för kommunerna att engagera sig i näringspolitiken är att "det stärker kommunen inför framtiden", "sysselsättningsläget fordrar det" respektive att näringspolitik är "grundläggande för ekonomin". När kommunerna i 1991 års enkät summerar 1980-talets

* Pierre, Jon: "Kommunernas näringspolitik" ur Pierre, Jon (red.): *Självstyrelse och omvärldsberoende*, s 162.

utveckling ifråga om kommunalt ansvar på det näringspolitiska området, anger 76 % att deras ansvar har ökat. Närmare 20 % anser att det inte har förändrats och cirka 5 % att det minskat. (Kommunerna i Stockholms och Göteborgsregionen anser dock att deras ansvar minskat.)

Traditionellt har kommuner i norr satsat mer på näringspolitik än kommunerna i söder. Kommunförbundet pekar i sin senaste enkätundersökning - 1991 - på att dessa skillnader har utjämnats i takt med det allt kärvare sysselsättningsläget.

Den verkställande ledningen av näringspolitiken handhas normalt av kommunstyrelsen ensam (60 %), kommunalt bolag/stiftelse (24 %) och mer sällan (13 %) av en särskilt inrättad nämnd.

Den genomsnittliga totala årskostnaden för kommunernas näringspolitiska verksamhet uppskattas till 2 miljoner kronor per kommun och år. (Stödet är större i norrlandskommunerna och bergslagen.) Siffran bör självfallet betraktas med skepsis, och ett allmänt intryck från kommunförbundet är att stödet har minskat under 1992.

KUNGL. BIBL.

1994-01-11

STOCKHOLM

Statens offentliga utredningar 1993

Kronologisk förteckning

1. Styrnings- och samarbetsformer i biståndet. UD
2. Kursplaner för grundskolan. U.
3. Ersättning för kvalitet och effektivitet.
– Utformning av ett nytt resurstilldelningssystem för grundläggande högskoleutbildning. U.
4. Statligt stöd till rehabilitering av tortyrskadade flyktingar m. fl. S.
5. Bensodiazepiner – beroendeframkallande psykofarmaka. S.
6. Livsmedelshygien och småskalig livsmedelsproduktion. Jo.
7. Löneskillnader och lönediskriminering.
Om kvinnor och män på arbetsmarknaden. Ku.
8. Löneskillnader och lönediskriminering. Om kvinnor och män på arbetsmarknaden. Bilagedel. Ku.
9. Postlag. K.
10. En ny datalag. Ju.
11. Socialförsäkringsregister. S.
12. Vårdhögskolor
– kvalitet – utveckling – huvudmannaskap. U.
13. Ökad konkurrens på järnvägen. K.
14. EG och våra grundlagar. Ju.
15. Svenska regler för internationell omfördelning av olja vid en oljekris. N.
16. Nya villkor för ekonomi och politik – ekonomikommissionens förslag. Fi.
16. Nya villkor för ekonomi och politik – ekonomikommissionens förslag. Bilagor. Fi.
17. Ägandet av radio och television i allmänhetens tjänst. Ku.
18. Acceptans Tolerans Delaktighet. M.
19. Kommunerna och miljöarbetet. M.
20. Riksbanken och prisstabiliteten. Fi.
21. Ökat personval. Ju.
22. Vad är ett statsråds arbete värt? Fi.
23. Kunskapens krona. U.
24. Utlämningslagen – en partiell översyn. Ku.
25. Sociala åtgärder för jordbrukare. Jo.
26. Handläggningen av vissa säkerhetsfrågor. Ju.
27. Miljöbalk. Del 1 och 2. M.
28. Bankstödsnämnden. Fi.
29. Fortsatt reformering av företagsbeskattningen.
Del 2. Fi.
30. Rätten till bistånd inom socialtjänsten. S.
31. Kommunernas roll på alkoholområdet och inom missbrukarvården. S.
32. Ny anställningsskyddslag. A.
33. Åtgärder för att förbereda Sveriges jordbruk och livsmedelsindustri för EG. Jo.
34. Förarprövare. K.
35. Reaktion mot ungdomsbrott. Del A och B. Ju.
36. Lag om totalförsvarspflicht. Fö.
37. Justitiekanslern. En översyn av JK:s arbetsuppgifter m.m. Ju.
38. Hälso- och sjukvården i framtiden – tre modeller. S.
39. En gräns för filmcensuren. Ku.
40. Fri- och rättighetsfrågor. Del A och B. Ju.
41. Folk- och bostadsräkning år 1990 och i framtiden. Fi.
42. Försvarets högskolor. Fö.
43. Politik mot arbetslöshet. A.
44. Översyn av tjänsteinkomstbeskattningen. Fi.
45. Trosa bryter sig loss. Bytänkande eller demokratis räddning. C.
46. Vissa kyrkofrågor. C.
47. Konsekvenser av valmöjligheter inom skola, barnomsorg, äldreomsorg och primärvård. C.
48. Kommunala verksamheter i egen förvaltning och i kommunala aktiebolag. En jämförande studie. C.
49. Ett år med betalningsansvar. S.
50. Serveringsbestämmelser. S.
51. Naturupplevelser utan buller – en kvalitet att värna. M.
52. Ersättning vid arbetslöshet. A.
53. Kostnadsutjämning mellan kommuner. Fi.
54. Utvisning på grund av brott. Ku.
55. Det allmännas skadeståndsansvar. Ju.
56. Kontrollen över export av strategiskt känsliga varor. UD.
57. Beskattning av fastigheter, del I
– Schablonintäkt eller fastighetsskatt? Fi.
58. Effektivare ledning i statliga myndigheter. Fi.
59. Ny marknadsföringslag. C.
60. Polisens rättsliga befogenheter. Ju.
61. Överföring av HIV-smitta genom läkemedlet Preconativ. S.
62. Rättssäkerheten vid beskattningen. Fi.
63. Person och parti – Studier i anslutning till Personvalskommitténs betänkande Ökat personval (SOU 1993:21). Ju.
64. Frågor för folkbildningen. U.
65. Handlingsplan mot buller.
Handlingsplan mot buller. Bilagedel. M.
66. Lag om införande av miljöbalken. M.
67. Slutförvaring av använt kärnbränsle – KASAMs yttrande över SKBs FUD-program 92. M.
68. Elkonkurrens med nätmonopol. N.
69. Revisorerna och EG. N.
70. Strategi för småföretagsutveckling. N.
71. Organisationernas bidrag. C.

Statens offentliga utredningar 1993

Kronologisk förteckning

72. Att inhämta synpunkter från medborgarna – Det kommunala omröstningsinstitutet i tillämpning. C.
73. Radikala organisationsförändringar i kommuner och landsting. C.
74. Kvalitetsmätning i kommunal verksamhet. C.
75. Vissa mervärdeskattefrågor II, – offentlig verksamhet m.m. Fi.
76. Verkställighet av fängelsestraff. Ju.
77. Kommunal tjänsteexport och internationellt bistånd. C.
78. Miljöskadeförsäkringen i framtiden. M.
79. Handel och miljö – mot en hållbar spelplan. M.
80. Statsförvaltningen och EG. Ju.
81. Översyn av arbetsmiljölagen. A.
82. Frivilligt socialt arbete. Kartläggning och kunskapsöversikt. S.
83. Statistik och integritet, del 1 – Skydd för uppgifter till den statliga statistiken m.m. Fi.
84. Innovationer för Sverige. N.
85. Ursprung och utbildning – social snedrekrytering till högre studier. U.
86. Amningsvänliga sjukhus – för att skydda, stödja och främja amning. S.
87. Beredskapslagring av olja. N.
88. Produktsäkerhetslagen och EG. C.
89. Massflykt till Sverige av asyl- och hjälpsökande. Fö.
90. Lokal demokrati i utveckling. C.
91. Socialtjänstens roll i samhällsplanering och samhällsarbete. – En kunskapsöversikt och ett diskussionsunderlag. S.
92. Den centrala polisorganisationen. Ju.
93. Vårdens svåra val. S.
94. Anpassad kontroll av byggandet. M.
95. Ansvars- och uppgiftsfördelning inom det civila försvaret. Fö.
96. Förändringar i lönegarantisystemet. A.
97. Västsverige och Skåne – regioner i förändring. C.
98. Partnerskap. Ju.
99. Kart- och fastighetsverksamhet i myndighet och bolag. M.
100. Free and Fair elections – and beyond. UD.
101. Lag om totalförsvarspflicht. Följdändringarna. Fö.
102. Kvalitet och dynamik. Förslag från Resursberedningen rörande statsmakternas resurstilldelning till grundläggande högskoleutbildning samt forskning och forskarutbildning. U.
103. Svenskt fiske. Jo.
104. Stabilisering av bostadskreditmarknaden. Fi.
105. Monopolkontroll på en avreglerad elmarknad. N.
106. Läkemedel och kompetens. S.
107. Statistik över finansiella marknader. Fi.
108. Försäkringsrörelse i förändring 2. Fi.
109. Förtroendevaldas ansvar vid domstolstrots och lagtrots. C.
110. Integritet och effektivitet på kreditupplyningsområdet. Ju.
111. Borta bra men hemma bäst? Fakta om äldre i Europa. S.
112. Kommunal näringspolitik i Danmark. C.

Statens offentliga utredningar 1993

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

En ny datalag. [10]
EG och våra grundlagar. [14]
Ökat personval. [21]
Handläggningen av vissa säkerhetsfrågor. [26]
Reaktion mot ungdomsbrott. Del A och B. [35]
Justitiekanslern. En översyn av JK:s arbetsuppgifter m.m. [37]
Fri- och rättighetsfrågor. Del A och B. [40]
Det allmänna skadeståndsansvar. [55]
Polisens rättsliga befogenheter. [60]
Person och parti – Studier i anslutning till Personvalskommitténs betänkande
Ökat personval (SOU 1993:21). [63]
Verkställighet av fängelsestraff. [76]
Statsförvaltningen och EG. [80]
Den centrala polisorganisationen. [92]
Partnerskap. [98]
Integritet och effektivitet på kreditupplysningsområdet. [110]

Utrikesdepartementet

Styrnings- och samarbetsformer i biståndet. [1]
Kontrollen över export av strategiskt känsliga varor. [56]
Free and Fair elections – and beyond. [100]

Försvarsdepartementet

Lag om totalförsvarsplikt. [36]
Försvarets högskolor. [42]
Massflykt till Sverige av asyl- och hjälpsökande. [89]
Ansvars- och uppgiftsfördelning inom det civila försvaret. [95]
Lag om totalförsvarsplikt. Följdändringarna. [101]

Socialdepartementet

Statligt stöd till rehabilitering av tortyrskadade flyktingar m. fl. [4]
Bensodiazepiner – beroendeframkallande psykofarmaka. [5]
Socialförsäkringsregister. [11]
Rätten till bistånd inom socialtjänsten. [30]
Kommunernas roll på alkoholområdet och inom missbrukarvården. [31]
Hälsö- och sjukvården i framtiden – tre modeller. [38]
Ett år med betalningsansvar. [49]
Serveringsbestämmelser. [50]
Överföring av HIV-smitta genom läkemedlet Preconativ. [61]
Frivilligt socialt arbete. Kartläggning och kunskapsöversikt. [82]

Amningsvänliga sjukhus – för att skydda, stödja och främja amning. [86]
Socialtjänstens roll i samhällsplanering och samhällsarbete. – En kunskapsöversikt och ett diskussionsunderlag. [91]
Vårdens svåra val. [93]
Läkemedel och kompetens. [106]
Borta bra men hemma bäst? Fakta om äldre i Europa. [111]

Kommunikationsdepartementet

Postlag. [9]
Ökad konkurrens på järnvägen. [13]
Förarprövare. [34]

Finansdepartementet

Nya villkor för ekonomi och politik – ekonomiskommisionens förslag. [16]
Nya villkor för ekonomi och politik – ekonomiskommisionens förslag. Bilagor. [16]
Riksbanken och prisstabiliteten. [20]
Vad är ett statsråds arbete värt? [22]
Bankstödsnämnden. [28]
Fortsatt reformering av företagsbeskattningen. Del 2. [29]
Folk- och bostadsräkning år 1990 och i framtiden. [41]
Översyn av tjänsteinkomstbeskattningen. [44]
Kostnadsutjämning mellan kommuner. [53]
Beskattning av fastigheter, del I
– Schablonintäkt eller fastighetsskatt? [57]
Effektivare ledning i statliga myndigheter. [58]
Rättssäkerheten vid beskattningen. [62]
Vissa mervärdeskattefrågor II, – offentlig verksamhet m.m. [75]
Statistik och integritet, del 1 – Skydd för uppgifter till den statliga statistiken m.m. [83]
Stabilisering av bostadskreditmarknaden. [104]
Statistik över finansiella marknader. [107]
Försäkringsrörelse i förändring 2. [108]

Utbildningsdepartementet

Kursplaner för grundskolan. [2]
Ersättning för kvalitet och effektivitet.
– Utförning av ett nytt resurstilldelningssystem för grundläggande högskoleutbildning. [3]
Vårdhögskolor
– kvalitet – utveckling – huvudmannaskap. [12]
Kunskapens krona. [23]
Frågor för folkbildningen. [64]

Statens offentliga utredningar 1993

Systematisk förteckning

Ursprung och utbildning – social snedrekrytering till högre studier. [85]
Kvalitet och dynamik. Förslag från Resursberedningen rörande statsmakternas resurstilldelning till grundläggande högskoleutbildning samt forskning och forskarutbildning. [102]

Jordbruksdepartementet

Livsmedelshygien och småskalig livsmedelsproduktion. [6]
Sociala åtgärder för jordbrukare. [25]
Åtgärder för att förbereda Sveriges jordbruk och livsmedelsindustri för EG. [33]
Svenskt fiske. [103]

Arbetsmarknadsdepartementet

Ny anställningsskyddslag. [32]
Politik mot arbetslöshet. [43]
Ersättning vid arbetslöshet. [53]
Översyn av arbetsmiljölagen. [81]
Förändringar i lönegarantisystemet. [96]

Kulturdepartementet

Löneskillnader och lönediskriminering.
Om kvinnor och män på arbetsmarknaden. [7]
Löneskillnader och lönediskriminering. Om kvinnor och män på arbetsmarknaden. Bilagedel. [8]
Ågandet av radio och television i allmänhetens tjänst. [17]
Utlämningslagen – en partiell översyn. [24]
En gräns för filmcensuren. [39]
Utvisning på grund av brott. [54]

Näringsdepartementet

Svenska regler för internationell omfördelning av olja vid en oljekris. [15]
Elkonkurrens med nätmonopol. [68]
Revisorerna och EG. [69]
Strategi för småföretagsutveckling. [70]
Innovationer för Sverige. [84]
Beredskapslagring av olja. [87]
Monopolkontroll på en avreglerad elmarknad. [105]

Civildepartementet

Trosa bryter sig loss. Bytänkande eller demokratins räddning. [45]
Vissa kyrkofrågor. [46]
Konsekvenser av valmöjligheter inom skola, barnomsorg, äldreomsorg och primärvård. [47]

Kommunala verksamheter i egen förvaltning och i kommunala aktieföretag. En jämförande studie. [48]
Ny marknadsföringslag. [59]
Organisationernas bidrag. [71]
Att inhämta synpunkter från medborgarna – Det kommunala omröstningsinstitutet i tillämpning. [72]
Radikala organisationsförändringar i kommuner och landsting. [73]
Kvalitetsmätning i kommunal verksamhet. [74]
Kommunal tjänsteexport och internationellt bistånd. [77]
Produktsäkerhetslagen och EG. [88]
Lokal demokrati i utveckling. [90]
Västverige och Skåne – regioner i förändring. [97]
Förtroendevaldas ansvar vid domstolstrots och lagtrots. [109]
Kommunal näringspolitik i Danmark. [112]

Miljö- och naturresursdepartementet

Acceptans Tolerans Delaktighet. [18]
Kommunerna och miljöarbetet. [19]
Miljöbalk. Del 1 och 2. [27]
Naturupplevelser utan buller – en kvalitet att värna. [51]
Handlingsplan mot buller.
Handlingsplan mot buller. Bilagedel. [65]
Lag om införande av miljöbalken. [66]
Slutförvaring av använt kärnbränsle – KASAMs yttrande över SKBs FUD-program 92. [67]
Miljöskadeförsäkringen i framtiden. [78]
Handel och miljö – mot en hållbar spelplan. [79]
Anpassad kontroll av byggandet. [94]
Kart- och fastighetsverksamhet i myndighet och bolag. [99]

